

„Szóhoz sem tudnánk jutni, ha egyszer Jézus így megállna a templomunk közepén. Pedig ott áll! Csak a mi látásunkkal van baj. Nézzed meg jobban – a Szentlélek segítségével a templomodat –, Jézus ott áll középen, és szól hozzád a szolgáján keresztül igéjében.”

Középen Jézus! ▶ 2. oldal

„A felekezeti közötti háttér dodonai megrajzolásával az utószó nyilvánvalóan indokolni szeretné, hogy miért vette magára ez az alapítvány a Biblia szöveggondozásának és kiadásának feladatát, miközben ezzel a feladattal már hatvanhárom év óta a Magyar Bibliatanács, illetve utóda, a Magyar Bibliatársulat van megbízva, éppen az említett egyházak és további kilenc magyarországi felekezet részéről.”

Gondolatok az újonnan revideált Károli-fordításról ▶ 10. oldal

Feltámadásának erejében ▶ 3. oldal
Az ökumenikus Túrmezei ▶ 5. oldal
Luther nyomában Richly Zsolt rajzfilmrendezővel ▶ 8–9. oldal
Aki korált írt a tojásra ▶ 13. oldal
Szlovák és német nyelvű oldal ▶ 4. és 6. oldal

„Mit keressetek a holtak között az élő? Nincs itt, hanem feltámadt.”

Lukács evangéliuma 24,5–6

KÁROLY GYÖRGY TAMÁS FOTOMONTÁZSA

„Kő és őrség mind hiába”

■ GÁNC S PÉTER

A címben idézett húsvéti éneksor (EÉ 224,3) remekül summázza, hogy a feltámadás hajnala – többek között – a kő és az őrség kudarcáról, csődjéről is szól. Pedig úgy tűnt, hogy a sziklasír bejáratához gördített hatalmas kő egyszer s mindenkorra lezárja a Jézus-ügyet. Döbbenetes az a kép, amelyet az egyik passiófilmben láthatunk: a kamera belülről mutatja, amint a kő rágördül a barlang szájára, és mi, nézők is ott maradunk bezárva a halott Jézussal, a síri éjszaka sötétségének börtönében.

Sajnos húsvét után sem ismeretlen ez a szó legszorosabb értelmében vett kilátástalanság, reményvesztés. Az egyház kétezer éves történetében gyakran kísért, hogy Jézus Krisztust hatalmas kövek mögé és kövek közé zárjuk. Templomaink nagy része a hét 168 órájából 167-ben gondosan lezárt „mauzoleumként” őrzi Jézus emlékét.

Az országot járva gyakran látok olyan bezárt templomkapukat, amelyeken semmi jele sincsen az életnek. Seholy egy hívogató plakát, egy reménységet hirdető ige. Sőt van, ahol csak gyászjelentések olvashatók, dokumentálva a halál győzelmét az élet felett... Az egyház temetkezési szolgáltatást nyújtó vállalatá torzul? Igaz lenne, amit lelkész kollégák – olykor keserű cinizmussal – mondanak: „Mi a halottakból élünk...”? Húsvét hajnala ennek ellenkezőjét hirdeti, ahogy a már idézett korálban zenghetjük: „Szettörött a sírnak zára. / Halleluja! / A halál vesztett csatát. / Halleluja!” Egy másik húsvéti énekünkben nagyon személyesen így vallunk erről az egzisztenciális fordulatról: „Olyan voltam, mint a halott, / De kegyelmed ajtót nyitott, / Bűn börtönén pattant a zár, / Szabad lettem, / mint a madár.” (EÉ 219,2)

Reménységünk szerint húsvét reggelén a feltámadás friss tavaszi levegője kiűzi a fagyos tél dermesztő leheletét templomainkból, és a halott kövek között megszólal az „élő kövek” ajkán a győzelmi himnusz: „Győzelmet vetél, ó, Feltámadott! / Dicsőséggel fényes a diadalod! / Magas égből szállt le angyali követ, / Hogy elhengerítse a nehéz követ.” (EÉ 388,1)

A kő megmozdult, a kő többé nem akadály, a kő többé nem választ hat el attól, aki – Scholz László költői hitvallása szerint – „...életet kínál / Győzelméből ma néked” (EÉ 225,1).

De nem csak a sírkő vereségéről szól a húsvéti evangélium. Máté leírja, hogy Jézus ellenségei nem bíztak a hatalmas kő mindent lezáró erejében. Őrséget követeltek Pilátustól, hogy megelőzzék a tanítványok feltelelezett hullarablási kísérletét. A háborgó lelkiismeretű helytartó viszont, aki már torkig volt a vallási vezetők Jézus-fóbiájával, elutasította őket: „Van őrségetek, menjetek, őriz-

tessétek, ahogy tudjátok. Erre ők elmentek, lepecsételték a követ, és őrséggel őrizték a sírt.” (Mt 27,65–66)

Döbbenetes ez a szinte beteges félelem még a halott Jézustól is. Victor János találóan így jellemzi őket: „...nekik éppen a halott Jézus kellett, és nem az élő!” De legyünk igazságosak: a Mester barátai is csak a halott Jézussal számoltak azon a reggelen. Az asszonyok a holttest balzsamozására, konzerválására indultak a sírhoz. Először a tanítványokat is sokkolja az üres sír látványa. János őszintén megírja:

„Az egyház kétezer éves történetében gyakran kísért, hogy Jézus Krisztust hatalmas kövek mögé és kövek közé zárjuk.”

„Még nem értették ugyanis az Írást, hogy fel kell támadnia a halottak közül. A tanítványok ezután hazamentek.” (Jn 20,9–10) Nyoma sincs a feltámadás örömeinek, hiszen ez az ajándék nem a feltámadás tényéből fakad, hanem egyedül a feltámadott Úrral való személyes találkozás gyümölcse.

Ebből következik az őrségnek, a feltámadás „koronatanúinak” totális csődje. Ők ugyanis nem találkoznak a Feltámadottal. Csak a földrengést észlelik és a villámló tekintetű angyalt, aki elhengeríti a követ. „Az örök a tőle való félelem miatt megrettenetek, és szinte holtra váltak.” (Mt 28,4) Hiába lehetnek egyedüli szemtanúi a világtörténelem legnagyobb eseményének, a hitetlen félelem vakká és sükketté teszi őket. Nem hallják meg az angyalnak az asszonyokhoz intézett bátorítását: „Ti ne féljétek! ...menjétek el gyorsan, mondjátok meg tanítványainak, hogy feltámadt a halottak közül, és elöttetek megy Galileába...” (Mt 28,5,7)

„Kő és őrség mind hiába...” – a feltámadott Úr akkor is előttük járt, és ma is előttünk jár! Hiába akarjuk őt immár kétezer éve újra meg újra kövekkel körbefalazni. Hiába igyekszünk őt – olykor még egyházi „őrző-védő szolgálat” segítségével is – megkövesedett tradíciókba zárni, az élő Úr mindig utat tör a jövő felé, és új távlatokat nyit.

Nem véletlenül idéztem már eddig is oly sok énekből, hiszen ennek a csodának a kifejezésére kevés a prózai szöveg. A Feltámadottal való találkozás túlszorduló örömről igazán csak a költészet, az ének hangján lehet vallani.

Zárókorálként csendüljön fel a Túrmezei-év húsvétján a költőnő feltámadási himnusának néhány sora: „Győzelem, élet Krisztusban miénk lett. / Örvendezzünk, vigadjunk, / Krisztus lett a vigaszunk, / Halleluja! Óvele járunk. / Erőt ad szolgálnunk...” (EÉ 213,3)

A szerző a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke

Húsvéti üzenet

Bonyolult világunkban nehezen tudunk ünnepelni. Pedig az igazán nagy dolgok megéléséhez békére és csendre van szükség. Ki kell emelkednünk felszínes szétszórtságunkból. A kereszténységnek van reményt hordozó igazsága. Éppen a húsvét ünnepe ad számunkra vigasztalást, reményt és erőt, mert Jézus Krisztus drámája nem ért véget nagypénteken a kereszten.

Mi, keresztény emberek hisszük, hogy Jézus feltámadt, és tapasztaljuk, hogy Jézus él! Örök érvényű, az egész történelmet átható esemény az, amely húsvét hajnalán történt. Krisztus feltámadása valódi értelmet tud adni életünknek, amely oly sokszor céltalannak, üresnek tűnik. Az ő fénye beragyogja az egész történelmet. Nem a szürkesség, nem a kudarcé az utolsó szó. Jézus már legyőzte a bűnt és a halált, és a holtaknak életet ajándékozott. Ő minden embert megváltott. Ő hív meg a szeretetre, amely nem szűnik meg soha.

Húsvét üzenete ezért abban áll, hogy hittel csatlakozunk a feltámadt Krisztushoz, és a tőle kapott erővel tartunk ki, sőt növekedünk a szeretetben, és így építjük országát, a szeretet civilizációját. Ezért tisztelünk minden embert, bármilyen világnézeti meggyőződést, hitet valljon is. Ezért tekintünk szolidáris szeretettel minden családra, minden népcsoportra, minden vallási közösségre. Ezért kívánunk mindenkivel együtt dolgozni a megbékélés, a bizalom és a szeretet kultúrájáért.

2012. húsvét

DR. ERDŐ PÉTER STEINBACH JÓZSEF DR. FISCHL VILMOS
bíboros elnök főtákar
Magyar Katolikus Magyarországi Egyházak
Egyház Ökumenikus Tanácsa

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának tagegyházai:

DR. BÖLCSKEI GUSZTÁV GÁNC S PÉTER
református püspök, a zsinat lelkes elnöke evangélikus elnök-püspök

DR. MÉSZÁROS KÁLMÁN PATAKY ALBERT CSERNÁK ISTVÁN
baptista pümkösi metodista
egyházelnök egyházelnök szuperintendens

DR. FRANK HEGEDŰS ARSZENIOSZ KARDAMÁKISZ
anglikán kanonok Magyarországi Orthodox Exarchátus

MARK GOLOVKOV érsek SILUAN MANUILA püspök
Orosz Ortodox Egyház Magyarországi
Magyar Egyházmegyéje Román Ortodox Egyház

PANTELIC LUKIJAN püspök KIRKOV VLADIMIR elnök
Budai Szerb Magyarországi
Ortodox Egyházmegye Bolgár Ortodox Egyház

SEMPER REFORMANDA

„Az ördög is meg akarta mutatni Krisztuson a hatalmát. Minden erejét latba veti, hogy legyűrje. De túl-erőre talál, amellyel nem bír.”

▶ Luther Márton:

Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

Virágvasárnap az Evangélium Színházban

▶ 1558-at mutatott a naptár; **Bornemisza Péter** ez idő tájt Bécsben diákoskodott, ahol tradíciója volt az iskolai színjátszásnak. „Mikor az bécsi nemes uraim kértek volna, hogy valami játékot magyarul szerzenék, kivel az urakat vigasztalnák, jóllehet elégnék magamat nem tartottam, mert efféle írásokban nem forgottam, mindazonáltal kívánságukat meg nem szeghettem, egyet kelle nekik választanom. Annakokáért választam az Bölcs Sophocles Tragédiáját, melyet Electrának hínak” – írta a szerző a darab megírására serkentő körülményekről.

S hogy miért is esett a választása éppen Szophoklész Elektrájára, arra is pontos magyarázatot kapunk: „...mert az mostani keresztyének, nem különben mint az pogányok, minden gonoszságban telhetetlenek...”

▶ Folytatás a 7. oldalon

Oratio œcumenica

Urunk Istenünk, szerető menyeyi Atyánk! Hálát adunk az első húsvétért, a kétezer éve történt csodáért, Jézus Krisztus Urunk halál fölött aratott győzelméért. Az első tanúk számára az üres sír veszteségről és hiányról beszélt, nem győzelemről... Pedig az a hiány az emberi történelem legnagyobb ajándékát, a hihetlent rejtette, Urunk halál feletti győzelmét. Segíts észrevennünk a jelet. A jelet, hogy sokszor még a hiányaink is ajándékok rejtettek. Számokra semmi sem lehetetlen. Amikor nem látunk, és úgy érezzük, hogy eltűntél, érints meg, hogy közelségedről megbizonyosodhassunk.

Imádkozunk ezért a világeért, amelyben élünk, melyben otthont adtál nekünk. Te úgy szeretted ezt a világot, hogy testünkbe öltöztél, és megmentésünkért történelmünkbe léptél. Világunkat bejártad, az embereket hívtad és tanítottad, segítetted és bátorítottad. Megmentésünkért szeretetből az életet adtad. Szeretted és áldozatod ébresszen bennünk is nagyobb felelősséget és szeretetet világunk és földünk lakói iránt!

Imádkozunk hazánkért és népünkért. Urunk, te tudod, hogy hazánkban milyen sok kiábrándult, hitében és reményében megingott, pesszimista és depressziós ember él. Te adj reményt és kapaszkodót minden csüggedt és reménytelen embernek! Add, hogy a húsvéti győzelem örömhíre eljusson hozzánk. A jó hír továbbadásában használj fel minket és a téged követő többi közösséget, hogy Jézus győzelmének fénye reménységet adjon minél többek számára.

Imádkozunk a vezetőkért, akikre felelős szolgálatot bízta családiban, egyházban és társadalomban. Minden hatalom tőled van, de nem minden hatalmon lévő tudja ezt, és nem mindenki él hatalmával a te akarod szerint. Add, hogy igéd formálja, alakítsa, gyógyítsa a vezetők és vezetőket szemléletét, hogy hétköznapjainkban is nagyobb teret kaphasson áldott akarod. Adj a vezetőknél és vezetőknél is hűséget, bölcsességet és szeretetet.

Imádkozunk egyházunkért, gyülekezetünkért és szerte a világon élő népedért. Köszönjük, hogy az egyház a húsvéti csodából kétezer éve erőt és reményt meríthet. Ezen az ünnepi órán is kérünk, láttasd meg a szétszakadozott egyház benned való egységét. Munkáld bennünk is a testvéri közösség megélésének igényét!

Imádkozunk ezen a gyönyörű ünnepen is a nehéz terheket hordozókért. A magányosokért, akik az ünnepen még inkább érzik a szerető társak hiányát. Éreztesd velük jelenlétedet, és a közösségben is láttasd meg velük a testvéreket. Imádkozunk betegünkért. Azokért, akik ágyhoz kötöttek is ide gondolnak, és lélekben velünk ünnepelnek, de azokért is, akik a legnehezebb küzdelmet, haláltusájukat vívják. Erődet kérjük azoknak, akik szeretteik betegsége mellett élik meg tehetetlenségüket. Ragyogtass rájuk húsvéti fényt! Add meg nekik, hogy győzelmed jelentőségét magukkal és szeretteikkel kapcsolatban is megérthessék!

Vezess bennünket ünnepünkön és hétköznapjainkon is az örök élet felé, amelyet Jézus Krisztus Urunk győzelme által elérhetővé tettél számunkra. Ámen.

„Ezen az éjszakán / nem aludt se Anás, se Pilátus, se Kaifás. / Se Simon, a cirenei, ez egyre föltört vállát borogatta. / Nem aludt Barrabás se. Ő a kopár utcákon kóborolt. / A kutyák nem mertek ugatni. Minden kaput bezártak. (...) Ezen az éjszakán nem aludt Mária, az anyja sem, s a másik Mária sem, Magdalából. / És Lázár sem aludt Betániában, ő azon tűnődött, hogy vajon merre járhat / barátja, a Halálon Diadalmas. / Időnkint az ajtó felé tekintett, mint aki várja, hogy belépjenek. / Később kiment a ház elé, föltámadt szemét összehúzta, / de semmit nem látott a vaksötétben. Egy szentjánosbogárnyi fényt se. / Péter a cenakulumban küszöbén ült és harmadnapja zokogott. / János Mária kezét simogatta. / A többiek hallgattak komoran. / Csak Mária, a magdalai készítette gyolcsait s a balzsamot, és egy kis amforát a gyolcs közé dugott, hogy legyen mivel meglocsolja lábait, ha netán mégis szembejön az úton.” Rónay György megindítóan szép, A hét első napján, amikor még sötét volt című verse ábrázolja így ezt a húsvéti hajnalt.

Lukács az asszonyok, különösen is Mária Magdaléna szemszögéből látja a húsvéti eseményeket. 2012-ben, amikor egyházunk – a reformáció tematikus éveit követe – a nőket helyezi a középpontba, üzenetértéke van annak, hogy – a lebélt férfiakat megszégyenítő módon – az asszonyok indulnak el a húsvéti sziklasírhoz. Új fordítású Bibliánkban Péternek – aki tétován matat az ott talált lepedőkel... – a szó szoros értelmében csak egy zárójeles megjegyzés jut.

Lukács a női sorson keresztül tudja érzékeltetni a húsvéti csodát. Elbeszélésében ez a hajnal olyan, mint a vajúadás. Valami készülődés van. Az élet élni akar. Ez tömény feszültséggel és izgalommal jár. Mindenki lendületben van, minden csupa mozgás. Csak úgy peregnék a

Zaklatott kis csapat van együtt. Rettenetes napokat éltek át, a tegnapi borzalomtól még nem tértek magukhoz. Páran szegyenkeznek, hogy elfutottak, de a többiek szemében is a rettegés szörnyű, tompa fénye. Jézust, a drága Mestert brutális módon gyilkolták meg. Iszonyat volt a gecsemánéi éjszaka, a Golgota dombján magasodó kereszt, a húsba vágó szegék, a szívet célzó római dárdák.

Éppen most érkeztek vissza ketten Emmausból a „tizenegyhez”, akik elmondták nekik, hogy „valóban feltámadt az Úr”, mert Simon (!) látta őt. Az egész napos gyaloglástól fáradt vándorok is elbeszélétek, „hogyan ismerték fel őt a kenyér megtöréséről”. És most itt voltak. Ezekről beszélgettek, tele a lelkük feszültséggel, mert ez az újabb elképzelhetetlen, kitalálhatatlan, megérthetetlen fordulat még jobban felzaklatta őket.

Nagyszerű, hogy nem a napi árákról, ostoba politikai vitákról, a diktátor Pilátusról és a hintapolitikus főpapokról, ravaszkodó szadduceusokról, okoskodó írástudókról beszélgettek, esetleg ama kritikai alapállással, hogy ők jobban tudnának amazokról mindent. Nem, egyetlen témájuk volt: Jézus. Ő, aki éppen meghalt a kereszten, és ő, aki újra megjelent nekik: Jézus az egyetlen téma. Róla és az eseményekről beszélgettek.

Vajon keresztyén baráti társaságok tagjaként mi hányzor beszélgetünk Jézusról? Ha felmérést végeznénk, mi lenne az eredmény, vajon beszélgetéseink, vitáink hány százaléka fogrna Jézus körül? Nincs ilyen felmérés, és talán jobb is... De most, az ige hallgatásakor, akár az otthoni vagy a templomi elcsendesedéskor koncentráljunk Jézusra. Mert ők ott és akkor Jézusról beszélgettek, és történt vala-

HÚSVÉT ÜNNEPE – LK 24,1–12

Hajnali vajúadás

A VASÁRNAP IGÉJE

filmkockák, az események váratlan fordulatokat vesznek.

Mindez éppen ellentéte annak, amit nagypénteken élünk át, hiszen ott egyetlen, kimerevített állóképet látunk. Ott semmi nem mozog, csakis a konokul álló keresztfák uralkják a teret. Nagypéntek „lezárt ügy” az örök részéről, Pilátus részéről, Júdás részéről, a család részéről is.

Húsvét ezzel szemben csupa fordulat, váratlan meglepetés, új nyitás. Bizonyítékul annak, hogy a halál Isten számára soha nem „lezárt ügy”. Ezért aztán a sír sem maradhatott lezárta. A kő el volt hengerítve! Amikor pedig az asszonyok bementek a sírba, „nem találták az Úr Jézus testét” (Lk 24,3).

Jól jellemzi a bibliai üzenetet gyakran visszajára fordító modern korunkat, hogy néhány éve James Cameron Oscar-díjas filmrendező bombasztikus alkotása, a *Jézus elveszett sírja* című fikciós produkció szerint viszont igenis megtalálták Jézus testét, pontosabban földi maradványait. A bizarr állítás szerint a filmben bemutatott kődobozok, osszáríumok egybek mellett Jézus és Mária Magdaléna (!) emberi maradványait rejtik, vagyis a „hollywoodi evangélista” nem kevesebbet mond, mint hogy Jézus nem támadt fel, hanem örökre a sír foglya maradt. Illetve mégsem örökre, hiszen a 21. század elején egy producer és egy rendező volt szívés napvilágra hozni a csontokat.

HÚSVÉT 2. NAPJA – LK 24,36–45

Középen Jézus!

AZ ÜNNEP IGÉJE

mi nagyszerű csoda. Nem fordulhatna-e elő velünk is?

Miközben a zaklatott lelkű tanítványok Jézusról drámai erejű beszélgetést folytattak, „Jézus megállt köztük”. Sőt, ha pontosabban vagyunk, akkor az eredeti szent szöveg szerint Jézus „középen” állt meg. Mert Jézus a közép! Nem a mi hittünk vagy elgondolásunk, hanem Jézus a közép.

A feltámadás evangéliumi örömeinek csodálatos fényugara világítson rá az életünk középpontjára! Odaengedtük Jézust? Gyülekezeteinkben középen áll Jézus? Mert ő ma is jön, de észrevesszük-e őt, a szent középpontot? Jézus akkor is hozott valamit, és most is hozni akar nekünk valamit. Békét! Isteni békét, azaz békességet a zaklatott szívnek. A kétségek között vergődő szívnek.

Jézus így köszönt nekik: „Békesség néktek!” Vajon mi lehetne a legfontosabb az élet-halál mezsgyéjén? Amikor szeretünk betegágyon fekszik, vagy éppen nekünk kell szembenéznünk egy félelmetes diagnózissal... Lehet, egy ilyen helyzetben arról kellene beszélgetnünk, hogy mit is tud tenni értünk Jézus. S egyszer csak ott van középen és velünk, és minden feszültségünk feloldódik az Údvözítő szeretetében, amely magában foglalja bűneink bocsánatát is. Megtapasztalhatjuk az elrejtettség élményét, mert tudatosulhat bennünk, hogy Isten kezében minden rossz jóra fordul az őt szeretők életében (Róm 8,28).

Igaz, a tanítványok ott és akkor (hiszen ez volt az első eset) nagyon megrettentek, és úgy vélték, „valami

Mi azonban nem e két burjánzó fantáziájú üzletemberre, hanem két másik férfira figyelünk, akik Lk 24,4–5 szerint „fénylő ruhában” jelentek meg a temető kertben, és ezt mondták: „Mit keressetek a holtak között az élőt? Nincs itt, hanem feltámadt.”

A holtak vagy az élők között keressük Jézust?

A szakaszunkat megelőző igeversek szerint az asszonyok „illatszereket és drága keneteket készítettek” (Lk 23,56), vagyis azért mentek a sírhoz, hogy bebalzsamozzák Jézust. Mert ők is elfogadták Uruk halottá nyilvánítását. Nem akartak mást, mint konzerválni az ő testét.

Élete utolsó prédikációjában – 1974 húsvéthétfejtőjén – Keken András Deák téri lelkész idézte fel Molnár Ferenc *Útitárs a száműzetésben* című novelláját. A főhős nem tudott elszakadni meghalt feleségétől, annak holttestét dupla falú fémkoporsóba tette, és bárhová ment, mindenhova magával vitte. Az áldott emlékeztető lelkipásztorral együtt kell kérdeznünk: mi nem koporsóban hordozunk magunkkal egy halott Krisztust? A mi Krisztusunk valóban él, vagy csak emlék, akit koporsóban, halottként viszünk magunkkal?

Jézust a holtak között keressük, ha csupán a történelem egyik nagy személyiségét látjuk benne. Vagy ha megragadó metaforái és példázatai miatt a költőt látjuk benne. Vagy éppen a szabadság bajnokát. A moralitás örök példáját. Akire hivatkozhatnak a konzervatívok. Vagy a liberálisok. A balvagy a jobboldaliak, természetesen egymásra dühödten acsarogva. Ha a „lobogónk, Jézus” jegyében próbá-

lunk Jézus nevében toborozni, akkor vajmi keveset értünk meg belőle, és változatlanul a holtak között keressük őt. Am ugyanígy járunk el akkor is, ha – a mindenkor változó ízlés szerint retusált – képét tesszük „a kor falára”. Ráadásul üveg mögé, bekeretezve.

Ha viszont Jézust Urunknak és Megváltónknak tartjuk, akkor az élők között keressük őt. És akkor máris mozdul a lábunk, hogy a feltámadás híret másokhoz is elvigyük. „A tizenegyek és a többieknek” (Lk 24,9), vagyis akiket itt lenne a helyük a hívési kertben, de félelmük vagy éppen közönyösségük miatt távol maradnak. El kell futni hozzájuk, még akkor is, ha bizonyágtételünket üres fecsegésnek tartják.

Pál apostolt is addig hallgatták szívesen a büszke görögök, amíg költőiket és filozófusaikat emlegette. Gúnyos kacajjal fojtották volna belé a szót, amint a feltámadott Krisztusról kívánt bizonyosságot tenni. De nem lehetett elhallgattatni, hiszen erre kapta küldetését. Mi is a Feltámadotról tanuszkodhatunk.

Említtett húsvéthétfejtői prédikációját lázas betegen tartotta Keken András. Igehirdetését még be tudta fejezni, ám az imádság első néhány szava után aléltan esett össze a Deák téri szószéken. A hangfelvétel szerint ennyit tudott imádságában elmondani: „Istenünk, jó Atyánk! Magasztalunk téged azért, hogy nem hagytál minket a halálban...” És ebben a pillanatban elájult, majd nem sokkal később meghalt. A szó szoros értelmében mindhalálgi a feltámadott, élő Krisztusról tanuszkodott. Ezt tehetjük mi is.

■ FABINY TAMÁS

Imádkozunk! Istenünk, jó Atyánk! Magasztalunk téged azért, hogy nem hagytál minket a halálban, hiszen téged sem a halottak, hanem az élők között kell keresnünk. Ámen.

ni, ha egyszer Jézus így megállna a templomunk közepén.

Pedig ott áll! Csak a mi látásunkkal van baj. Nézzed meg jobban – a Szentlélek segítségével a templomodat –, Jézus ott áll középen, és szól hozzád a szolgáján keresztül igéjében.

Ezért kell nekünk is tapintatos lelkigondozás, amelyben Jézus részéskedő, majd csodálkozót tanítványait. Nem pusztán a szelet sült hal elfogyasztására gondolunk, amely a valóságos valóságot van hivatva érzékeltetni, hanem arra, amit Jézus tesz ott és akkor velük, és szándékában áll megtenni velünk is.

Magyarázta az Írásokat Mózesőtől a zoltárokon át a prófétáig, de ami a legfontosabb: „megnyitotta értelmüket”. Erre azért volt szükség, hogy felfogják az Írásokat, azt, hogy mindaz, ami Jézussal történt, az Isten eleve elrendelése, szent akarat volt, hogy a létezésben eltévedt ember (emberiség) átélhesse a megtérést (*metanoia*) és a bűnök elengedését (*afeszisz*), klasszikusan kifejezve: a bűnbocsánatot.

A bűnök elengedése csak azért történhet meg, mert Jézus, az Isten Báránya a bűnös ember minden kárhoztató bűnét magára vállalta, engedelmesen magára vette, és helyettünk elszenvedte érte a rettenetes büntetést.

„Ti vagytok erre a tanúk!” Mert van folytatás!

Nem elég csak ünnepelgetni, lazítani, heverészni, hanem bizonyágtételre küld minket a mi Urunk, de még ekkor is megígéri a mennyei segítséget: „Én elküldöm nektek, akit Atyám ígért...” (Lk 24,49 és Jn 14,26 stb.)

Kérhetünk-e kevesebbet, mint hogy nyissa meg a mi értelmünket is, hogy meglássuk, Jézus itt áll középen az életünkben!

■ RIBÁR JÁNOS

► **Ahogy a rutintalan táncos csak a kályhától kezdve tudja a koreográfiát, vannak, akik kizárólag gödörással képesek elképzelni az építkezést. Pedig építkezni is sokféle módon lehet! Bár először a Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközség tagjai is úgy tervezték, hogy közösségük központjaként Salambokorban – hajdani iskolájuk telkén – emelnek templomot, egy váratlan lehetőség új megoldást kínált... Múlt szombaton dr. Fabiny Tamás püspök szentelte fel az egyházközség új szociális és gyülekezeti központját Nyíregyházán, a Bolyai téren.**

A Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközség húsz éve vált ki a belvárosi gyülekezetből, hogy a mintegy tízezer lakosú városrésznél és a környező húsz bokortanyának lehessen bázisközsége. Az itt élő, hátrányos helyzetű, rászoruló emberek szociális ellátását a gyülekezet Joób Olivér Szereztintézménye végzi: az étkeztésen és tanyagondnoki szolgálaton kívül biztosítják a házi segítségnyújtást, végzik a családsegítést, az idősek nappali ellátását, a hátrányos helyzetű fiatalok foglalkoztatását. Mindezeket felül az egyház mű-

„Mindenben meggazdagodtatok”

Gyülekezeti és közösségi központot avattak Nyíregyházán

ködteti a hajléktalanok ellátására hivatott *Oltalom Szeretetszolgálatot*.

Ebben a helyzetben vásárolták meg az önkormányzattól a két éve funkcióját veszített egykori iskolaépületet a városrészi központjában, majd nyerték el pályázatukkal az Európai Unió ötvenmillió forintos támogatását. A hatvanas-hetvenes évek világát idéző, lepusztult épületben tavaly nyáron láttak munkához, és a terveknek megfelelően ez év március 31-én vették birtokukba a megújult, megszépült létesítményt. (Igaz, a kétszintes épületnek egyelőre csak a földszinti helyiségeit.)

A hivatalosan „Szociális alapszolgáltatások fejlesztése Nyíregyháza-Kertvárosban és a tanyai területeken szociális szolgáltatóközpont kialakításával és épület felújításával” címen futó projekt az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával valósul meg.

Az új szociális szolgáltatóközpont és gyülekezeti ház otthona lesz a már eddig is végzett munkának (ide költözik például a családsegítő szolgálat), de indítanak benne életmód- és baba-mama klubot, létrehozzák a roma nők klubját...

Lesz gondjuk a férfiakra is, hogyan a fiatal házások és a hitüket keresők számára ugyancsak szerveznek majd alkalmakat. Az épület belső terei egyébiránt bármikor istentiszteleti helyszínné alakíthatók.

gyülekezet tagjai is magukénak érzik, az abból is kitűnt, hogy a szentelési ünnepség alkalmából máris szükségnek bizonyultak a helyiségek...

Dr. Fabiny Tamás püspök 1Kor 1,5 alapján („Mert a vele való közös-

Nyugat-Európában már beváltak és elterjedtek az efféle multifunkciós központok, ám hogy a városalapító tírjákók leszármazottai, vagyis a

ségben mindenben meggazdagodtatok”) a közösség fontosságáról, megtartó erejéről beszélt, szó szerint rámutatva arra a feszületre is,

amelyet a gyülekezet egykori felügyelője faragott. Ugyancsak Nagyváti Pál készítette húsz évvel ezelőtt azt az asztalt is, amelyre a mostani ünnepségen a paltamói finn testvér-gyülekezet képviselőitől kapott feszület került.

A gyülekezet néhai felügyelőjének (és kántorának) Salambokorból áthozott asztala mellé egyébként az az ambó került, amelyet pedig ifj. Nagyváti Pál faragott. Az ünnepi istentiszteletet követő közgyűlésen – a többi választott tisztviselővel együtt – felesküdtött másodfelügyelő kérdésünkre elmondta, óráig járta az erdőt, míg rátalált a megfelelő akácra:

– Magától értetődő volt, hogy ezt nekem kell elkészítenem, ilyen módon is folytatva, amit édesapám elkezdett. Bár az azért nagyon látszik, hogy én nyers fával dolgoztam, míg ő öreg, kiszáradt és a gyökérzetet is megmutató rönköt formált meg. Már félig készen van a keresztelmedence is. Ha az is a helyére kerül, nagyobb lesz az összhang a régi és az új darabok között.

Hogy a keresztelmedencére mikor lesz szükség, azt nem tudhatjuk, de bizonyára nem kell sokáig várni rá, hiszen – mint a gyülekezet lelkésze, Laborci Géza bejelentette – május első szombatján megtartják az első esküvőt.

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Már állnak a falak is, hisz január első napjaiban megkezdődött Nyíregyházán az evangélikus óvoda építése. Az alapkö ünnepélyes elhelyezésére azonban „csak” múlt vasárnap került sor. Ahogy arról lapunk március 25-i számában már beszámoltunk, a szabolicsi megyeszékhelyen 2009 óta működött óvodát az evangélikus egyházközség, de eddig csupán egyetlen csoport elhelyezését tudták megoldani az 1910-ben épült lel-

készí hivatal egy részének átalakításával. (A túljelentkezés két és félszeres.)

Az újonnan épülő kétszintes, 766 négyzetméteres épületben hatvan kisgyermek ellátására nyílik majd lehetőség. Három csoportszoba lesz, a hozzájuk tartozó öltözővel, mosdóval, tornaszobával, egyéni fejlesztő-, illetve egészségügyi, orvosi és nevelői helyiségekkel, raktárakkal, szertárakkal, melegítőkonyhával, a kor követelményeinek megfelelő felszereléssel és fejlesztőeszközökkel.

A mintegy 150 millió forintból megvalósuló beruházást az országos egyház is támogatja, az Európai Uniótól pedig mintegy 100 millió forintot nyert el a nyíregyházi pályázata. Az építkezéssel nyárra szerethető elkészül. A nyíregyházi evangélikus óvoda történetét rögzítő írást, valamint az *Evangélikus Élet* 2012. április 1-jei számát tartalmazó fémhengert *Sztankó Gyöngyi* esperes és *Kovács László Attila* igazgató lelkész helyezte el az óvoda alapkövében.

■ – VESI –

Papnék csendesnapja

Véletlen egybeesés, hogy miközben idén emlékezünk *Túrmezei Erzsébet* születésének centenáriumára, az Európai Unió a 2012-es évet az aktív öregség és a generációk közötti szolidaritás esztendejévé nyilvánította. Mindenesetre mindkettő témája volt az idei papnécscsendesnapnak, amely-

re mintegy félszáz nyugdíjas papné gyűlt össze március 31-én Budapesten (néhányuk lelkész férje társaságában), a Deák téri evangélikus gyülekezet nagytermében. (Az alkalomról részletesebben lapunk következő számában.)

■ B. PINTÉR MÁRTA felvétele

► **Arról egyszer már írtunk e rovatban, hogy minden istentisztelet húsvéti karakterű. A feltámadott Krisztus áll meg a középben, és megszólal: „Békesség néktek!” Kimeríthetetlen hát azon témák sora, amelyek aktuálisak húsvétját a *Liturgikus sarokban*. Ma csupán egyetlen sort emelünk ki a sok imádság egyikéből, de e pár szóban az egész titok ott rejtőzik.**

A liturgia minden mondata kincs. Olyan érték, amelyet kézbe kell vennünk, meg kell néznünk, sőt még gyönyörködhetünk is benne. Nem azért, mert briliánsan fogalmaztak őseink, nem is azért, mert ilyen ékkövé csiszolta az egyház közel kétezer év alatt, és nem is azért, mert megmentettük a homályba vésző értékeket, és most újra rácsodálkozva érezzük belső kisugárzását.

Hát akkor miért?
Gyönyörű lehet egy mondat, s nekünk – nem így szocializálódtunk evangélikusoknak – érdemes megállnunk egy-egy ilyen sornál, hogy megtanuljunk meglátni a szepet. Már az *Őszösvetség* emlékeztet arra, hogy szabad gyönyörködni az evangéliumban: „Mily szép, ha feltűnik a hegye-

ken az örömhírt hozó lába!” (Ézs 52,7) Más képet használva, de hasonló gondolatot ír az ősi bölcsességek *Szentírás-beli* könyve: „Mint az aranyalma ezüsttányéron, olyan a helyén mondott ige.” (Péld 25,11)

A liturgia mondatai azért olyan értékesek, mert az evangélium summáját adják nekünk, és ebben az összefoglalásban benne van sok minden, a legfontosabb, a lényeg. Röviden, tömören elénk tárják Isten szeretetének a titkát. Ha ezek a drága mondatok belénk ivódnak, akkor a fejünket, lelkünket átjárják a szavai. Így mindig lehet a lelki tarisznyánkból elővenni valami olyan táplálékot, amely több mint az aktuális falat kenyér. Ez a lelki eledel az örök életre táplál.

Az úrvacsora nagy imádságainak egyike az „anamnézis”, az, amelyben arra kéri az egyház Istent, hogy emlékezzék meg Krisztus művéről, népéről, tanítványairól: „Kérünk, Istenünk, emlékezzél meg szeretett Fiad értünk viselt szenvedéséről és haláláról, áraszd ki Szentlelkedet mindnyájunkra, hogy Megváltónk keresztjének titkát ünnepelve feltámadásának erejében részesüljünk.”

Feltámadásának erejében

Olyan imádságbevezető mondat ez, amelyen érdemes elgondolkodni, meditálni. Érdemes szóról szóra ízlelgetni s engedni, hogy kinyíljon, megérintsen, hasson ránk, és formáljon minket. Magában foglalja ez a kérés az egész üdvörtörténetet, összefoglalja, mit is lehet és érdemes kérni az Istentől, s felcsillantja azt a távlatot, amelynek mi is részesei lehetünk az istentiszteletben és a dialógussá formálódó Istenember találkozásban.

Most azonban csak ezt a mondatrészt kóstolgassuk: „...hogy Megváltónk keresztjének titkát ünnepelve feltámadásának erejében részesüljünk.”

Nagyhét akkor lehetett naggyá számunkra, ha a kereszt állt a középpontban. Megváltónk keresztjét ünnepeltük. Nem olyan üdvirvagynossal, multós ünnepeléssel, mint amilyennel az emberek a sekélyességben, a tartalom hiányát rejtgetve ünnepelnek. Minél hangosabb, látványosabb, annál kevésbé derül ki, hogy nincs mögötte semmi. A kereszt csendes (sokszor belső) emléplése azt jelenti, hogy magasra emeljük, és tudjuk, újra meg újra tudatosítjuk: ez – Krisztus keresztje –

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

a megváltásunk helye. A kereszt bitófáján és botránnyáján, a legnagyobb emberi gyengeségben, a kilátástalan tragédiában, a gonoszság tomboló koncentrációjában született meg a győzelem bűnön és halálon.

Krisztus győzelme miatt a kereszt királyi trón lett, s mi hittel énekelhetjük: „Keresztfán én üdvösségem” (EÉ 205). Ezt persze a földi szem nem észleli. A földi szem csak horroret lát – vagy ha hozzászólt már, akkor egy közömbös jelet. A hit szemével azonban láthatjuk a győzelmet. Aki egyszer meglátta az összevert, haláltusát vívó, szenvedő Názáretiben a győztes királyt, az többé nem akar másról tudni, csak róla, róla is mint megfeszítettéről (vö. 1Kor 2,2).

S bár a kereszt a szem és a pusztá gondolkodás számára a gyengeség és a halál jele, belőle valójában erő

árad. Az új élet ereje. Az újjáteremtő Isten ereje. A halálnál is erősebb szeretet ereje. Ezért könyörög az egyház így: „...Megváltónk keresztjének titkát ünnepelve feltámadásának erejében részesüljünk.”

Hányszor hallottuk, hogy az egyik felekezetnek ez, a másik felekezetnek pedig az a legfontosabb ünnepe. A protestánsoknak nagypéntek, a katolikusoknak húsvét. Ez is, mint minden „skatulyázás”, csak részgazság. A liturgia – ha tényleg figyelünk rá, és adunk időt, hogy szavai benünk érlelődjének és hassanak – helyre teszi gondolatainkat, korrigálja a hangsúlyeltolódásokat. Egyszerűen és lényegre törően mondja, hogy egyik a másik nélkül elképzelhetetlen, *húsvét erejében csak a keresztet ünnepelve részesülünk, a keresztet csak húsvét reménységében tudjuk ünnepelni*. Ezért fogta össze és tartotta és ünnepelte az egyház mindenkor egy egységnek a három szent napot, a „triduum sacrum”-ot.

A húsvéti istentisztelet tehát az erőgyűjtés és erőáradás alkalma. Itt nincs energiaválság, itt nincs gyengélkedés. A kereszt titkát ünnepelve a húsvéti győztes úr erejéből vihetünk magunkkal. Ennél többre nincs is szükségünk. Ez egyszerűen elég!
■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IF).

Slovenská príloha

Stranu zostavila: Hilda Guláčiová-Fabulová

“Kristus umrel pre naše hriechy podľa Písem a bol pochovaný a v tretí deň bol vzkriesený podľa Písem!” 1K 15,3-4

1. Slávnosť veľkonočná

Zvláštny kameň je ten z Pánovho hrobu! Ľudia si ho vybrali, aby bol svedkom smrti. Mal dať definitívnu bodku za Pánovým životom, za Jeho skutkami a slovami. Mal rozprávať: Ježiš je mŕtvy! Smrť má posledné slovo. A keďže bol zapečatený – bolo to úradné dosvedčenie: Ježiša niet! Ježiš nie je Pán, Boh, Mesiáš, Spasiteľ... No v nedeľné veľkonočné ráno sa všetko mení. Pred Bohom, ktorý je Životom, musí smrť ustúpiť. Tak sa z toho istého kameňa stal svedok o Pánovom vzkriesení. Kameň hlása, že Ježišov hrob je prázdny. Rozpráva, že Ježiš je Pán nad životom i smrťou. Svedčí, že napriek odporu – Božie slovo platí. Tento kameň pripomína, že raz všet-

ky hrobové kamene stratia svoju úlohu. Lebo na Pánov hlas vstanú všetci mŕtvi: tí, ktorí verili vo Vzkriesenieho – k životu a tí, ktorí Ním opovrhli – k zatrateniu... Chodieval som okolo starého stromu. Bol bútlavý. Jedného dňa sa vyvrátil. Potom do diery v zlomenom pni ľudia nahádzali odpadky. A ktosi ich neskôr zapálil. Zdalo sa, že je definitívne po strome. Najbližšiu jar však uprostred zhoreniska vyrástol zelený prútik... Veľkonočné ráno rozpráva, že Boh sa nenechá vysmievať, že Pán má všetku moc na nebi i nad zemi, nad životom i smrťou. A že vo Vzkriesenom aj nám ja daný život. Buď Mu za to sláva! (ES 128)

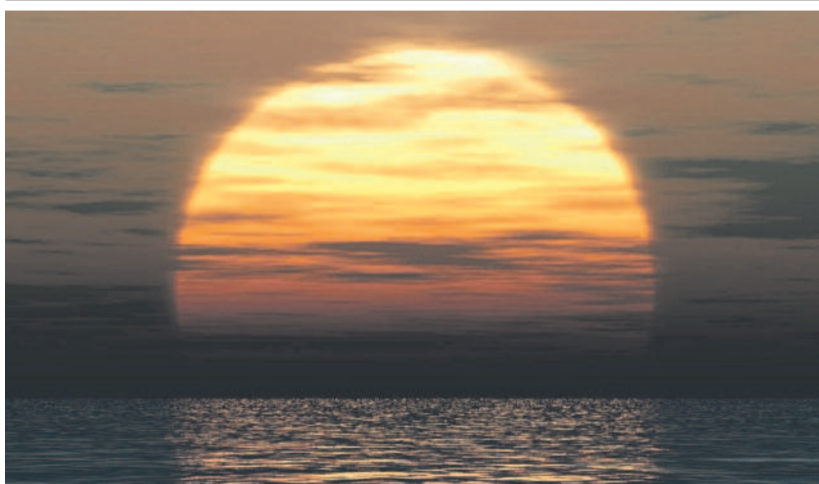
■ BORIS MIŠINA

2. Slávnosť veľkonočná

Poslanie Vzkrieseného. Ako neuveriteľne znie správa o Ježišovom vzkriesení! Vstal! Nie je mŕtvy! Stojí za to, veriť Ježišovi! Naplnilo sa, čo hovoril. To bola osobná skúsenosť Jeho učeníkov. Opäť sa nachádzali v Jeho blízkosti. Zase počuli Jeho hlas. Tentokrát s jasným poslaním: „Chodte po celom svete, kážte evangelium všetkému stvoreniu.“ Je čas, aby sa zo žiaka stal učiteľ. Je čas postaviť

sa a slúžiť. Toto slovo znie veľmi zreteľne. Vzkriesený ti dáva úlohu. Tam, kde sa dnes budeš nachádzať, prinášaj evangelium! Slovom, príkladom, správaním, zodpovednosťou. Je čas, aby si nielen počúval, ale aj slúžil. Ešte je veľa tých, ktorí potrebujú počuť slovo milosti. Tak sa môžeš stať osobným svedkom nových Ježišových divov. (ES 136)

■ LUBOMÍR A LÝDIA KORDOŠOVCI

ZLATICA ORAVCOVÁ

Veľká noc Božej lásky

Veľká noc! Hľa, znamenie krvi na verajoch, stôl prikrytý a v ruke palica-
Túžby sťa vtáci krúžia v nepoznaných rajoch, nádeje kvety kvitnú na lícach.

Veľká noc! A baránok bez zlomenej kosti, červené more odhaľuje hrud-
Ktosi narieka a volá z hlbokosti, v záhonoch piesku ukrytá je púť!

Veľká noc! Svetlo ponúka sa za Sprievodcu!
Palica viery podopiera krok-
A keď sa nohy nocou ukonané mocú, Pohlady letia k Svetlu vozvysok...

Veľká noc! Už v zaslúbenej zemi svätená!
Baránok Boží niesol ťažký kríž-
Kristus vstal z mŕtvych, Pán žije!
Radosť nesmierna!

A život všade, kam len dovidíš...

21-ého marca 2012 mali sme slávnosť podpísania partnerskej zmlúvy v Komárne medzi Slovenskou- a maďarskou evanjelickou cirkvou. – Ako veriaci ľudia môžeme byť pre svet dobrým príkladom, vzorom v tom, že sa môžeme snažiť žiť v Kristovej láske a v pokoji: aj vo všedných dňoch a spolupracovať v Jeho viníci!

PARTNERSKÁ ZMLÚVA

medzi

EVANJELICKOU CIRKVOU AUGSBURSKÉHO VYZNANIA NA SLOVENSKU
a EVANJELICKOU CIRKVOU V MAĎARSKU

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku (ECAV) a Evanjelická cirkev v Maďarsku (MEE) vedomé si vzájomného prepojenia:

– prostredníctvom slova Božieho, ktoré ako základný prameň viery a pravidlo života obidve strany prijímajú a vykladajú v duchu Symbolických kníh (Knihy svornosti – Liber Concordiae),

– cez všetko pozitívne, čo pri napĺňaní misijného príkazu Pána Ježiša Krista už spolu v minulosti od začiatku reformácie a zriadenia samostatnej, na rímskokatolíckej cirkvi nezávislej Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Uhorsku v roku 1610 v Žiline, ako jej následníci až doteraz vykonávajú,

– v bratsko-sesterskom spoločenstve ostatných luteránskych cirkví, s ktorými sú združené vo Svetovom luteránskom zväze,

– v Spoločenstve evanjelických cirkví v Európe (GEKE) ako aj v spoločnej práci s ostatnými kresťanskými cirkvami združenými v Konferencii európskych cirkví a vo Svetovej rade cirkví,

– prostredníctvom osobných kontaktov veriacich oboch cirkví a ich predstaviteľov

sa dohodli na prehĺbení a rozšírení vzájomnej spolupráce s nasledovnými cieľmi:

A) Budovať bohoslužobné spoločenstvo bez ohľadu na národnosť, v ktorom členovia našich cirkví budú:

1. sa stretávať na spoločných službách Božích a spoločne sa jeden za druhého modliť;
2. na pozvanie sa príležitostne zúčastňovať na slávnostiach usporiadaných druhou partnerskou stranou;
3. organizovať spoločné misijné podujatia pre svojich členov a sympatizantov.

B) Podporovať budovanie otvorených vzťahov v cirkvi a spoločnosti, v rámci ktorých si partneri budú:

1. vymieňať informácie o živote cirkvi a skúsenosti z praxe, a o tomto vzájomne podávať správu v cirkevnej tlači;
2. viesť otvorený dialóg, posilňovať dôveru medzi sebou, a tým napomáhať spolupráci medzi Slováckmi a Maďarmi v rámci Slovenskej republiky a v Maďarsku;
3. na úrovni vedení cirkví navzájom vopred informovať partnerskú cirkev o stanoviskách, ktorými by jedna strana chcela reagovať na aktuálne otázky v partnerskej cirkvi, spoločnosti alebo v štáte;
4. iniciovať vo vnútri cirkvi vypracovanie spoločných odborných cirkevno-historických stanovísk k otvoreným otázkam Slovákov a Maďarov;
5. podporovať výmenu skúseností medzi cirkevnými archívami a knižnicami, a vytvárať vhodné podmienky pre bádateľský výskum vedeckých spolupracovníkov v archívoch partnerskej cirkvi.

C) Napomáhať dobrým vzťahom v oblasti cirkevného školstva, v rámci ktorého partneri budú môcť:

1. vymieňať si pedagogické skúsenosti a informácie o nových metódach a formách výchovy a vzdelávania žiakov;
2. pomáhať si pri vzdelávaní a výchove detí, dorastu, mládeže a pracovníkov cirkví;
3. nadviazať partnerstvá stredných škôl a budovať nové vzťahy porozumenia medzi študentmi stredných škôl či už na báze materinského jazyka: slovenského alebo maďarského, alebo niektorého cudzieho svetového jazyka (nemeckého, anglického a iného), ktorý sa na školách vyučuje;
4. realizovať vzájomné študijné výmenné pobyty študentov teológie a svojimi štipendiami podporovať študentov z partnerskej cirkvi v ich štúdiu na vlastnej bohosloveckej fakulte.

D) Na základe živého a funkčného partnerského vzťahu medzi Evanjelickou Diakoniou ECAV a Diakonickým oddelením MEE rozširovať poslanie cirkví v oblasti diakonickej starostlivosti, v rámci ktorej si partneri budú:

1. zabezpečovať výmenu skúseností z praxe na každej úrovni práce;

2. poskytovať informácie o metódach a možnostiach diakonickej práce tak v písomnom, ako aj v osobnom styku pracovníkov diakonických zariadení;

3. spoločne organizovať medzinárodné diakonické semináre, konferencie a sympózia;

4. pomáhať vybudovať partnerské vzťahy diakonických zariadení.

E) Posilňovať bratsko-sesterské vzťahy medzi členmi cirkví:

1. v spoločenstvách žien a v partnerských mládežníckych organizáciách účasťou na spoločných podujatiach organizovaných týmito organizáciami;

2. v združeníach duchovných a v ďalšom vzdelávaní duchovných;

3. prostredníctvom tlačových i elektronických médií s dôrazom na hodnoty, ktoré prináša ich dvojjazyčnosť.

F) Podporovať národnú identitu slovenských evanjelikov v Maďarsku a maďarských evanjelikov na Slovensku, podporovať možnosť praktizovania viery v materinskej reči evanjelikov pri rešpektovaní platnej štátnej legislatívy a cirkevno-právnych predpisov:

1. poskytovať národnostne zmiešaným cirkevným zborom partnerskej cirkvi bohoslužobnú literatúru: Písmo sväté, agendu, spevníky, náboženskú literatúru a ďalšiu cirkevnú tlač vydanú v príslušnom jazyku národnostnej menšiny partnera; podporovať jazykové štúdium duchovných partnerskej cirkvi v záujme zabezpečenia služieb Božích na vyhovujúcej jazykovej úrovni;

2. poskytovať učebnice náboženstva, učebné materiály pre konfirmačnú prípravu a na výchovu a vzdelávanie mládeže partnerskej cirkvi v ich materinskom jazyku;

3. povzbudzovať národnostne zmiešané cirkevné zbory, aby si v rámci podmienok stanovených touto partnerskou zmluvou (odvolávajúc sa na spoločné základy učenia Biblie a Symbolických kníh) budovali partnerské vzťahy s cirkevnými zbormi druhej strany s cieľom zabezpečiť požiadavky na bohoslužobné výkony v materinskom jazyku menšinovej národnosti; v prípade potreby po vzájomnej dohode vypomáhať službou farára v danom cirkevnom zbore partnerskej cirkvi;

4. navzájom umožniť prijatie finančnej podpory zo strany MEE pre maďarské a dvojjazyčné cirkevné zbory ECAV, respektíve zo strany ECAV pre slovenské a dvojjazyčné cirkevné zbory MEE respektíve pre Celostátnu slovenskú duchovnú službu MEE;

5. stanovením koordinátorov pre riešenie otázok uvedených v bode F), ktorých si každá partnerská cirkev určí a o určení ktorých informuje partnerskú cirkev.

G) Rozvíjať vzájomné vzťahy v rámci stredo európskeho regiónu na úrovni orgánov cirkví (predsedníctva cirkví, zboru biskupov), v rámci ktorých budeme:

1. vydávať stanoviská k aktuálnym otázkam;
2. zjednocovať svoje postoje a postupy, aby sme spoločne dokázali presadzovať záujmy obidvoch cirkví na medzinárodnej úrovni a na medzinárodných fórach.

Táto partnerská zmluva vstupuje do platnosti dňom jej podpisu, bola vyhotovená v dvoch exemplároch v maďarskom a slovenskom jazyku, ktorých text je rovnocenný.

Každá z partnerských strán má právo kedykoľvek navrhnúť rozšírenie a zmeny tejto zmluvy. Navrhované zmeny vstúpia do platnosti len po ich vzájomnom odsúhlasení.

V Komárne dňa 21. marca 2012

GÁNC S PÉTER
az MEE elnök-püspöke

MILOŠ KLÁTIK
generálny biskup ECAV

PRÖHLE GERGELY
az MEE országos felügyelője

PAVEL DELINGA
generálny dozorca ECAV

Még van itt dolgom

Beszélgetés Rostás Antallal

► **Hálát és örömet látok a szemében, valahányszor találkozunk. Ott van minden vasárnap a templomnál az istentisztelet kezdete előtt, és mindahányszor meglát, mosolyogva üdvözlő: „Erős vár a mi Istenünk!” És ő az, akit minden kedden köszönhetek a lelkesi hivatalban is, mert szomjazza az igét. Mobiltelefonján rajta van kedvenc bibliai szakasza, a 23. zsoltár is – egy hajléktalan társa felolvasásában, aki egykor papnak készült –, ő pedig újra és újra meghallgatja. Ez év január 15. óta megkeresztelt evangélikus, a szegedi gyülekezet tagja. Rostás Antallal, „a mi hajléktalanunkkal” beszélgettem.**

– Antal, úgy gondolom, soha nem fogom elfelejteni a keresztelője napját, nagyon megható volt a szertartás. Hadd köszönjem meg még egyszer, hogy ott lehettem!

– Tudja, nagyon vártam már azt a napot. Úgy voltam vele, hogy daganatos beteg vagyok, és „nem mindegy”, hogy megyek Isten elé... Fel akartam készülni arra az esetre, ha ez bekövetkezne. Igaz, már húsz éve vagyok rákos, és „még mindig” élek... Biztos vagyok benne, hogy ennek az az oka, hogy van még valami dolgom ezen a földön, és az Istenbe vetett hit meg is adja a kellő erőt a mindennapokhoz.

– Úgy tudom, hosszú és keserves utat kellett megtennie, míg hazatalálhatott Istenhez.

– Nehéz életem volt, ez tény. Cigánytelepen laktunk, nehéz körülmények közt éltünk, édesanyám ezért adta állami gondozásba a két hú-

kem hangszert, aztán később Bibliát is. Elkezdtem olvasni, mint egy bármilyen más könyvet, az elejétől, Mózes első könyvétől, és el is értem az Ószövetség végéig. De később megrendült a hitem.

– Mi történt?

– Kiszabadulásom után megnősültem, született egy kislányom, *Etelka Diána*. Mielőtt vállaltuk volna, elmentünk genetikai vizsgálatra, hogy megtudjuk, vállalhatunk-e egyáltalán gyermeket, mert a feleségem tüdőrákos volt, az én családomban pedig apai ágon mindenkinek daganata volt, az édesapámnak, a nagynénémnek és a nagybátyámnak is. Mivel az orvosok azt mondták, annak az esélye, hogy a gyermekünk is beteg lesz, 0,7 százalékos, belevágtunk.

Ám a kislánynál másfél éves korában mellékvese-daganatot diagnosztizáltak. Nyolc-

van még valami dolga ezen a földön.

– És a hátralévő időmet igyekszem is hasznosan tölteni.

– Például eljár keddenként ide, a lelkesi hivatalba.

– Igen, mert számos olyan dolog van a Bibliában, amit még nem értek. Nagy segítséget jelent nekem, hogy ifj. *Cserháti Sándor* lelkész úrnak feltehetem a kérdéseimet. Meg aztán festegetek is. Tudja, édesapám is festő volt, autodidakta művész. A betegség mellett, úgy hiszem, némi tehetséget is örököltem tőle... A városi könyvtárból kölcsönöztem ki festésről szóló könyveket, hogy elsajátíthassam az alapokat.

– Számomra megdöbbentő, milyen csendes derűvel szól nehéz családi örökségről...

– Valóban derűs vagyok, de csakis a hit miatt. Mert csupán Istenben és Isten által tudom így fogadni és így elfogadni a dolgokat, ahogy vannak...

Nem feledkezhetek el arról sem, milyen sok jó is történt velem mostanában... A kórházban például, ahol most vagyok, mindenki imádkozott értem, ebből is sok erőt tudtam meríteni. Korábban is voltak mellettem, sokat köszönhetek például *dr. Roszik Melitta* aneszteziológusnak, aki evangélikus és a „keresztanyám”, valamint *dr. Varga Katalin* onkológusnak is, ő

Túrmezei Erzsébet költészete közös kincsünk

Nem egy irodalmi vagy zeneműről elmondható, hogy összekötő kapocs egyházaink között. A valamely egyházi közösséghez kötődő költők és zeneszerzők alkotásai nem maradhatnak szűk felekezeti keretek között, hanem köz-kincsként terjednek a kultúrát értékelő magyar egyházi közösségekben. A katolikus *Kodály Zoltán* vagy az evangélikus *Szokolay Sándor*, a református *Gárdonyi Zoltán* vagy a baptista *Beharka Pál* zenei munkásságából éppúgy merítenek a keresztyén gyülekezetek, ahogyan *Mécs László*, *Sík Sándor*, *Reményik Sándor*, *Áprily Lajos* és mások irodalmi alkotásai is közös kincsei a magyarországi keresztyén egyházaknak.

A közös kincsek közé tartozik a száz éve született evangélikus diakonissza költő hagyatéka is. Így az idén nemcsak az evangélikusok, hanem a református, a baptista és az evangéliumi keresztyén gyülekezetek is megemlékeznek *Túrmezei Erzsébet*ről. Február 26-án az újpesti baptista gyülekezetben hangzottak fel egy irodalmi est keretében a száz éve született költő immár klasszikussá vált versei. Az alkalomra hivatalosak voltak az újpesti evangélikusok is.

Újpesten az evangélikus templom és a baptista imaház egymás szomszédságában áll. A két protestáns gyülekezet egyazon évben, 1873-ban gyökerezett meg az akkor létesült új településen. A testvéri kapcsolat azóta is felhőtlen közöttük.

Az irodalmi esten mint a gyülekezet presbitere, a Protestáns Újságírók Szövetségének alapító tagja mondtam emlékbeszédet, hiszen hosszú ideig személyes testvéri kapcsolatot ápolhattam *Túrmezei Erzsébet*tal.

Emlékszem az első találkozásra, amikor 1970-ben fiatalemberként becsöngettem a Balassagyarmati Evangélikus Szeretetház kapuján, hogy megvásároljam az *Igy leszel áldás* címmel akkoriban megjelent verseskötetét; merthogy a baptista gyülekezetekben, amióta csak eszmélek, rendszeresen megszólaltak a *Túrmezei*-versek. Amikor Erzsébet testvér megállt a kapuban, különös érzés fogott el, mintha a történelem lapjairól jól ismert személy lépett volna elé. Visszafogott mosollyal mutatkozott be, majd a nagy tölgyfa asztal melletti első beszélgetés olyan élményt jelentett számomra, mintha *Luther* asztali beszélgetéseinek részese lettem volna. Attól kezdve a barátság és a levelezés hosszú éveken át tartott vele – haláláig.

Néhány irodalmi estet is szerveztünk közösen – leginkább baptista gyülekezetekben –, amelyeken ő maga is mondott verseket, sőt igehirdetéssel is szolgált. Nem egy lelkes szaválóval találkoztam, aki úgy gondolta, *Túrmezei* baptista lehet, mert a verseiből áradó lelkeség alapján közénk tartozónak érezték sokan.

Igen, *Túrmezei Erzsébet* evangélikus költő testvérünk volt Jézus Krisztusban, mert ugyanaból a forrásból táplálkozott, ugyanannak az Úrnak megváltott gyermeke volt, ugyanazon a keskeny úton járva igyekezett megélni mindazt, amit Mesterétől tanult. Személyesen

mondta el nekem egy meghitt beszélgetés alkalmával: „Különösen hálás vagyok azért, hogy megtaláltuk egymást Jézussal. Ő megtalált engem, én megtaláltam őt.” Vele járt élete során Erzsébet testvér – ahogyan ő szerette, ha szólítjuk – a „kődön át, az éjen át, a mélyen át”, míg nem nyolcvannyal évesen, 2000-ben át

nem lépett az „atyai hajlék Jézus vére által kitért kapuján”.

Csodákra emlékezni jó – áll az egyik versében, és ez a csoda éppen száz évvel ezelőtt, 1912. február 14-én indult Tamásiban. *Túrmezei Erzsébet* félretéve minden akadályt, lelkesen vitte a lángot, amelyet fiatal leányként Isten gyújtott meg a szívében. Egész élete során „benne bízott teljesen”, és igyekezett másoknak „szolgálni, mint a fény”.

Akire a február 26-i irodalmi esten emlékezünk, „Jézus Krisztus igaz poétája” volt. Ezt a nagyszerű jellemzést *Reményik Sándor*, az erdélyi evangélikus költő adta *Túrmezei Erzsébet*ről, az akkor fiatal diakonissza nővéréről, amikor 1941 tavaszán olvasva verseit megérezte bennük azt a közvetlen kapcsolatot, amely az Úr szolgálóleányát Megváltónkkal, Jézus Krisztussal kötötte össze.

Túrmezei Erzsébet hatéves korától írt verseket. Beszélgetésünk alkalmával próbáltam kipuhatolni, hogyan is születtek ezek a remekbe szabott, azóta klasszikussá lett alkotások, miként alakult át egy-egy lelki élmény költeménnyé. „A versek mindig belső indítástól születnek – mondta –, addig forgatom a szívémben a gondolatot, amíg verssé érlelődik bennem. Volt már, hogy éjszaka ébredtem föl, és azonnal írni kellett. Van persze úgy is, hogy idővel igazítani kell a lejegyzett sorokon” – avatott be művészetének titkába.

Isten áldotta tette életében a diakonisszámunkát, de bátran állíthatjuk, hogy verseivel gyakorolta a legnagyobb hatást szűkebb és tágabb környezetére. Nyolcszázhatvan ismert verse, műfordítása, énekszövegei versesköteteiben jutottak el az olvasókhhoz, „a hallgatás éveiben” pedig gépirásban terjedtek.

Akár interjút adott, akár csak beszélgettünk, mindig szó esett a versekről. Egyszer azt mondta: „Szeretem, ha a versben van ritmus, ha a vers muzsikál. Költészetemhez az Úr adta meg az alaphangot, amely azután minden variációban végigkísérte az életemet.”

Hét verse szólalt meg az újpesti irodalmi esten, közben énekek és orgonaszó hangzott fel, ez utóbbi *Tóka Ágoston* művészi előadásában. Míg szól a zene, tekintetem hol a keresztre, hol az orgonásipokra vetődött, mert – amiként Erzsébet testvér is írta – azok „összetartoznak”. Ezen az irodalmi esten nekem is, mint annak idején öneki, „a kereszttel kezdett örömről zengeni a szívem”.

Egy kritikusa azt mondta róla: „egyhúru hangszerezen játszik”, de sok ezren tanúsítjuk, hogy ez a húr gyönyörűen zengett, és versei még sokáig visszhangozni fognak nemzedékek ajkán.

■ MAROSI NAGY LAJOS
baptista lapszerkesztő

A SZERZŐ FELVÉTELEI

gomat és engem. Sokszor elszöktem hol az egyik, hol a másik intézetből, ahol éppen voltam, sokat csavarogtam, rossz társaságba, bűnözők közé keveredtem, elkövettem ezt-azt, így többször megjárta a börtönt is.

– Isten is ott szólította meg?

– Igen. Először zenélni mentem az egyházi alkalmakra, mivelhogy tanultam gitározni. A lelkész hozott ne-

évesen hunyt el. A házasságom is emiatt ment tönkre. A válás anyagi gondokkal is járt, végül aztán 1996-ban az utcára kerültem. De persze a lányom elvesztése fáj a legjobban. Én akkor csak sírtam, és átkoztam az Istenet, egyre csak azt kérdezve: „Miért...?! Miért halt meg a kislányom, és én miért élek még mindig?!”

– De mostanra meglelte a választ, hisz mint említette,

római katolikus. Mindig segítettek, bátorítottak engem.

– És így könnyebb reménykednie...

– Igen, vallom, hogy nagyon lényeges a pozitív hozzáállás. Egy pszichológus is azt írta valahol, szükség van rá ahhoz, hogy beinduljon a gyógyító folyamat a kisagyban. Én pedig hiszek Istenben, és ez kellőképp derűs és bizakodóvá tesz.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Keresztyén nők fóruma

Hazánkban tanácskozott március 30. és április 3. között az Európai Keresztyén Nők Ökumenikus Fórumának (*Ecumenical Forum of European Christian Women – EFECW*) vezetősége.

Az *Annika Damirjian* (Svédország) és *Martina Heinrichs* (Hollandia) elnök asszonyok által összehívott testület tagjai a tanácskozás napjaiban találkozhattak *dr. Fischl Vilmos*sal, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának újonnan választott főtítkárával, valamint a hazai ökumenikus nőbizottság tagjaival, így vezetőjével, *P. Tóthné Szakács Zita* református lelkészével és evangélikus kollégájával, *B. Pintér Mártával*, aki nemzeti ko-

ordinátorként képviseli hazánkat a fórum munkájában. Virágvasárnap délutánján az óbudai református nőszövetség tagjai látták vendégül a tizenegy fős delegációt.

A Fórum három évtizeddel ezelőtt, 1982-ben alakult meg a svájci Gwattban azzal a céllal, hogy közel hozza egymáshoz az eltérő kulturális és politikai közegben élő keresztyén asszonyokat. A budapesti tanácskozáson a vezetőség feladata a harmincéves jubileum szeptemberre tervezett méltó megünneplésének előkészítése volt, továbbá a szervezet új küldetésnyilatkozatának megszövegezése – tekintettel a megváltozott, egyesült Európára.

► *EvÉlet*-infó

Deutsche Anlage

Redakteur:
HOLGER MANKE

Die Evangelischen in Österreich und ihre Geschichte

„Evangelisch in Österreich“: Nicht nur manchem Nicht-Österreicher mutet diese Kombination exotisch an, gilt Österreich doch gemeinhin als Klösterreich, über dessen barockkatholischen Gaue Maria als Magna Mater Austriae von Mariazell aus wacht. Evangelisch in Österreich – das sind nicht nur neu-österreichische Migranten oder evangelische Vertriebene und deren Nachkommen. Vielmehr sind damit auch evangelische Österreicher gemeint, deren Vorfahren sich zum Teil lange vor dem „Toleranzpatent“ Josephs II. im Jahr 1781 zur Reformation bekannten. Lange bevor Österreich zum „Hort des Katholizismus“ erklärt wurde.

Wer verstehen will, was „evangelisch in Österreich“ bedeutet, kann sich um einen Einblick in den österreichischen Protestantismus der Gegenwart bemühen. Er muss aber auch in die Geschichte blicken. Wer selbst evangelisch in Österreich ist und sich über sich selbst aufklären will, wird dies nicht minder tun. Er wird dabei kaum an der österreichischen Reformationsgeschichte, vor allem dem Geheimprotestantismus und dem Toleranzpatent vorbeigehen.

Evangelische in Österreich sehen sich – wie viele andere Minderheiten auch – verstärkt dazu herausgefordert, ihre Identität zu bedenken, um sich ihrer selbst zu vergewissern. Dies ist auch wichtig, um sich gegenüber der nicht-evangelischen Mehrheit zu profilieren. Auffällig ist, dass die Kirchengeschichte, das heißt vor allem: die österreichische Reformationsgeschichte und die Geschichte des Geheimprotestantismus, für die Identität vieler Evangelischer in Österreich in der Gegenwart von herausragender Bedeutung ist. Das Besondere am Umgang vieler Evangelischer in Österreich mit Kirchengeschichte in Predigt, Religionsunterricht und Theologie ist Folgendes: Angesichts der klischeehaften Gleichsetzungen von „österreichisch“ und „katholisch“ sowie von „evangelisch“ und „deutsch“ weist man eine spezifisch österreichisch-evangelische Identität schon in der Geschichte nach und unterstreicht diese besonders. Bestimmte Passagen der Geschichte des Protestantismus in Österreich werden deshalb in verhältnismäßig großem Umfang immer wieder zur Selbstvergewisserung vergegenwärtigt. Blickt man etwa auf die Themenstellungen theologischer Abschlussarbeiten an der Wiener Fakultät, so fällt die Beliebtheit derjenigen Themen ins Auge, die für eben diese geschichtliche Selbstvergewisserung am besten geeignet scheinen. Zuallererst ist hier der Geheimprotestantismus zu nennen.

Salopp gesagt geht es beim Umgang Evangelischer in Österreich mit Geschichte also oft um *mehr*, als nur zu verstehen, wie sich der österreichische Protestantismus in der Geschichte zu seiner heutigen Gestalt entwickelt hat. Es geht nicht nur darum, die regionalen Spezifika und allgemein den geschichtlichen Zusammenhang zu kennen, in dem man heute selbst steht. Sondern der stete Rückgriff auf bestimmte Passagen der österreichischen Protestantismusgeschichte hat die Funktion, die Stiftung und Bestärkung der Identität „österreichisch-evangelisch“ nach innen und außen zu leisten, welche aufgrund der Minderheitssituation erforderlich ist. Vor allem die frühe und darauf folgende Phase der Protestantismusgeschichte hält

die „stories“ bereit, die die Zusammengehörigkeit von „evangelisch“ und „österreichisch“ zu erweisen vermögen.

Versteht man den Umgang Evangelischer in Österreich mit Geschichte in dieser Weise, so erscheint der oft zu vernehmende ausgiebige Verweis auf die Blüte des österreichischen Protestantismus in seinen ersten hundert Jahren als Beweis für die tiefe Möglichkeit der Kombination von „evangelisch“ und „Österreich“. Die Betonung der Kräftigkeit der in sich gestaltigen österreichischen Reformation kann als Beweisführung gegen katholische Exklusivansprüche auf Österreich und gegenreformatorische Geschichtsbilder gelesen werden. Letztendlich kann sich so die Kombination „evangelisch“ und „österreichisch“ als ursprünglicher erweisen als der durch die Gegenreformation geprägte österreichische Katholizismus.

Ein weiterer identitätsstiftender Faktor ist der viel behandelte *Geheimprotestantismus*. Mit „Geheimprotestantismus“ bezeichnet man die generell verbotene, bisweilen mit Ausweisung bestrafte Pflege evangelischer Gesinnung in verschiedenen Gebieten des heutigen Österreich, vor allem in den 150 Jahren vor dem Toleranzpatent von 1781. Nach außen waren die Gebiete katholisch-monokonfessionell, so dass der Protestantismus geheim, zum Teil von beträchtlich vielen evangelisch Gesinnten praktiziert wurde, die aber „offiziell“ katholisch blieben. Der Geheimprotestantismus bietet einerseits Anlass für zahlreiche mikrohistorische Studien. Andererseits stellt er wichtige Elemente wie Erzählungen oder auch Bildmaterial für die evangelisch-österreichische Identitätsbildung in Religionsunterricht und Predigt bereit.

Geschichte und Identität: Die Auswanderung evangelischer Kärntner um 1650, gedeutet nach dem Vorbild des Auszugs Abrahams in das verheißene Land. Erinnerungsbild in der Kirche von Wain bei Ulm. Aus: Geschichte des Christentums in Österreich. Von der Spätantike bis zur Gegenwart. Österreichische Geschichte 13, hg. v. Leeb u.a. 2003. S. 266.

Wichtig ist, dass er den Evangelischen in Österreich grundsätzlich eine geschichtliche Kontinuitätslinie von den Anfängen der Reformation in Österreich bis hin zum Toleranzpatent von 1781 ermöglicht. Dadurch erbringt man den Beleg dafür, dass sich Evangelisches immer schon in Österreich befand. Gegenüber der Gleichsetzung von „evangelisch“ und „deutsch“ wird so bewiesen, dass es sich beim österreichischen Protestantismus nicht um eine Wiedereinführung durch (deutsche) Migration handelt, sondern um etwas „genuin“ Österreichisches.

■ PATRICK LEISTNER

Leben am innerdeutschen Todesstreifen

Als Deutschland und ganz Europa in West und Ost geteilt wurde, setzte der Anfang vom Ende für Billmuthausen ein. Die DDR-Regierung wollte wegen der Fluchtgefahr keine Orte haben, die zu nahe an der Grenze liegen. Als in den 1970er Jahren die Grenzanlagen zwischen Thüringen und Franken weiter verschärft und ausgebaut wurden, lag Billmuthausen nicht mehr nur im Grenzbereich, sondern im 500-Meter-Schutzstreifen. Der Beschluss war klar: Billmuthausen liegt zu nah an der Grenze und muss weg – offiziell mit der zynischen Begründung, durch diese Maßnahme einen Hektar landwirtschaftlich nutzbare Fläche zu gewinnen.

Eine kleine Rückblende: Im 14. Jahrhundert wurde Billmuthausen erstmals urkundlich erwähnt. Es blieb über die Jahrhunderte hinweg ein kleines Dorf mit etwa 50 Einwohnern und eigenem Charakter. Im Lauf der Jahrhunderte entstand dort ein prächtiges Gutshaus, eine kleine Mühle am Bach, eine – übrigens evangelisch-lutherische – Kirche mit Friedhof. Und natürlich ein paar normale Wohnhäuser, ringsum Wiesen, Wald und ein See. Ein kleines Dorf, wie so viele andere.

Doch zu DDR-Zeiten kämpften die Bewohner von Billmuthausen einen Kampf um ihr Dorf, den sie nur verlieren konnten. Jeden Abend um 19 Uhr kam ein Wachmann zu jedem Haus und kontrollierte, wie viele Personen im Haus anwesend sind und sperrte dann die Tür von außen ab. Damit sollte erreicht werden, dass die Billmuthausener weder selbst fliehen noch zur letzten Station für Flüchtlinge aus dem Landesinneren werden.

1978 verließ die letzte Familie den Ort. Billmuthausen wurde dem Erdboden gleich gemacht. Einen kleinen „Sieg“ konnten die Einwohner noch davon tragen: Sie wehrten sich erfolgreich gegen die Exhumierung ihrer Verstorbenen. Damit ist der Friedhof geblieben. Und er ist bis auf den heutigen Tag das letzte Zeugnis von Billmuthausen.

Unlängst stand ich da – in Billmuthausen. Gräber als letzte Zeugen einer Geschichte. Die Namen auf den Gräbern stehen dafür, dass hinter der Geschichte immer auch Menschen stehen. Sie haben das Ende ihres Heimatdorfes sicherlich kommen sehen und haben es doch nicht mehr erlebt. Ringsum Wiesen, wo einst Häuser standen und Menschen zu Hause waren.

Fotos in einer kleinen Gedenkkappelle, die inzwischen auf diesem Friedhof errichtet wurde, bieten den Vergleich. Billmuthausen damals – mit Häusern und Leben. Und aus derselben Perspektive aufgenommen, Billmuthausen heute – keine Häuser, nur noch ein Friedhof.

Und bei Josua heißt es: *Ihr sollt wissen von ganzem Herzen und von ganzer Seele, dass nichts dahingefallen ist von all den guten Worten, die der HERR, euer Gott, euch verkündigt hat. Es ist alles gekommen und nichts dahingefallen.*

Ich stehe in Billmuthausen und will Josua korrigieren: Es ist nicht so gekommen. Und es ist alles dahingefallen. Ich fahre über die Grenze von Thüringen nach Unterfranken. Ein paar Gedenkschilder stehen da. Zwei Meter Stacheldraht hat man belassen. Und noch sieht man auch an der Vegetation, wo einst der Todesstreifen verlief, denn die in den letzten

zwanzig Jahren gepflanzten Bäume haben noch nicht die Höhe der benachbarten thüringischen und bayerischen Bäume erreicht.

Die Grenze ist hier noch irgendwie fassbar, aber an ganz vielen anderen Stellen ist das schon lange nicht mehr so. Wunden verheilen mit der Zeit. Das Miteinander von Unterfranken und dem südlichen Thüringen ist nach langen Jahren wieder eine Selbstverständlichkeit.

Doch die Tür zum Vergessen öffnet sich. War da je eine Grenze? Was ist da passiert? Wie wurde das Land geteilt und wiedervereint? Ich weiß nicht, wie viele Schüler dieser Region noch auskunftsfähig sind, obwohl sie ja nicht weit weg wohnen. Aus eigener Erinnerung jedenfalls wissen sie aus diesen Zeiten nichts.

Und bei Josua heißt es: *Ihr sollt wissen von ganzem Herzen und von ganzer Seele, dass nichts dahingefallen ist von all den guten Worten, die der HERR, euer Gott, euch verkündigt hat. Es ist alles gekommen und nichts dahingefallen.*

Billmuthausen ist dennoch dahingefallen und zum Mahnmal geworden: Für eine Zeit, die die Generation nach uns nicht mehr erlebt hat. Für Menschenschicksale. Für Wunden, die mancherorts heilen – Gott sei Dank! Doch auch für die Geschichte, die zu vergessen sich als Fehler erweisen kann. Und auch für unser mattes Gewissen kann die Geschichte dieser Gegend, in der kein Leben mehr sein dürfte, ein Mahnmal sein.

Billmuthausen ist aber noch mehr. Es beeindruckt mich, dass dieser Ort gerade durch den Friedhof, durch seine Toten noch lebt. Und es ist trotz der Geschichte irgendwie gut, in Billmuthausen zu sein. Es ist kein lebensfeindlicher Ort geworden. Menschen kommen zu den Gräbern und gedenken ihrer Vorfahren. Gedenken ist Leben. Und Interessierte wie ich kommen vorbei und lassen sich von dem, was sie dort sehen berühren, ansprechen – und sie gehen anders nach Hause, als sie gekommen sind. Veränderung bewirkt weitere Veränderung. Wie ist Zukunft zu gestalten? Das ist eine Frage, die zutiefst mit Leben zu tun hat.

Billmuthausen mahnt auch, sich in dieser Welt nicht allzu gut einzurichten, weil sie nichtig sein kann, wie Paul Gerhardt mahnt: *So will ich zwar nun treiben / mein Leben durch die Welt, / doch denk ich nicht zu bleiben / in diesem fremden Zelt. / Ich wandre meine Straße / die zu der Heimat führt, / da mich ohn alle Maße / mein Vater trösten wird.*

Und so bleibt wahr, was bei Josua geschrieben ist: *Ihr sollt wissen von ganzem Herzen und von ganzer Seele, dass nichts dahingefallen ist von all den guten Worten, die der HERR, euer Gott, euch verkündigt hat. Es ist alles gekommen und nichts dahingefallen.*

■ HOLGER MANKE

Bornemisza Péter magyar Elektrája

Virágvasárnapi bemutató az Evangélium Színházban

► Folytatás az 1. oldalról

Mert mikor az ember ily játékot nézi, szívében felbuzdul és Isten haragjától megröppen. Ezért ez játékot kigyelmegek oly mulatságnak véle, kibe emberi életnek módja jó erkölcsre igazittatik.”

Amíg tehát a forrásmű, az antik görög *Elektra* a szent bosszú drámája, Bornemisza *Elektrája* erkölcsi intés, a jóra való nevelés, a szebb keresztényi élet megélésére buzdító mű, annak ellenére, hogy itt is bevezetett a dráma: Orestes megtorolja Agamemnón halálát.

Drámatörténezesek szinte harsány szóval cáfolják Bornemisza szerény közlését, mely szerint a görög dráma „nagyobb részre fordított” – magyar műként, a magyar drámaírás ereklyéjeként jellemzik a művet. Teszik ezt annak okán is, mert a színdarab cselekménye a korabeli Magyarország társadalmi-politikai helyzetébe ágyazódik, a figurák – görög nevék ellenére – magyar erkölcsiséget, szokásrendet képviselnek. Még az is említést érdemel, hogy Parasitus (nomen est omen), Aegistus király „udvaronca” az eredeti drámához képest új szereplőként lép színrre a friss hangvételű darabban.

Arra is érdemes emlékeztetni, hogy a mű – színpadi sorsát tekintve – évszázadokon át kallódott, míg nem *Móricz Zsigmond* kezeihez is eljutott a fennmaradt árva példány. A darabot aztán az író igazította illo tapintattal színpadra, a Nemzeti Színház pedig 1931-ben bemutatta.

Schöpplin Aladár magasztaló kritikát írt a szenzációs premierről. „A Nemzeti Színházban előadták a magyar irodalom első drámai emlékét, amely nemcsak irodalomtörténeti ereklye..., hanem drámailag és színpadilag ma is életképes mű, s emellett a régi magyar nyelvnek és gondolkodásmódnak megdöbbentően érdekes emléke.”

Az alkotást aztán a 20. században irodalomtörténezesek „vették pártfogásukba”, mindekelőt *Nemeskürty István*, aki nemcsak monográfiát írt Bornemiszaról, hanem színre is vitte a kincses drámát egy iskola falai között.

Katona Imre dramaturg és rendező szintén értő tisztelője a magyar dráma egyik megalapozójának. Ő volt az, aki az „egész játéknak derék summáján” az élő nyelvhez közelítve szerencsés kézzel igazított, a színművet több játszóhelyen is bemutatta, míg nem – a Forrás Színházzal karöltve – az Evangélium Színház színpadára is eljuttatta a korszakos művet, immár újabb, sajátos felfogásban.

***

A virágvasárnapi premier nem kis meglepetéssel szolgált. A dráma szöveve irodalmi szín-

padi alkotássá nemesült, a katarzist nem a jellemek ádáz küzdelme, hanem a szépség esztétikája fakasztotta fel a nézőben. Katona Imre most a drámai vonalvezetés helyett – ahogyan beköszöntő írásában elének tárta – „az őshagyomány üzenetét” helyezi a középpontba.

Regőléssel indítja az előadást, de ez nem az ősi, pogány gyökerű, jókivánságokért kiál-

to dal, hanem tragédiát sejtető, botok dübörgésével kísért hangmenet. A rendező e szikár dallamokba szövi bele az alázattal átfésült, megfiatalított Bornemisza-szövegeket. E baladisztikus vonalvezetés mindvégig jelen van a színpadon.

A díszlet is irodalmi színpadi: három égbe szökő, magas létra, játékoságot serkentő lócák, keskeny pallók a létrák között. „Diákkellékek” ezek, visszalendítik a nézőt az egykor volt diákszínjátás világába, ugyanakkor „mai” fantáziáját is mozgósítják.

A dráma szerepeit színészei között cserélgeti Katona Imre, ezzel azt szuggerálva, hogy a bennünk lakozó jó és rossz, a gonosz és nemes, mint a teremtes adománya („kevercse”) mindannyiunkban – bár nem egyenlő adottságként – jelen van. A szerepek felcserélését – azonosságát – színek (színes kendők, sálak, mellények) jelzik.

Aegistus király vörös, stólaszerű sálját az a színész ölti magára, aki az adott pillanatban a zsarnok királyt megjelelni. Clitemnestra vörös kendőjét két színész cserélgeti. A két kendő az óvatos és engedelmes Chrisothemist játszó színészeké, a gyászszínnű, fekete kendő az Elektra megsemmélyesítő színésznő azonosítója. Parasitus, a két-színű szolga sálja (mint az udvari mulattatóké) sárga kockás – ez is három színész vállal díszíti, ha éppen a szolga szövegét mondják. A sor tovább folytatható; a Mestert és Orestest fölvaltva jeleníti meg két színész.

A rendezői ötlet persze némi bonyodalmat idéz elő, különösen azoknál a nézőknél, akik sem Szophoklész, sem Bornemisza Péter *Elektráját* nem ismerik. (A nézőknek szánt „ajánlás” sem kínál igaz fogódzót, amelyből csekélyke ismeretet – „summát” – kaphatnának a darab történe-

tét kevésbé ismerő színházlátogatók arról, hogy Agamemnón királyt megöli felesége, hogy szeretőjével élhesse világát, s ezért Agamemnón lánya, Elektra bosszút forral, amelynek beteljesítője Orestes, Elektra öccse lesz.)

Az öntörvényű rendezői felfogást lehet szeretni, esetleg elvetni, de műfajon belül (szigorúan mint irodalmi színpadi alkotást) tiszta szívvel meg-

süvegelhető az átélten meglepített figurákért, a szép szövegmondásért, a megrendítő kórusért, a csendekért, a remek, néptáncgyökerű mozgásért, de mindenképpen a nagy hatású, „Szent István népét” áhitattal magasztaló kórusdalért.

Ha a recenziens – mint Bornemisza Péter *Magyar Elektrájáért* rajongó és a színészi teljesítményfüggőséget nagyra becsülő néző – a saját óhaját írhatná fel Katona Imre próbatáblájára, akkor a színészi arcok sérthetlenségére hívná fel a figyelmét.

Már csak azért is, mert Bornemisza hőseinek sorsa személyre szabott; a gonoszság megbüntetését nem Istentől várják, hanem azt saját maguk – ki-ki jelleme szerint! – szeretnék megcselekedni. Ez a cselekvés egy igazi konfliktusokkal terhelt előadásban „nem futhat át több kézen”, mert elvesz az összeütőközés ereje és az azonosulás esélye.

Irodalmi színpadi előadásban más a helyzet. A dicsérő szavak a közös teljesítményt illetik. Tehát következnek a színlap szerinti felsorolás. Az „éremosztásban” a dobogó legfelső fokán áll a dramaturg, díszlet- és jelmeztervező, rendező, Katona Imre. Szorosan mellette *Demcsák Ottó* koreográfus, aki az „ősi üzenet” népi motívumokban bővelkedő mozdulatarzenáljaival „csúcsra járatta”. S a nagyszerű színészcsapat, amely „kórusként” is remekelt, továbbá a rendező szerepmetamorfózisát megvalósította: *Pelsőczy László, Szőcs Erika, Horváth László, Molnár Anikó, Ács Tamás, Szlúka Brigitta, Papp Attila, Müller Zsófia* és *Czár László*.

Szép esténk volt. Olyan új *Magyar Elektra* született, amelyben a rendezői önfelmutatás nem gyúrte le Bornemisza Pétert.

■ PÁRKÁNY LÁSZLÓ

„Ki vagyok én, hogy néki házat csinálhassak?”

Mi a közös a Millenáris Teátrumban, a Porsche Hungária központi irodaházában, a volt Malév uszodájában és a zombai evangélikus templomban? Aki tudja a kérdésre a választ, annak bizonyára az sem okoz meglepetést, hogy amikor belép a Lágymányosi Ökumenikus Központban megrendezett legújabb kiállításra, az első képen a Megyeri híd lenyűgöző, ferde-kábeles szerkezetét pillantja meg, vagy egy családi Bibliát a *Krónikák második könyvének* kinyitva a következő helyen: „Ki vagyok én, hogy néki házat csinálhassak?” (2 Krón 2,6)

Hogyan is kapcsolódnak ezek az egymástól funkciójukban nagyon különböző létesítmények egymáshoz és hozzánk? Az összes fent említett építmény tervezője az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője, *Benczúr László* Ybl-díjas építész, akinek munkáiból március 29-én nyílt kiállítás – a nem melleleg szintén általa tervezett épületben.

A *Benczúr Építésziroda és a Benczúrok* című tárlatot az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és az Északi Evangélikus Egyházkerület szervezte, és azon (miként címe is sejteti) az építész felügyelő gyermekei – *Benczúr Emese* Munkácsy-díjas képzőművész és *ifj. Benczúr László* Pro Architectura díjas építész – munkáiból is ízelítőt kaphat a látogató.

Megnyitóbeszédet az evangélikus egyház részéről *dr. Fabiny Tamás* püspök mondott, aki az idő-tér-szépség szakrális építészetben megnyilvánuló végtelenségéről beszélt. Annak ellenére, hogy a mai egyházi épületek egyszerűbb és „funkcionálisabb” formavilágot tükröznek, mégis ezek azok a helyek, ahol az embernek úgy

a címei beszédesek. A *Min-den örök*, illetve a *Nem minden örök*, a *Ne zárkózz el* vagy a *Találd meg a helyed* címek szintén az idő, a tér és az ember különleges kapcsolatát hangsúlyozzák.

Benczúr László munkásságának imponáló sokszínűségét és gyermekeinek figyelemre méltó tehetségét emelte ki

Édesapja és fivére fogja közre Benczúr Emesét, akinek egyik – a háttérben látható – installációja szintén helyet kapott a Benczúr László által tervezett ökumenikus központ kápolnájában

kellene éreznie, hogy nem az idő az úr, hanem az örökkévalóság, a tér nem zárt, hanem tágas, melyben a legtokéletesebb szépséggel találkozhatunk. Mindez a tehetséges alkotók munkájának eredményeként bontakozik ki, miként a Benczúr László és munkatársai által tervezett templomokban is.

Míg az épületek szavak nélkül fejezik ki a fentieket, *Benczúr Emese* alkotásainak már

Nagy Tamás Ybl-díjas építész is, aki a szakma képviselőben méltatta a kiállítást.

Ez a „Benczúr-féle” sokszínűség, tehetség és szakralitás – „térben és időben” – április 30-ig tekinthető meg a Magyar tudósok körútja 3. szám alatt található ökumenikus központban hétfőtől csütörtökig 14–18, vasárnap pedig 15–17 óra között.

■ GOMBKÖTŐ BEÁTA

Köbe vésve

Hálaadás a száz éve született Sulyok Imréért

► Kincsekben gazdag gyülekezet a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség, ahol rövid időn belül másodszor tartottak centenáriumi ünnepséget. *Kende György* lelkész januári évfordulója után március 31-e délutánján *Sulyok Imrére* emlékeztek. A sokoldalú muzsikusként, zeneszerzőnek, az egyházi zene alázatos művelőjének tiszteletére rendezett alkalmon *Pál Diana* gyülekezeti kántor asztali beszélgetés keretében pályatársakat szólaltatott meg.

Trajtler Gábor lelkész, orgonaművész saját életén keresztül emlékezett vissza a pástyoroló Imre bácsira, aki segítette őt pályakezdőként, koncert- és munkalehetőségeket adva neki. Későbbi énekeskönyv-szerkesztői tevékenységükről is beszélt – időnként mosolyt csalva a hallgatók arcára.

Mező Imre zeneszerző, Liszt-kutató a Zeneműkiadóban a Liszt-összkiadás kapcsán végzett közös munkájukról szólt, kiemelve Sulyok Imre rátermettségét, precízességét, biztos nyelvtudását és nagyszerű emberi tulajdonságait.

Bence Gábor egyházzeneész, karnagy, kelenföldi kántor a töle megszokott lendületességgel Imre bácsi zeneszerzői kvalitásait méltatta. Mint mondta, nincsenek felesleges hangok a zenéjében, s ő maga is sokat merített orgonista elődje zeneműveiből. A templom falán mostantól márványtábla hirdeti: „*Boldogok, kik házában élnek...*” Itt

szolgált Isten dicsőségére Sulyok Imre (1912–2008) zeneszerző és orgonaművész ötvenhárom éven át.”

A 84. zsoltárból vett idézet különösen is illik a Liszt- és

Pál Diana és *Bence Gábor* – a kelenföldi gyülekezet kántorai – megkoszorúzzák a Blázy Árpád igazgató lelkész által felavatott emléktáblát

Szabolcsi-díjas muzsikusra, aki mindig hűséggel vallott Uráról – a szovjet hadifogságban éppúgy, mint a Magyar Rádió szerkesztőjeként, a Zeneműkiadó

munkatársaként, a teológia zene-tanáraként, óbudai kántorsága idején vagy hosszú kelenföldi munkássága alatt.

A megemlékezést a gyülekezet ének- és zenekarának hangversenye zárta, amelyet *Trajtler Gábor* és *Pál Diana* orgonajátéka színesítette. A Bence Gábor vezette ének- és zenekar műsora a *Szöveggyár-huzamok Sulyok Imre és régi szerzők műhelyében* címet viselte: egy-egy Sulyok-darab mellé más szerzők azonos szövegre komponált művei kerültek. Megszólaltatták *G. Ph. Telemann*, *A. Hammer-schmidt*, *H. Schütz* és *A. von Bruck* egy-egy kompozícióját.

A műsor lezárásaként felcsendült a nagyszabású *Te Deum* orgonafantázia, amely a zene eszközeivel fejezte ki a keresztény ember halálját a teremtő, kincseket ajándékozó Istene felé. Sulyok Imre Isten földi kincseinek egyike volt, akinek hátrahagyott, gazdag életműve hálaadásra kötelezi az utókort: „Téged, Isten, dicsérünk...”

A centenáriumi megemlékezés itt nem zárult le. Június 2-ára és október 13-ára újabb hangversenyeket terveznek *J. S. Bach*, *Liszt Ferenc* és *Kodály Zoltán*, a tanítómesterek, valamint *Sulyok Imre és egyházzeneész kortársai* címmel.

■ ECSI KLÁRA

► Amint már lapunkban is beszámoltunk róla, magyar alkotók műhelyében készül rajzfilmsorozat *Lutherről*. Lackfi János költő, író történeteit Richly Zsolt kelti életre. A Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező a közelmúltban Németországban járt tanulmányúton – a reformátor nyomában...

Az emlékezetpolitika a kultúrpolitikának nagyon fontos része. Ami jelen értékrendünkben fontos, arra emlékezünk. Emlékezünk ünnepen, elkülönített helyeken őrizzük kincseinket, megtanítjuk közös múltunkat a jövő nemzedékeinek. Az, hogy az események erdejéből mit emelünk ki, elmond valamit arról, hogy kik vagyunk valójában, hogy mit tartunk fontosnak.

minden korban, hogy milyen módon képes láttatni a közös múltat. Mit ítél felejtésre, és mi az, amit megbecsül. Ez a megbecsülés, az értékek megőrzése igazi konzervatív gondolat.

A történelem egy-egy nagy alakjáról készülő film mindig óvatosságra inti az evangélikusokat: talán csak nem személyi kultusz ragadott minket magával? Mi szükség Luther-rajzfilmre, ha a közelmúltban már úgyszólván feldolgozta a témát egy nagy sikerű játékfilm? – tehetik fel esetleg a kérdést. Nos, nem elhanyagolható

egyedülálló módon képes tömöríteni, a stilizációval szimbólumokat megjeleníteni, a mozgással mintegy a gondolatokat is láthatóvá tenni.

A sorozatban főhősünk világa tizenkét rövid epizódon keresztül bontakozik ki: láthatjuk Luthert mint

Emlék- és

Luther nyomában Richly

bert, a férjet és családapát, a bátor férfit, az értelmiségit, a közügyekért felelősséget érző embert.

A film három síkon játszódik. Az első síkon a történet bonyodalmaival követhetjük; néhol korabeli dokumentumok villannak fel, majd a harmadik síkon a lelki történések egymásba olvadó szimbólumokkal kelnek életre. A tizenhárom perces részek lehetővé teszik a gyülekezeti vagy iskolai feldolgozást. A tervek szerint az epizódokhoz munkafüzet is készül.

Munkafüzet

Mi kell ahhoz, hogy színes, modern, mégis korhű lehessen a film? A rajzfilmkészítés csapatmunka. A forgatókönyvíró megírja a történetet. A tervezők megrajzolják a figurákat, a hátteret, a mozdulatokat. Van, aki zenét szerez. A rendező megtervezi, hogy milyen legyen a képsor; a képek nem pusztán illusztrációi az elhangzó szövegnek, a forgatókönyv mintegy „világot terem” a szereplők köré.

A rendező aztán a forgatókönyv alapján meglátogatja a helyszíneket. Minden részletet megfigyel. Milyen környezetben nevelkedett a kisiskolás Luther? Milyen volt a középkori ember lábellenje; hogyan is fest közelről egy korabeli ház, milyen az ablak? Milyen volt onnan a kilátás? Milyen bútortek használtak? Mit ettek? Miből itták *Katalin* asszony híresen jó sörét?

A Luther-rajzfilmsorozatot előkészítő tanulmányúton Richly Zsolt rendező – Román Péter fotográfusnak, illetve e sorok írójának kíséretében – ezekre a kérdésekre (és számos hasonlóra) igyekezett választ találni. Az egyes helyszínekről Román Péter fotódokumentációt készített, a hétköznapi turista számára elképzelhetetlen alapaossággal végigfényképezve a múzeumi tárlókat, több ezer képpel dokumentálva a korhű környezeti eleme-

Vajon miért ég Luther-lázban a fél világ? Vajon miért szeretne egy magyar rajzfilmrendező Luther Mártonról

Útjelző epizódok
Luther szülőháza már az 1600-as évektől az emlékezés helyévé lett.

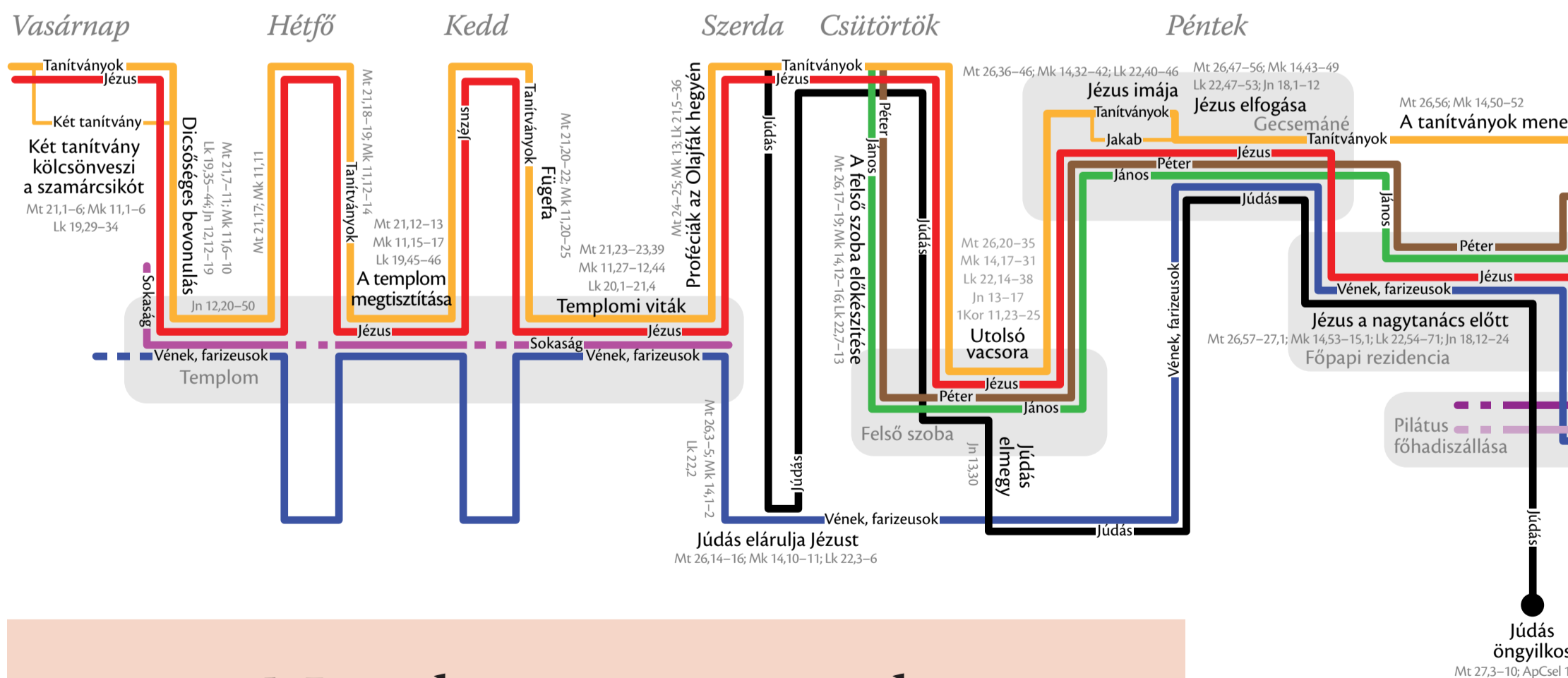
A wittenbergi Cranach nyomdában

sorozatot készíteni? Régi kor árnya felé visszamerengni mit ér? Talán egyházunk maga is múzeummá válik?

Wartburgban a költőfejedelem, Goethe rendezte be az első múzeumot a 19. században. Az értelmiség felelőssége

különbőség az élő szereplőkkel készült, illetve az animációs film között, hogy az utóbbi a grafika segítségével

a szigorú bányász-kohász vállalkozó gyermekét, a kisiskolást, az egyetemistát, a prédikátort, a lelki em-

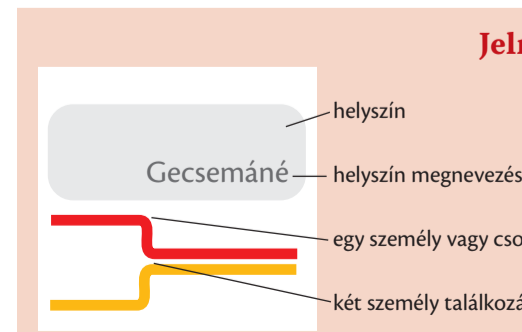

Nagyheti események

Ábránk Jézus földi életének utolsó hetét szemlélteti, a nagyhetet virágvasárnaptól húsvétvasárnapig. A vízszintes tengely az időt mutatja, a függőleges tengely pedig a térbeli távolságokat. Az egyes személyeket és csoportokat különböző színekkel jelöltük (például Jézust pirossal, Jánost zölddel – lásd a *jelmagyarázatot*). A fontosabb helyszíneket kiemeltük szürke háttérrel, természetesen feltüntetve a hely nevét. A vonalak távolsága az egyes személyek, csoportok közötti kölcsönhatást jelzi. Az ábra a négy

evangélium alapján készült; néhány nagyheti esemény ideje vitatható. Az *Evangélikus Élet* előző számában az ábrának csupán részletét közöltük, most azonban a húsvéti eseményekkel kiegészített teljes grafikát láthatják olvasóink.

■ KÁROLY GYÖRGY TAMÁS
(A BibleGateway.com Holy Week Timeline című grafikájának felhasználásával)

jövőképek

Zsolt rajzfilmrendezővel

ket, használati tárgyakat, nyomtatványokat, az utcák, az épületek képét, lakásbelsőket egyaránt – mindezt annak érdekében, hogy a leendő filmen minél hitelesebben jelenjen majd meg a Luther korabeli tárgyi világ.

te, és dr. Friedhelm Borggefe nyugalmazott egyházfőtanácsos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tiszteletbeli doktora „szponzorálta”.

Az út nemcsak ismeretbővítésre szolgált, hanem a személyes kapcsolat

bergi képviselőjével, Michael Wegnerrel, aki a jubileumi évek helyi eseménysorozatának előkészítésére kapott megbízást. Lelkesen fogadta utunk célját, és támogatásáról biztosított bennünket.

Helyszínbejárás

Tanulmányutunk kilenc napja alatt hat történelmi helyszínt érintettünk: Eisenach-Wartburg, Erfurt, Wittenberg, Eisleben, Mansfeld. Mindeközben meg kellett értenünk, hogyan működik egy nyomdagép, hogyan élt egy család az 1500-as években, meg kellett néznünk, mely szószékről prédikált Luther. Hogyan éltek a korabeli iparosok, céhmesterek, bányászok, kohászok, nyomdászok. Minden apró részlet hihetetlenül értékes lesz a rajzfilmrendező kezében.

Több érdekességre, kis színes történetre is fény derült útközben. Márton barát szerzetesi fogadalmát az erfurti kolostor templomában az oltár előtt fekvé tette le. Az élet különös játéka, hogy éppen annak a híres rendtársnak a sírkövén történt mindez, aki Husz Jánost halálra ítélte.

Luther eredeti neve Luder, ám ezt – humanista szokás szerint – megváltoztatta, a világ már választott nevének ismerhette meg. Eleutherius – rövidében Luther – azt jelenti: „szabad”. Luther Krisztusban megszabadított emberként tekint önmagára, ebből meríti a bátorságot, hogy élete végéig hűséggel végezze egyházújító munkáját.

A kettős kormányzatról szóló tan gyökereit is jobban megérthetjük talán, ha visszatérünk a Luder család városcsüppébe. Mansfeld két, meredeken magasodó domb völgyében fekszik. Az egyik dombtetőn a Szent György-templom áll, a másik domb tetején a mansfeldi grófi kastély. Testi veszedelem idején a lakosság a várba húzódott, a lelki épségüket viszont a másik domb tetején keresték, mellette jártak iskolába, ott kaptak szellemi táplálékot a szerzetes tanítóktól.

Alig hittem a szememnek, amikor a tanulmányút első reggelén a rendező bemutatta az első epizód képes forgatókönyvét. Kacagtunk a piaci

Luther-graffiti Erfurtban

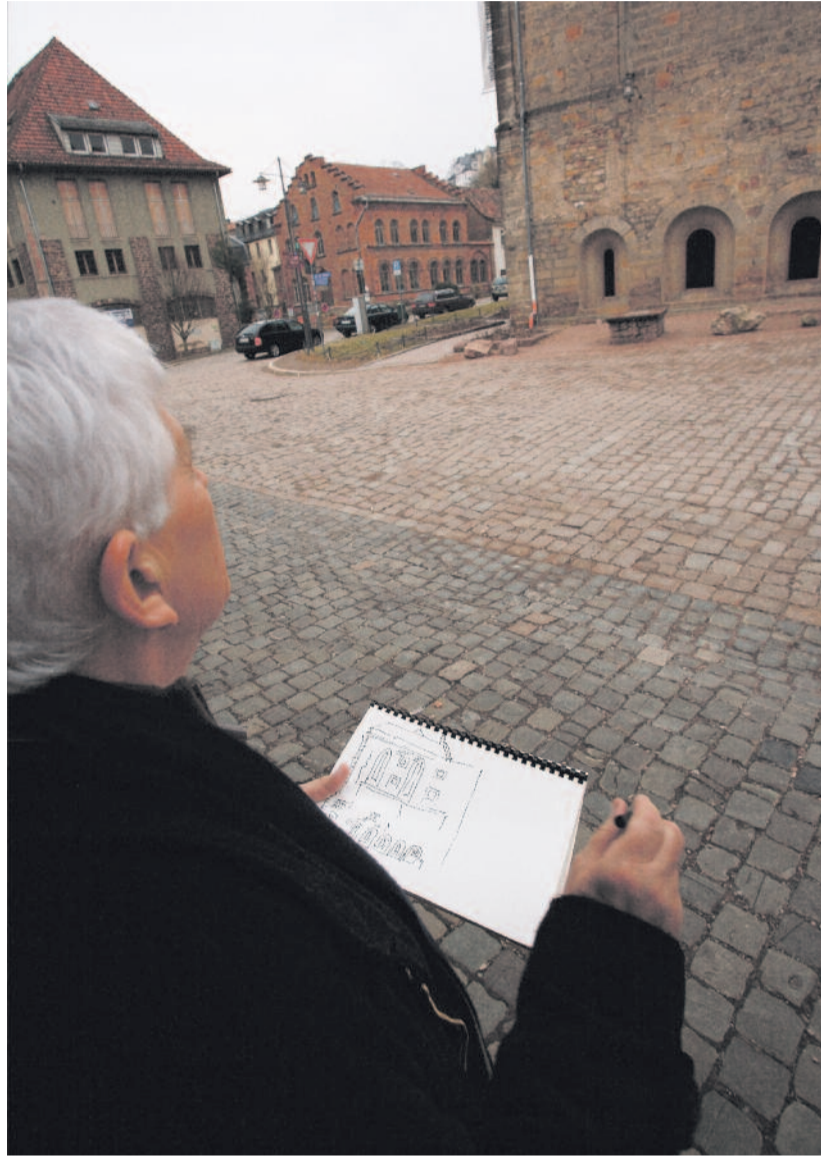

Wartburg vára

mulatságon, ámultunk a kolduló szerzetesnek a kegyetlen szigorral szembeszegülő, megindító szavain. Richly Zsoltból sütött a lelkesedés, ahogyan arról beszélt, hogy a kis Luther hogyan járt iskolába, milyen volt a szeretett eisenachi iskola a mansfeldi leckéztető-fenyítő szigorral szemben. Hogyan becsülték meg a serdülő diákokat, mondván, ők a jövő generáció, ki tudja, milyen emberek lesznek egyszer. Ezek a szavak felidéztek bennem evangélikus gimnáziumom emlékeit, ahol máig becsülik és tisztelik a diákokat, hogy evangélikus szabadságban nevelkedjék a jövő.

Az ideális emlékezetpolitika kiemeli a jelen számára azt, ami igazán becsülendő, majd – a keresztény ember szabadságával helyesen élve – bátran kiáll az élet oldalán a jelenkor testi-lelki fenyegetéseivel szemben. Egy pusztán életrajzi film valóban nem lenne több, mint a tényanyag élményszerű átadása, de ez esetben többről van szó. Lackfi János történeteiben, Richly Zsolt képein saját életünket, evangélikus identitás kérdéseinket fedezhetjük majd föl. Hogy honnan jöttünk és hová tartunk mi, evangélikusok.

■ ROMÁNNÉ BOLBA MÁRTA
(Fotók: Román Péter)

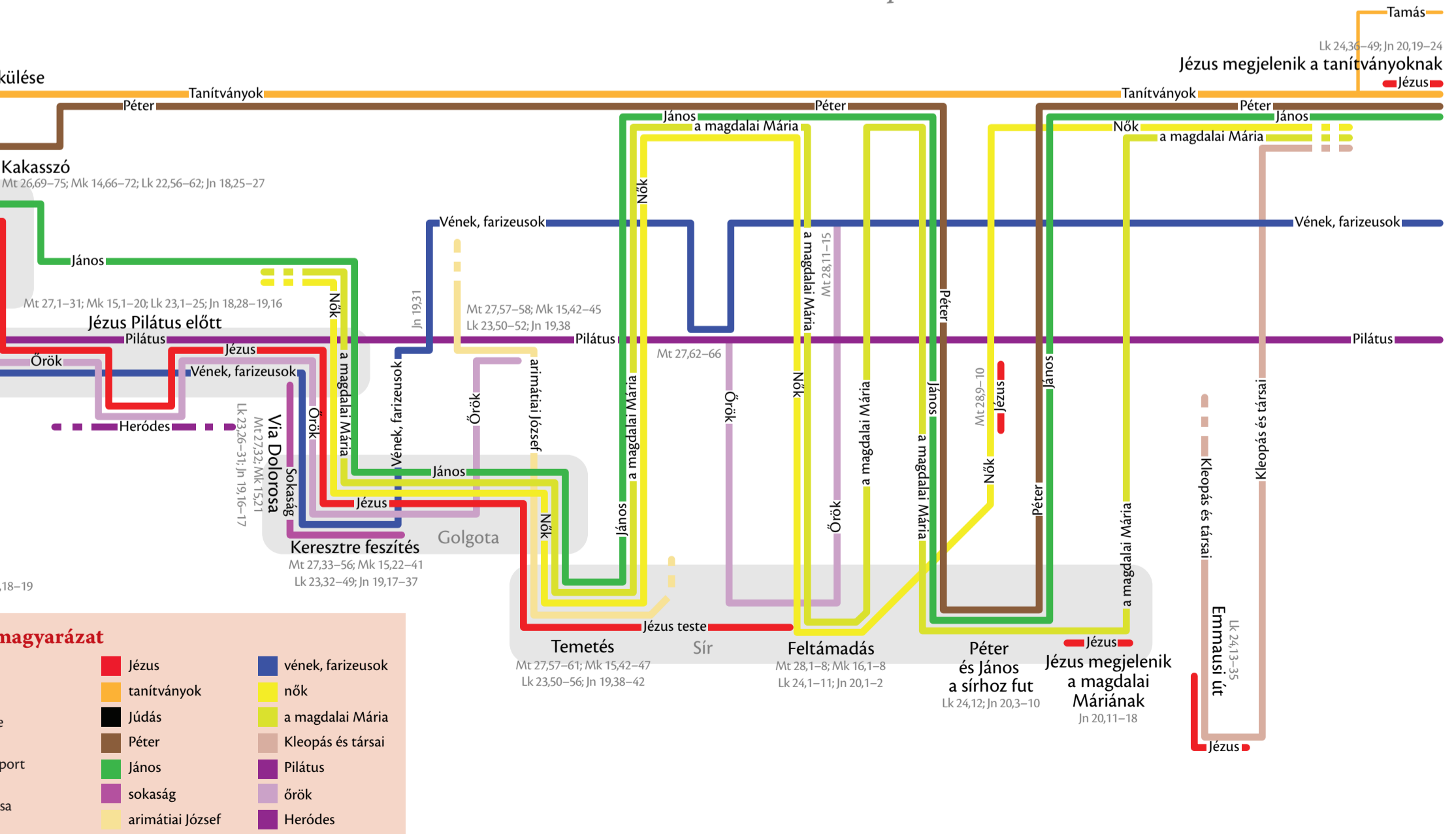

Richly Zsolt vázlatokat készít Eisenachban a rajzfilmhez

A tanulmányutat a jelenleg Wittenbergben ösztöndíjasként tanuló Makoviczky Gyula szegedi lelkész szervezte

latfelvételt is segítette támogatóinkkal. Találkoztunk a Németországi Protestáns Egyház (EKD) witten-

Szombat Vasárnap

Könyvsiker lehet az „új” Biblia?

Húsvétra kerülhet a nagy könyvterjesztő hálózatok polcaira az újonnan revideált Károli-Biblia, amelyet a 2007-es újszövetségi próbakiadás, valamint a tavaly év végi keresztyén karácsonyi könyvvásár tapasztalatai után komoly várakozás előz meg.

A *Protestáns Média Alapítvány* megbízásából a *Veritas Kiadó* gondozásában megjelent szövegváltozat elkészítése több mint tíz éven át tartott, és a munkában neves teológusok, nyelvészek és irodalmi szakemberek is részt vettek. A tudományos alaposágú munka alapvető célja a magyar nyelv fennmaradásában és alakulásában egyedülálló szerepet betöltő, első teljes magyar nyelvű Szentírás érthetőbbé tétele volt – az eredeti, veretes „Károli-stílus” megtartása mellett.

A kiadó elkötelezett szerepet vállalt az „új” Biblia oktatásban való felhasználása, illetve a fiatalok elérése terén.

„Számos kísérlet született már a Szentírás nyelvének modernizálására, de azt a lelkületet, egyértelműséget és egyöntetűséget, amely *Károli Gáspár* szövegét jellemzi, senki nem tudta megjelteni. Ezért fontos, hogy ragaszkodjunk e fordítás marandóságához, örök értékéhez, és közben erőfeszítéseket tegyünk a korbéli, időbeli távolság leküzdésére” – nyilatkozta a költő megjelenése kapcsán *Balog Zoltán* társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár.

A mostani revízió valóban komoly mérföldkönek tekintendő a Károli-Biblia kiadásainak történetében, hiszen több mint száz év óta most vállalkozott újra egy szakértőkből álló csoport arra, hogy a szöveget az adott kor igényeinek megfelelően felülvizsgálja.

Az újítás forrása a legnagyobb példányszámban elterjedt 1908-as kiadás volt, de a szakbizottság figyelembe vette a korábbi kiadásokat, az íráskutatások eredményeit, valamint közel félszáz egyéb magyar, valamint nemzetközileg elfogadott idegen nyelvű bibliafordítást is.

A *Veritas Kiadó* képviselőjében *Győri Tamás József* evangélikus lelkész, teológus elmondta: a szövegrevízióval és a hazai bibliakínálatban újdonságnak számító színes, modern megjelenéssel a fiatalok körében is szeretnék volna újra kedvet csinálni a Károli-Biblia olvasásához. Amennyire lehetséges, törekedtek az eredeti verzió szépségének és értékeinek megőrzésére, hogy a magyar nyelvterületen máig legnépszerűbb bibliafordítás érthetőbb olvasatban még közelebb kerülhessen a mai generációhoz – úgy, hogy a lelkisége megmaradjon, és megtarthassa nemzeti kulturális örökség jellegét.

Mivel a nemzetközi trendekhez hasonlóan hazánkban is egyre növekszik az igény arra, hogy a vallásos tartalmak a mai kommunikációs eszközökön is megjeleníthetők legyenek, a kiadó még e hónapban elérhetővé kívánja tenni a „modernizált” Károli-Biblia androidos és iPhone-os változatát is.

A *Veritas* az „új” Biblia könnyebb értelmezhetőségétől, a mai igényekhez igazodó megjelenésétől, valamint a modern eszközökben rejlő új felhasználási lehetőségektől a rendszeres bibliaolvasókon túl a fiatalok szélesebb körének elérését is várja.

Mint ismeretes, Norvégiában tavaly a könyvpiaci sikerkönyve az új norvég bibliafordítás lett, s ezt a szakértők elsősorban a gördülőkényv irodalmi nyelvzetnek és az olvashatóságra törekvő fordításnak tulajdonítják.

▶ *Kiadói közlemény*

Gondolatok az újonnan revideált Károli-fordításról

▶ **2011 decemberében jelent meg – hosszú előkészítő munka után – a Protestáns Média Alapítvány gondozásában az újonnan revideált Károli-Biblia. Erről a bibliaolvasó gyülekezeti tagok, lelkészek és az egyházi könyvkiadás iránt érdeklődők már jó ideje tudhatnak; sokan már be is szerezhettek egy-egy példányt, hogy első kézből vizsgálhassák meg a végeredményt. Az *Evangélikus Élet* hasábjain is olvashattunk már ismertetőket a kiadványról, például *Varga Gyöngyi* kolléganőm tollából. A Magyar Bibliatársulat főtítkáráként természetesen én is megismerkedtem ezzel az új bibliakiadásal, sőt az új fordítású Biblia jelenleg is folyamatban lévő revíziója során alkalmanként megvizsgáljuk egy-egy bibliai hely fordítási megoldását ebben a kiadásban is.**

Egy könyv mind felett

Bibliaolvasó és -szerető emberként örülök minden olyan eredménynek, amely segítséget jelent a gyülekezeti tagok számára Isten igéjének mélyebb és pontosabb megértésében. A nagy világnyelveken tucatnyi különböző bibliafordítás vehető kézbe. Ezek sohasem szegényítették, sokkal inkább gazdagították az adott nyelv bibliai szókincsét és azt a megértési kultúrát, amely nélkül nincs egészséges egyházi élet és kifelé irányuló hatékony misszió.

A magyar nyelv „biblikus kultúráját” tekintve nincs lemaradva ezen világnyelvek mögött, noha ezt a biblikus kultúrát (amely alapjaiban protestáns háttérű) évszázadokon keresztül szinte kizárólag az 1590-es vizsolyi Biblia, majd annak számtalan revíziója határozta meg.

Nyugodtan kijelenthetjük, hogy nem volt túlzás *Bottyán János* megállapítása, mely szerint a 19. század elejétől a 20. század közepéig tartó időszak a Károli-revíziók kora volt. Magyarországon szinte szentségőrsnek számított bibliafordítást végezni anélkül, hogy valaki *Károli Gáspár* nevére és teljesítményére hivatkozott volna. Így volt ez egészen 1975-ig, amikor is egy sokadik Károli-revíziós folyamat végén megszülethetett az új fordítású protestáns Biblia.

Az a benyomásom, hogy az új Károli-revízió munkatársai azzal a szándékkal végezték bibliafordítási munkájukat, hogy a hatvanas évek második felétől 2011-ig tartó időszakot zárójelbe tegyék, és valamiképpen visszaforgassák az idő kerekét.

Bizonytalan háttér

Az új érték megjelenése miatti öröm és az új bibliakiadás mögött álló hatalmas munka iránti kötelező tisztelet szava mellett a magyar nyelvű bibliafordítás és -kiadás felelős munkatársaként, biblikus szakemberként sajnos fel kell hívnom a figyelmet egy sor olyan ellentmondásra, amely végigkísérte az új Károli-revízió létrehozását (de tegyük hozzá, több más úgynevezett Károli-revíziót is a kilencvenes évektől kezdve), és sajnos szükségképpen jellemzi a megszületett eredményt is.

Hogy legalább a fontosabbakat ki ne hagyjam a számtalan ellentmondás közül, e bibliakiadás utószavát hívom segítségül, hiszen a kiadó nevében *Baranyi József*, a Protestáns Média Alapítvány elnöke ebben foglalta össze azokat az érveket, amelyek az újabb Károli-revízió létrehozása mellett szóltak.

A kiadó Protestáns Média Alapítvány háttéréről megtudhatjuk, hogy 1996-ban hozták létre a Magyarországi Református, Evangélikus és Baptista Egyház „bevonásával” (sic!). Hogy a „bevonás” ebben az esetben vajon az adott egyházak és felelős képviselőik aktív részvételét, tudomásulvételét, a tiltakozás hiányát vagy egyszerűen az alapító magánszemélyek felekezeti háttérét jelenti-e, nem tudhatjuk meg.

A felekezeti háttér dononai megajzolásával az utószó nyilvánvalóan indokolni szeretné, hogy miért

vette magára ez az alapítvány a Biblia szöveggondozásának és kiadásának feladatát, miközben ezzel a feladattal már hatvanhárom év óta a Magyar Bibliatársulat, illetve utóda, a Magyar Bibliatársulat van megbízva, éppen az említett egyházak és további kilenc magyarországi felekezet részéről.

Két fordítás határán

Az utószó említést tesz a kiadás címlapjáról: ennek alapján ez a Károli-Biblia újonnan revideált kiadásának tekinthető, amelynek alapja az 1908-ban revideált, ma is használatban lévő és közkedvelt Károli-Biblia. A következő ellentmondás azonban akkor ragadja meg az olvasót, amikor tényleg meg is vizsgálja az említett címlapot. A bibliakiadás megnevezése ugyanis szó szerint követi az új fordítású Bibliáét (leszámítva természetesen a fordító megnevezését), s ezt a megtévesztő hasonlóságot csak fokozza a szinte egy az egyben átvett tipográfia, amely bizony élesen elüt az 1908-as Károli-kiadás jól ismert címlapjától. Az 1908-as Károli-kiadás és az új fordítású Biblia (1975, 1990) szövege közötti lavírozás sajnos mindvégig sajátossága az új revízióknak, a címlap ennek pusztán sajátos szimbóluma.

A múltnak kútja

A meghökkentő információk, pontosabban azok hiánya csak ezután következnek: az utószó szerzője – felsorolva azokat a Károli-kiadásokat, amelyeket a revízió munkatársai versenként felhasználtak munkájuk során – ismét csak „elfelejti” megemlíteni azt az új fordítású Bibliát, amely egyrészt maga is Károli-revízióként indult, tehát igenis része a Károli-Biblia szöveggyűjteményének, másrészt számtalan alkalommal forrásként szolgált a revíziót végzők számára.

Az „alapvető célunk a modernizálás volt” és az „igyekeztünk megőrizni és helyreállítani azt a jellegzetes ízt, amely veretessé tette Károli Gáspár... fordítását” kijelentések egy mondaton belüli szerepeltetése tovább fokozza zavarodottságomat. Mit kell értenünk ezen? Ott azonban végképp fennakadtam, ahol ezt olvastam: „Alapvetően egyetértettünk a Károli-Biblia revíziójával foglalkozó utolsó szakbizottság célkitűzésével...”, hogy kiküszöbölje az 1908-as kiadás hibáit, megszüntesse a régies nyelvhasználatot, helyreállítsa az eredeti Károli-fordítást... és tekintetbe vegye az újabb tudományos eredményeket.”

Az utószó szerzője itt arról az apró tényről felejt el megemlékezni, hogy *Kocsis Elemér* 1975-ben egészen másként foglalta össze az utolsó Károli-revíziós szakbizottság tapasztalatait: „Éppen a revízió munkálatai és a fordítók tapasztalatai nyomán lett

nyilvánvaló, hogy a Károli-Biblia revíziója nem folytatható tovább a Károli-szöveg jellegzetességeinek elvesztése nélkül. Az ószövetségi szakbizottság már a Genézis revideálása során rájött arra, hogy helyesebb volna egy, a régi megkötektől mentes új fordítást készíteni. A bizottság, miután megkapta erre az engedélyt, ettől kezdve új fordítás készítésén munkálkodott, amelyet 1966-ra befejezett. A munka eredménye a kiadott próba-füzetekben áll előtűnk. 1964-ben a Magyar Bibliatársulat újabb újszövetségi szakbizottságot hozott létre a három protestáns teológiai akadémia újszövetségi professzoraiból, amelynek most már nem revízióra, hanem egy teljesen új fordítás elkészítésére adott megbízást.” (*A Magyar Bibliatársulat hatvan éve*. Kálvin Kiadó, 2009, 74–75. o.)

Ami pedig az eredeti Károli-fordítás helyreállításának igényét illeti, mindenkinek szeretném ajánlani a vizsolyi Biblia sok helyütt elérhető reprint kiadásainak egyikét: hasonlítsa össze Károli fordítását az új Károli-revízióval, és döntsön maga a vállalkozás sikeréről.

A bizonyágtévők fellege

Az újonnan revideált Károli-Biblia létrehozói tehát látszólag egy régi igényre kívánnak megoldást nyújtani, a múlt nemeres eredményeit szeretnék a mába átmenteni, de ezt közben úgy teszik, hogy figyelmen kívül hagyják közelmúltunk egyháztörténelmének öt évtizedét s benne olyan tudósok szakértelmét és szakmai judiciumát, mint *Karasszon Dezső*, *Muntag Andor*, *Pálffy Miklós*, *Tóth Kálmán* vagy – újszövetséges oldalról – *Czeglédy István*, *Pröhle Károly*, *Varga Zsigmond* és *Cserháti Sándor*.

Természetesen nem lehetetlen, hogy ezek a szakemberek tévedtek, amikor úgy ítélték meg, hogy a Károli-szöveg revíziója nem folytatható, pontosabban az eredmény már nem nevezhető Károli-Bibliának; és velük együtt tévedett a véleményüket tiszteletben tartó Magyar Bibliatársulat jelenlegi szöveggondozó bizottsága is, amikor úgy határozott, hogy nem csatlakozik a Protestáns Média Alapítvány Károli-revíziós vállalkozásához (erre valamikor a projekt megvalósulásának felütőjén felkérést is kaptunk).

Attól tartottunk, hogy ha rálépünk egy olyan útra, amelyről már nálunk nagyobb tudással rendelkező atyáink számára bebizonyosodott, hogy nem járható, csak bolondnak bizonyulunk (Péld 12,15; 15,5).

A tesztelés

Ezért is vettem kézbe szorongva a megjelent új Károli-revíziót, és vizsgáltam meg a szövegét, különös figyelemmel arra, hogy mennyiben hordozza magán a revideálandó 1908-as Biblia sajátosságait, és mennyire kényszerült követni azt az utat, amelyet az új fordítású Biblia is kénytelen volt bejárni.

Abdiás könyvének és Júdás levelének a szövegét vettem egybe, és a sejtésem beigazolódt: *Abdiás könyvének* újonnan revideált szövegében 264 szó egyezik az 1908-as Bibliával, és 223 szó az új fordítású Bibliával. Ugyanez az arány *Júdás levele* esetében 298 szó egyezés az 1908-as és 304 szó egyezés az 1990-es új fordítás szövegével. Az újonnan revideált Károli tehát valahol félúton megrekedt az 1908-as Károli-Biblia és az új fordítású Biblia (1975, 1990) között.

Rádásul még a bibliai szöveget gyakran olvasó ember számára sem világos, hogy mikor és milyen szem-

pontok szerint döntöttek úgy a revízió munkatársai, hogy az 1908-as szöveghasználatot követik („megőrzik”), és mikor, milyen szempontok szerint vették át az 1990-es új fordítású Biblia szövegét (a vizsgált esetek jelentős részében így tettek).

Az eltűnt ódonosság nyomában

A szóstatisztika ijesztő és zavarba ejtő tapasztalatai mellett már nem is jut hely annak a kifejtésére, hogy miként értsük az utószóban a „régiehez való ragaszkodás és mégis az új formavilág érvényesítése” igényét vagy a lemondást arról, „hogy a modernség iránti vágyat maradátkatlanul kielégítsük”.

De újabb szakmai dilemma elé állít a következő kijelentés: „...ne felejtjük el: ókori irodalmi alkotást tart kezében az, aki a Bibliát olvassa. Nem véletlen, hogy senkinek sem jut eszébe, hogy egy ókori írást addig modernizáljon, amíg el nem veszti eredeti jellegét”.

Vajon Károli 1590-es szövege a maga 16. századi magyarságával, retorikai kiegyenlítettiségre és szépséghangzásra való törekvéssel még hűen tükrözze az ókori szöveg „eredeti jellegét”? Esetleg az 1908-as revízió, amelyet a kortárs sajtókritikák Károli eredetiségének elárulásával vádoltak, még mindig hűen tükrözze a háromezer éves szöveg jellegzetességeit? Vajon jó érzékkel elegyítve a „modernség iránti vágyat” és az „új formavilág érvényesítését” megőrizhet az új Károli-revízióban az ókori szöveg „ódonossága”? Mennyi ódonosság fér még el ezen a patikamérlegen?

És hogyan viszonyul mindehhez a jó bibliafordítások mindenkor követelménye, hogy a bibliai szöveg igéi érthető legyenek ott, ahol a szentíró maga is érthetőségre törekedett? (Az utószó tudni véli a választ: „A nehezen értelmezhető helyeken óvakodtunk az értelmezéstől, inkább vállaltuk a megoldatlanság tükröződését.”)

A számtalan kérdőjel zömpette az az ananizmus már szinte elszikkad, hogy a 16. századi *textus receptus*on (*Erasmus* görög szövegkiadásán) alapuló Károli milyen szempontok szerint lehetett ma a „Nestle-féle görög szöveg legújabb kiadása” szerint revideálni, miközben a kezünkben tartott új Károli-revízióban egyetlen konkrét eseti jegyzet sincs. De attól tartok, kifogynék az időből – avagy kifutnék a rendelkezésemre álló terjedelemből –, ha tovább sorolnám azokat az ellentmondásokat, amelyeket az új Károli-revízió eddig felvetett bennem.

Hagyományörzés vagy megértés?

Félreértés ne essék, nem szeretnék érzéketlennek mutatkozni azok igényével szemben, akik az 1908-as Károli szövegén nőttek fel (mint én magam is). Nincs semmi baj azzal, ha valaki ragaszkodik megszokott bibliafordításához, amely a szívéhez nőtt. Ha azonban az ember növekedni szeretne a Szentírás üzenetének megismerésében, óhatatlanul ki kell tennie magát annak a „veszélynek”, hogy megismerkedjen újabb bibliafordításokkal, amelyek új utakat keresnek az eredeti héber és görög megfogalmazás minél pontosabb mai magyar megfelelői felé, ahogyan ezt az új fordítás tette.

Erre az útra, amely Isten igéjének mélyebb megértéséhez vezet, nem indulhatunk el úgy, hogy a régi, szeretett fordítást addig alakítgatjuk, amíg mi még (mások talán már nem) felismerjük benne nyomokban a régi, megszokott szöveget. Pontosabban elindulhatunk, de akkor vállalnunk kell azokat az ellentmondásokat, amelyek egy ilyen vállalkozásnak – sajnos – természetes velejárói.

▶ PECSUK OTTÓ

Élet és halál körforgásában

Édesapám tizenegy éve halt meg egy intenzív osztályon. Szeretettel ápolták éjjel-nappal, vigyáztak rá, de tudom, hogy a lelke didergett. Nem lehattunk mellette, nem foghattuk a kezét, nem imádkozhattunk vele az utolsó óráiban. A halálánál is jobban fájt a magánya.

Pár évvel később, karácsonykor tüdőgyulladást kapott az elsőszülöttem; négyéves volt. Nem tudott lábra állni, órától órára gyengébb volt. A doktornő, aki kijött az ügyeletről, azonnal mentőt akart hívni, de akkoriban a kórházakban még egy széklet sem adtak az anyáknak a kis beteg ágya mellé. Félttem... És olyat tettem, amire később semmiféle ésszerű magyarázatot nem tudtam adni, és nem tudom, honnan vettem a bátorságot hozzá. Nem engedem el a kórházba a fiam! – így döntöttem. Saját felelősségemre otthon maradt.

Nem azt hittem, hogy én meg tudom majd menteni; nem gondoltam, hogy az imáim nem érnének el a kórházig; elfogadtam, hogy Isten féltő-óvó szeretetében vagyunk. Egy dolgot szerettem volna csak: hadd lehessen mellette, ha az Úr elhívja. Egész éjjel virrasztottam és imádkoztam.

Hajnál körül felült az ágyban a fiókám, és azt mondta: „Mester!... Anya, látok egy kaput!” Nem tudom, hogy percek vagy másodpercek teltek-e el, de még egy mondat hangzott el azon az éjjelen: „Anyá, mégis itt maradok veletek!”

A régiak nem féltek úgy a haláltól, mint mi a túlcivilizált világunkban, ahol a haldoklót legtöbbször hideg kórházi falak között éri el az utolsó óra. Régebben a gyerekek is ott álltak a ravatal mellett, és együtt sírtak a családdal. Nagypéntek misztériuma a gyerekek számára is megélhető valóság; a

halál, az elmúlás tudata: léttapasztalat. Ezeket a gyökereket kezdjük elveszíteni azzal, hogy minden pótolható; ami elveszett vagy elromlott, megvehető újra; nagypapa és nagymama hirtelen eltűnik az életünkéből...

A halottak napja, a nagypéntek üzenete csak úgy értelmezhető a gyerekek számára, ha ezeket az eseményeibe is bekapcsoljuk őket, ha részt vesznek a szertartásokon, ha ismerik a húsvéti történetet. Számomra fontos és érték, hogy a gyülekezetünkben éppolyan természetességgel vannak jelen a gyerekek a keresztnyélben, mint a karácsonyfa fényében. A feldolgozásban nem magyarázatok és elhallgatások segíthetik őket, hanem az évkör teljessége. A születés és a feltámadás öröme feloldja a gyászt, segít elhordozni azt, amit egy felnőttnek sem könnyű.

■ PAPP ANDREA

Virágvasárnap és húsvét – idegen katonatáborban

Alig múltam tizenhét éves, amikor 1944. december 26-án hatalmas, megfélemlítő plakátok, falragaszok jelentek meg Komáromban: minden tizenhatodik életévét betöltött fiúnak katonai szolgálatra kell bevonulnia háromnapos idejével. A váratlan és megdöbbentő parancsnak elég kellett tenni, mert megszegőit azonnali felkoncolással fenyegették.

Én akkor már Isten gyermeke voltam, naponta olvastam a Bibliát, amelybe elsőként három igét jegyeztem be: „A te igéd igazság” (Jn 17,17); „Mint hogy az Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette magát a világgal, nem tulajdonítván nékik az ő bűneiket...” (2Kor 5,19); „Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van...” (Róm 8,28).

Félelem és szomorúság vett erőt rajtam. Sírva vettem kezembe Bibliámat, abból igyekeztem erőt meríteni kilátástalan jövőnkhez. A biztató igei üzenetek hamarosan megérkeztek: „Én pedig, szól az Úr; tűz-fal leszek körülöttem, és megdicsőítem magamat ő benne!” (Zak 2,5); „Vigyázz és légy nyugodt; ne félj!” (Ézs 7,4); „Ha nem hisztek, bizony meg nem maradtok!” (Ézs 7,9).

Ezek az isteni üzenetek megnyugtattak, teljes bizalommal voltam az én mennyei Atyám iránt. Hajnalig térdelve imádkoztam, vele beszéltem. Így lett könnyhullatásomból lelki megbékélés, megerősödött hit és bizalom őiránta, aki az én javamat fogja szolgálni.

A bevonulás után Németországba hurcoltak bennünket katonai szolgálatra. Csak ebben a helyzetben értettem meg, hogy kétszáz kétségbeesett fiatal között kell hirdetnem az ő gondoskodó szeretetét, bűnbocsátó, üdvözítő kegyelmét. A fél éves katonai szolgálat alatt naplót vezettem a napi eseményekről. E naplót és Bibliámat sikerült hazahoznom.

Most, húsvét ünnepére készülve, e napló alapján emlékezem, hogyan ünnepeltük a virágvasárnapot és húsvétot kétszáz, Istent káromló, kétségbeesett fiatal között.

1945. március 25., virágvasárnap. Néhány katonatársammal együtt a

Bibliából elolvastuk a virágvasárnap történetét. Különösen ez az íge ragadott meg bennünket: „...hogya ezek elhallgatnak, a kövek fogják kiáltani.” (Lk 19,40) Megértettem, hogy a gúnyolódások ellenére is hirdetem kell Isten üzenetét: „Elközelített hozzátok az Istennek országa.” (Lk 10,9) Mentenem kell az Isten ellen lázadó gúnyolódókat.

Ehhez azonban csak Istentől kaphatok erőt, bátorságot. Jézus váltsághaláláról, Isten bűnbocsátó kegyelméről és szeretetéről beszélgettünk. A velem együtt „ünneplő” tizenöt fiatal katonai barátom befogadó szívvel hallgatta Isten üzenetét. Boldog voltam, hogy legalább ennek a kis csapatnak ünnep lehetett a virágvasárnap szülőföldünkől ezer kilométernyire. Az istentisztelet, a templomi közösség ugyan hiányzott, mégis éreztük: Isten jelen volt beszélgetéseinken.

Röppisch, 1945. április 1., húsvét. E napon megcsendült lelki fülemben a komáromi harangok hívogató hangja. Egy évvel ezelőtt még temp-

ves sírás hangja. Templom helyett dolgoznunk kell!” – ezek járnak a fejemben.

Ennek ellenére a hűség kis csapat fáradtan, de őszinte vágyakozással ismét együtt van, és olvassuk a húsvéti történetet. Az a reménység erősödik meg bennünk, hogy a feltámadott Krisztusnak lesz hatalma bennünket is megmenteni a pusztulástól, az ő váltsághaláláért a mi mennyei Atyánk könyörűl rajtunk, és megbocsátó szeretete hazaságit bennünket. Hazánkért és szabadságunkért imádkozunk őszinte, bűnbánó szívvel.

Magamról is elgondolkodom. Mennyit változtam az elmúlt hónapok alatt? A bennem levő világosság homályosodni kezd. Nem tudom mindig Isten akaratát teljesíteni. Hol lehet a megoldás? És akkor rádöbbenek eltévelyedéseimre és arra, hogy vissza kell találnom Isten útjára. Alázatos bűnbánatra van szükségem. Tudom, hogy Isten megbocsát ingyen kegyelméből, a feltámadott Krisztus érdemeért. Éppen

ezért arra kérem őt a húsvéti ünnepen, hogy az ő szent Fia által támasszon fel engem egy hittel teljesebb, Szentlélekkel megerősített életre!

A húsvéti harangzó most nem hallatszik, de Isten igéje megadja a felhívást a feltámadott Krisztussal való új életre. Figyelmeztet: „Aki szeretitek az Urat, gyűlöljétek a gonoszt!” (Zsolt 97,10) Erőt és reményt is sugároz igéje: „...én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,20)

Végül a nap csodálatos meglepetéssel zárul. Isten ajándékaként levelet kapok otthoni lelki testvéreimtől. A levelet többször is elolvasom, érzem belőle a lelki közösség szeretetének erejét. A borítékba helyeztet kis színes üdvözlőlapocskán ez olvasható: „...néki gondja van reátok.” (1Pt 5,7) Kicsordul a könnyem, úgy adok hálát Istennek a legjobbkor érkezett lelki erősítésért.

Így lett áldássá számomra az idegenben tartott húsvéti ünneplés. Az Úr legyen a hála és a dicsőség!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

FOTO: BODA ÉSZÜZSA

lomba mehettem, most ezt az alkalmat megvonta tőlem Isten. Itt, a messze idegenben, a sötétség hatalmában nem szólnak a húsvéti harangok, nem hangzik magyar istentisztelet, nem csendül fel ajkainkról a húsvéti örömeink: „Krisztus feltámadott, / Kit halál elragadott; / Örven-dezzünk, vigadjunk, / Krisztus lett a vigaszunk, / Alleluja!” Minden elnémult.

Gondolataim a múltba szállnak. Úgy érzem, Isten büntető keze utolért bennünket. „Ma nem az Isten dicsőítő zoltár hallatszik, hanem a nyomorúság és büntetés miatti keser-

HETI ÚTRAVALÓ

Krisztus mondja: „Halott voltam, de íme, élek örökkön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai.” (Jel 1,18)

Húsvét hetében az Útmutató reggeli és heti igéi ezt az örömhírt zengik, mi is adjuk tovább: az Úr feltámadt! Az Úr Jézus Krisztus valóban feltámadt! Dicsérjük az Urat! Halleluja! „Ez az a nap, melyet az Úr szerzett nekünk, vigadozzunk és örüljünk ezen!” (GyLK 751,13) „Áldott az Isten... aki nagy irgalmassága szerint újjászült minket élő reménységre Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadása által.” (1Pt 1,3; LK) Ez nem emberek szeme láttára történt, miként a halála; Isten adja ezt tudtunkra hírnökei által: „Mit keresitek a holtak között az élő? Nincs itt, hanem feltámadt.” (Lk 24,5–6) Feltámadásának tanú is „csak” az ő megjelenéseiről szólnak, mert a hit „a nem látható dolgok létéről való meggyőződés” (Zsid 11,1). Pál eszünkbe juttatja az evangéliumot: „[Jézus] feltámadt a harmadik napon, és megjelent Kéfasnak, majd a tizenkettőnek. Azután megjelent több mint ötszáz testvérnek egyszerre... Jakabnak, majd valamennyi apostolnak. Legutoljára... nekem is.” (1Kor 15,4–8) Közben megjelent az Emmausba tartó két tanítványnak is, s ezt kérdezte tőlük: „Hát nem ezt kellett-e elsenvednie a Krisztusnak, és így megdicsőülnie?” (Lk 24,26) És ezek felismerték őt a kenyér megtöréséről. A halál legyőzője, az élet fejedelme, a húsvéti hit Teremtője feltámadt megigazulásunkra! Luther így tanít: „Három ellenség támad rá egyszerre: halál, bűn s ördög. S íme, mindhárom ellensége lábánál hever. E dicső győzelmet ünnepeljük ma. Jézus kettős munkája: kiengesztelés, megváltás. Megbékéltet minket Istennel, ez a bűnbocsánat. Azután megvált a bűn következményeitől, a halál és ördög hatalmától, és új, örök életet ad.” „Jézus Krisztus legyőzte a halált, és világgosságra hozta az el nem múlt életet az evangélium által.” (2Tim 1,10; LK) „Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül, mint az elhunytak zsengeje” (1Kor 15,20); ezért mi is feltámadunk! „Mindenkinek a maga rendje szerint... az ő eljövetelekor következnek azok, akik a Krisztuséi.” (1Kor 15,23) A testünk feltámadása így lesz: elvettetik romlandóságban, gyalázatban, erőtlenségben mint érzéki test, és feltámasztatik romolhatatlanságban, dicsőségben, erőben mint lelki test. „És amint viseltük a földinek a képét, úgy fogjuk viselni a mennyeinek a képét is.” (1Kor 15,49) Pál titkot mond: „...mindnyájan el fogunk változni... Amikor pedig ez a halandó halhatatlanságba öltözik”, akkor lesz „teljes a diadal a halál fölött”. Ezt Isten „adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által”. (1Kor 15,51-54-57) S figyelmeztet: „...a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus, már megáldoztatott.” Azért ne a bűn kovászával ünnepeljünk, „hanem a tisztaság és igazság kovásztalanságával!” (1Kor 5,7–8) Evangéliuma igaz beszéd. „Ha vele együtt haltunk meg, vele együtt fogunk élni is.” (2Tim 2,11) Megvallhatod másoknak is e húsvéti hitet: „Jézus él, én is vele! / Ott leszek, hol Uram van: / Ez az én bizodalom.” (EÉ 223,1) Mert hiszem az örök életet!

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Nyári kántorképző tanfolyamok

A főté evangélikus kántorképző intézet szeretettel várja a kántori szolgálatra készülőköt az idei nyári bentlakásos tanfolyamokra. A tanfolyamok időpontjai és vezetői:

Június 21. – július 7. – Bence Gábor.

Július 12–28. – Németh Sándor.

Július 31. – augusztus 16. – Kertész Botond.

Jelentkezni levélben (2151 Fót, Berda József u. 3.) vagy e-mailben (kantorkepzo@citromail.hu) lehet. Kérjük, hogy a jelentkezéshez mellékeljenek lelkési ajánlást és rövid zenei életrajzot. A tanfolyamokkal kapcsolatos tudnivalókról a résztvevőket külön értesítjük. További információ a Kántorképző Intézet honlapján (<http://kantorkepzo.lutheran.hu>) található.

Jelentkezési határidő: május 25.

HIRDETÉS

Az Országút Társulat és a Kápolna Színpad Alapítvány szeretettel hív mindenkit Csáth Géza Horváték című drámájának előadására.

Időpont: április 21. (szombat), 19 óra. Helyszín: Kápolna Színpad, 1102 Budapest, Kápolna u. 14.

Az előadás természetesen ingyenes. Helyfoglalás a honlapon keresztül (<http://orszagut.comze.com>) lehetséges (a Legközelebbi előadásaink menüpont alatt) vagy e-mailben a honlapon kívánt adatok megadásával. A helyfoglalás akkor tekinthető érvényesnek, ha a visszaigazolás megérkezett. Egy személy legfeljebb négy helyet foglalhat.

HIRDETÉS

Meghívó

Értesítjük, hogy április 27–29-én továbbképző konzultációt rendezünk gyülekezeti munkatársak számára Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban (2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12.), amelyre minden eddig végzett gyülekezeti munkatárs testvérünket szeretettel és örömmel várjuk. Jelentkezni április 15-ig az alábbi címen lehet: kata.polyak@lutheran.hu; 1085 Budapest, Üllői út 24. A részvétel díjmentes.

D. SZEBIK IMRE ny. püspök, tanfolyamvezető

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb április 10-én 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertyafeny.lutheran.hu>.

PALACKPOSTA

A Palackposta rovat 2010. decemberi elindulása óta előbb evangélikus iskolalelkészek, egyetemi lelkészek, majd pedig 2011. ősztől hatodéves teológushallgatók írásaival találkozhattatok ezeken a hasábkon. Az elkövetkező időszakban – ily módon is a nyári Szélrózsára hangolva – kéthetenként olyan lelkészek adnak majd nektek „lelki útravalót”, akik valamilyen módon kötődnek az országos evangélikus ifjúsági találkozóhoz. A sort Lázár Zsolt, a legutóbbi – a szarvasi – találkozó házigazda gyülekezetének igazgató lelkésze nyitja.

Csoda az orosházi templomban

Éppen húsz évvel ezelőtt, 1992. húsvétján az orosházi evangélikus templomban tizen- és huszoneves keresztyén fiatalok egy csoportja – a *New Life* ökumenikus ének- és zenekar – bemutatta *Sillye Jenő Érted is meghalt a kereszten* című oratóriumát.

Fiatalos szerveztlenséggel és igencsak megilletődötten álltunk a népes gyülekezet elé a néhány hónapos felkészülés után. Mivel a főpróbán semmi sem jött össze, nagyon féltem az előadás előtt; már a templomkertben is „bukászagot” éreztem. Többen megfogalmaztuk: ha lemondjuk az előadást, talán kisebb lesz a blamázs. De aztán mégiscsak belevágtunk...

Jó hangú gitárosunk, *Béni Csabi* – akitől megtanultuk, hogy soha nem adunk fel semmit – kerekese székében ülve megszólaltatta a gitárját, és elkialtotta magát: „Jeruzsálem, virágvasárnap. Ünneplő tömeg és apostolok!” A gyülekezet padjai között pedig megjelentek a fekete pólós és farmerruhás fiatalok, és felhangzott a „Hozsanna, Hozsanna!” Így kezdődött el a nagy csoda.

Akik ott voltunk, éreztük, hogy nagyon komoly segítséget kaptunk felülről, hogy az Isten nagyon szeretné, ha jól szólna a hangunk, és minden rendben a helyén lenne. És így is lett! Hiszen úgy énekeltünk, mint még soha, úgy kiáltottunk, mint még soha. Úgy éltük át Krisztus szenvedését és feltámadását, mint még soha azelőtt. Megelevenedett a Biblia története, mindenki átélte: „Érted is meghalt a kereszten.”

Amikor az előadás vége felé végre a gyülekezetre mertünk nézni, könnyes szemeket láttunk és boldog arcokat. Persze sok szülő volt ott, és mint tudjuk, az ő kritikai érzékük néha

nem olyan fejlett, ha a saját gyermekük előadását nézik – de ez sokkal több volt ennél. Csoda az orosházi templomban! Fantasztikus érzés volt. Átéltük mi is a mélységeket és a magasságokat. A kereszt szenvedését és a feltámadás örömét.

Mindez húsz éve történt. Az évfordulóra újra összeállt a csapat. Egymással találkoztunk mindenki a másik szemében látta a saját életét: az eltelt éveket, az örömeiket, a kudarcokat, a jó és rossz döntéseket. Amikor együtt voltunk, és ismét együtt énekeltünk, egyben biztosak voltunk: életünk legjobb és legfontosabb döntése az volt, hogy Istenre bízunk az életünket!

Nektek is azt kívánom, hogy amikor majd évek múltán valamilyen apropóból visszatekintetek az életekre, azt tudjátok mondani: a legmeghatározóbb pillanata az volt, amikor – akár mondjuk egy húsvét hajnali istentiszteleten vagy egy Szélrózsá-programon – Istennel találkoztatok.

■ LÁZÁR ZSOLT

Névjegy: Lázár Zsolt

A szarvasi ótemplomi evangélikus gyülekezet lelkésze vagyok; 1998 óta szolgálom itt. A Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola és Óvoda

alapításában és munkájában is részt vettem, illetve részt veszek. 2010-ben városunk adott helyet a Szélrózsá találkozónak.

OSZTOZÓ

Ezüst Medve és versmaraton

Egykor a jeruzsálemi tömeg így kiáltott: „Feszítsd meg!” A 21. század emberének ennél sokkal kifinomultabbak az eszközei. Nem keresztre feszít, hanem ló. A gyűlölet azonban mit sem változott kétezer év alatt. A közelmúlt romagyilkosságait vitte vászonra *Fliegauf Bence* filmrendező.

az a jellemző Magyarországon, hogy embereket csak úgy lelőnek. Nem szeretnék bekapcsolódni a politikai játszmákba. Ez a film művészi reflexió a történelekről, nem pedig politikai állásfoglalás.”

Április 11-e, *József Attila* születésnapja a magyar költészet ünnepe. A budapesti Vígyszín-

és a békéscsabai Ibsen Ház udvarán pedig 10-én déltől másnap 12 óráig huszonnégy órás versmaratonon hallgathatsz bele a magyar költészet legjobbjainak alkotásaiba, *Janus Pannoniustól Varró Dánielig*. És még mindig a magyar költészet ünnepének apropóján 11-én este a soproni Liszt-központban *Cseh Tamás- emlékestre* válthatsz jegyet.

Biztosan hallottál már a *Reménység* fesztiválról, amelyet június első hétvégéjén rendeznek a Papp László Budapest Sportaréna-ban. A többek között az evangélikus egyház vedőnkésgével megvalósuló, örömteli hétvégére ifjúsági önkénteseket, úgynevezett felkészítőket keresnek, akik a fesztiválon részt vevő, útkereső fiatalokat „fogják kézen” a helyszínen. Ha tehát rendelkezél kellő elhivatottsággal, esetleg már tartottál is ifiórást, tábort vagy iskolai áhítatot, vezettél imaközösséget, itt az ideje, hogy „nagyban” is kipróbáld magad! A budapesti képzésre április 16-áig jelentkezhetsz a <http://www.remenysegfesztival.hu/ifikepzes> internetes oldalon található elérhetőségek valamelyikén.

■ JENŐ

JELENET A FILMBŐL

A közel másfél órás, német-francia-magyar koprodukcióban készült alkotásban amatőrök játsszák azt, ami nem játék. *Fliegauf* a *Csak a szél* című filmjéért Berlinben Ezüst Medve díjat kapott a nemzetközi filmfesztivál zsűrijétől. A dráma ezért meglehetősen nagy sajtónyilvánosságot vívott ki magának az április 5-ei magyarországi bemutató előtt. A rendező a díjátadó utáni nyilatkozatában hangsúlyozta: „Nem

házban már hagyomány, hogy ehhez kapcsolódva versdeléltöt tartanak. Április 14-én, szombaton délelőtt mindössze kétszáz forint ellenében válthatsz jegyet a fővárosi teátrumra, ahol a nap programját *Hegedűs D. Géza* állítja össze. Szintén színház ad otthont a pécsi versünnepének, a Pécsi Nemzeti Színház ugyanis költészet napi forgataggal várja az irodalom szerelmeseit. Szarvason, a vízi színpadon

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Hídepítők

Beszélgetés az Evangélikus fiatalok oldalának szerkesztőivel

▶ Átlagosan napi száz, fél év alatt összesen több mint tizenhatezer kattintás – ezek a *myLuther* „internetes testvérlapjának”, az *Evangélikus fiatalok oldalának* a látogatottsági adatai. Hogy mi van a számok mögött, arról az oldal szerkesztőit – három lelkés és elkötelezett fiatal – *Antal Bálintot*, *Györffy Lajost* és *Koczor Mártit* kérdeztük.

Az oldalt a két, huszonhárom éves fiatalember indította, akik korábban hat évig voltak osztálytársak a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégiumban. Bálint a Budapesti Corvinus Egyetemen tanul gazdálkodás és menedzsment szakon, Lajos pedig matematikusnak készül Szegeden, illetve az Erasmus-ösztöndíjnak köszönhetően jelenleg Linzben tölti ezt a félévet. Harmadik szerkesztőként a tizenkilenc éves Márti csatlakozott hozzájuk, ő szeptemberben kezdte meg orvosi tanulmányait a szegedi egyetemen.

Mindháromuknak erős evangélikus gyökereik vannak. Márti szülei lelkészek, édesanyja a vécési, édesapja a ferencvárosi gyülekezetben. Lajos édesapja kántor Tolna-Baranyában, de főként Egyházasokozáron, így ő is oda jár; a helyi lelkészről szinte második anyukájának tekinti, hiszen hatéves kora óta majdnem minden vasárnap délelőttjét nála tölti. Bálint és szülei pedig szintén oszlopos tagjai a gyönki és a bonyhádi evangélikus életnek.

– A bonyhádi ifjúsági körbe Bálint és én már nagyon régóta járunk, rengeteget kaptunk tőle – meséli Lajos. – Az utóbbi években zenekart is alapítottunk – ez a *Gábrriel* –, és rendszeresen koncertezünk. Évente járunk testvérgyülekezetünkhöz, a németországi Erdingbe. Tavaly körbecikliztük a Balatont, rendszeresen részt veszünk a Szélrózsákon, esetenként csendeshétvégéket, kirándulásokat tartunk, havonta egy ifni sportolunk, néha filmet nézünk.

Az Evangélikus fiatalok oldalának szerkesztői: Lajos, Márti és Bálint

Lajos mellett Szegeden is aktívan részt vesz a rendkívül színes evangélikus ifjúsági életben, csakúgy, mint Márti.

– Az egyetemen a csoporttársaim először furcsán néztek rám, hogy a „kari buli” helyett inkább gyülekezetbe járok csütörtökönként – eleveníti fel emlékeit Márti, aki a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban érettségizett. – Amikor aztán látták, milyen jól érzem magam ebben a közösségben, és többször is meséltem arról, milyen érdekes témákat vetünk fel egy-egy ilyen alkalmon, eltűnt belőlük az a sztereotípiá, hogy a vallásos emberek rá akarják kényszeríteni a hitüket másokra, hogy nem gondolkodnak, hogy bigottak, és amúgy is unalmas népség...

A fiatalok úgy tartják: egy jó ifjúsági kör olyan, mint egy család. Az emberek elfogadják egymást olyannak, amilyenek, meghallgatják a másik véleményét, és bármikor számíthatnak a többiekre. Szerintük a legfontosabb az, hogy a fiatalok szívesen járjanak az alkalmakra, maguk is kapcsolódjanak be a programok kitalálásába, megszervezésébe, vagyis a maguk képeére formálhassák az ifjúsági alkalmakat. Mint mondják, a lelki töltekezésen, a Biblia tanulmányozásán, a beszélgetéseken kívül nélkülözhetetlenek a közös sportolások, kirándulások, bi-

ciklitúrák, szalonasütések, a különböző kézműves-foglalkozások, egyszerűen azok az időtöltések, amelyek további lehetőséget kínálnak arra, hogy igazi közösség formálódjon.

„Bánatuk”, ami végül az oldal létrehozására is indította őket, ugyancsak a közösségélményhez, pontosabban annak hiányához kapcsolódik.

– A fiataloknak szánt különböző rendezvényeken, például egy-egy Szélrózsán mindig az az kellett szembesülnünk, hogy az azonos ifiből érkezők nagyon jól megvannak egymással, de a különböző közösségek között igazából nem alakul ki kapcsolat, nem keresik a többi csoport társaságát – meséli az ötletgazda, Bálint. – Ezért szerettünk volna mi is egy olyan felületet kínálni, ahol lehetőség van egymás megismerésére, mondjuk úgy: *hidak építésére* a különböző városokban, falvakban működő evangélikus ifjúsági körök, az evangélikus gimnáziumok tanulói vagy az evangélikus gyökerű egyetemisták között.

Az ifjúsági körök bemutatkozó cikkei és élménybeszámolói mellett azonban sok más olvasnivalót is kínálnak: például filmajánlókat és „gondolatmorzsákat” egy-egy ünnepről, egyházi rendezvényről (ökumenikus imahét, házasság hete) vagy olyan kérdésekről, mint például

dául hogy miért jó, ha imádkozunk étkezés előtt; de van zenesarok, cikk- és programajánló, illetve üzenőfal is működik az oldalon.

– A cikkek nagy részét magunk írjuk, de nagyon örülnénk, ha minél több fiataltól kapnánk írásokat. Bátorítunk is mindenkit, hogy ismeretlenül is nyugodtan írjon nekünk – emeli ki Lajos. – Hét közben általában két cikket jelentetünk meg. Emellett minden vasárnap útravalónak szánt mesét, történetet, verset vagy saját írást közlünk. Az oldalon az oldalsó sávokban azonnal hallgatható zenéket kínálunk, népszerű evangélikus zenekarok és énekek *YouTube-on* fellelhető videóival, valamint diavetítésben evangélikus templomok képei jelennek meg – aki nem találja köztük a sajátját, bátran küldje el nekünk, és azt is feltesszük.

– Szeretnénk egy kisebbfajta megújulást, egyházon belüli ébredést is beindítani a fiatalok körében – teszi még hozzá Bálint. – Fontosnak tartjuk az alulról való építkezést, amihez, úgy gondoljuk, ez a közösségi fórum jó alapot adhat. Célunk mégsem a virtuális közösség meg-

erősítése! A legfontosabb a személyes hidak megléte. Valódi kapcsolatok és sok építőmunkás kell ahhoz, hogy minél többen magukénak érezzék a közös alkotás élményén alapuló lelki és egyházi építkezést.

■ V. J.

Az *Evangélikus fiatalok oldalának* címe: <http://evangelikus-ifi.blogspot.com>. *Észrevételeket, ötleteket, cikkeket* az evifusag@gmail.com e-mail címre várunk.

Húsvét tojásfestés nélkül

Ma már szinte elmaradhatatlan a – főleg gyermeket nevelő – családoknál a húsvéti tojások megfestése vagy más módon történő díszítése, de ez nem mindig volt így, léteztek inségesebb idők, amikor ezt a jogszabályok következtetésen megtiltották.

Az első ilyen alkalomra az 1914-ben kitört világháború éveiben került sor, mivel *Tisza István* miniszterelnöknek az 1916. április 4-én kiadott – 1.123/1916. ME – rendelete szerint a „tyúktojásnak a húsvéti ünnepek alkalmából szokásos festése vagy hasonló kikészítése, továbbá az ily festett vagy kikészített tyúktojásnak a forgalomba hozatala az ország egész területén tilos” volt. A rendelet megszegője kihágást követett el, ezért két hónapig terjedő elzárással és hatszáz koronáig terjedő pénzbüntetéssel sújthatták.

Három esztendővel később, a Tanácsköztársaság Közellátási Népbiztossága az 1919. április 18-án megjelent 18. rendeletében – azért, hogy a tojásokészleteket a közfogyasztás számára megőrizték – szintén megtiltotta a „baromfityúásoknak a húsvéti ünnepek alkalmával szokásos fes-

tését, továbbá az ily festett vagy kikészített baromfityúásoknak forgalomba hozatalát”. Aki a rendelkezésben foglaltakat figyelmen kívül hagyta, azt forradalmi törvényszék elé állítással fenyegették.

Hálát adunk Istennek, hogy ezek a szűk esztendők elmúltak, és az idei ünnep alkalmával is mindenki szabadon, a saját igényeinek megfelelően festheti és díszítheti – lehetőleg természetes és így a későbbi fogyasztásra is alkalmas módon – a feltámadást jelképező húsvéti tojásokat.

■ BÓKA ZSOLT

► **A húsvét elképzelhetetlen hímes tojás nélkül. Igényes, értékes népművészeti alkotást a boltok polcain nem találunk, de kiállításokon, vásárokon találkozhatunk ezekkel a gazdag örökséget hordozó tárgyakkal. Takácsiban él Bakó Ildikó tojásfestő népi iparművész, aki évtizedek óta műveli és tanítja ezt a szép mesterséget. Búszkeségünkre pedig evangélikus presbiter, szoros családai kötelekék fűzik az egyházhoz. Az ünnep előtti héten, egy hét-köznap délelőtt beszélgettünk.**

– Miben zavartam meg éppen? Bizonyára ilyenkor van a legtöbb munka, húsvétra készülnek a szebbnél szebb festett, hímes, karcolt tojások.

– Elég kevés karcolt tojásom van most készen, úgyhogy éppen rendeztem a tojásokat, és karcoláshoz készülok elő. Készülok a Néprajzi Múzeum húsvéti tojásvásárára. Nagyszombaton pedig Veszprémben, a Betekints-völgyben álló jezsuita templomban nyílik kiállításom, amely egy hétig lesz látható.

– Mikor festett először tojást? Kis-lányként a locsolóknak biztosan... De hogyan lett ebből életre szóló szerelem, Önöböl pedig tojásfestő népi iparművész?

– A tojásfestéssel valóban évről évre találkozik minden kisgyerek. A mi falunkban egyszínű tojásokat festettek a lányok, és előfordultak az úgynevezett levélrätetes tojások is. Hogy az iparművészethez mi vitt el? Legelőször néptáncsoportban táncoltam, nem sokkal később jött az alkotó népművészet iránti elköteleződés. Szinte már felnőtt fejjel találkoztam egy újságcikkkel a *Nők Lapjában*, az abban olvasottak alapján próbáltam ki a karcolás technikáját, csak úgy kedvtelésből. Az első karcolt tojásokat a néptáncos fiúknak készítettem húsvétra.

– Már akkor érezte, hogy ez nem egy alkalomra szóló tevékenység, hogy később mestere lesz ennek a hivatásnak?

– Erre sosem gondoltam, sőt nem is nevezném hivatásnak. Inkább hobbinak, ami kiteljesedett a későbbiek folyamán. Különböző dolgok érintettek meg időközben, egy pályázati felhívás hatására például kutatni kezdtem a tojásmintákat. Múzeumokba mentem, könyveket gyűjtöttem e témában. A pályázatra beküldött tojások révén pedig egyre több embert ismertem meg. A többi tojásfestővel kialakult kapcsolat révén olyan „szakmai titkokat” is megtudtam, amelyekre magamtól nem jöttem volna rá.

Több saját mintával készített karcolt tojást zsűriztettem, 2001-ben kaptam meg a tojásfestő népi iparművész címet. Évek óta részt veszek a már említett, a Néprajzi Múzeumban rendezett tojáskiállításokon és -vásáron és másutt is, önálló kiállításom volt például a Művészetek Völgyében, Pápán, Pakson, Devecserben, Várpalotán, Litéren, Takácsiban, Veszprémben. Ha

jól emlékszem, a Deák téri evangélikus múzeumban volt egy időszakos kiállítás, erre az „Isten báránya” tojásomat kérték el, amelyen a bárány mellett ott a kereszt és a zászló is.

– „A hagyományos tojásábrázolás műveléséért, értékeinek megőrzéséért, alkotói alkalmazásáért és közvetítéséért” – olvasom a tojásfestő népi iparművész címhez fűződő méltatást. Amit elsajátított, azt nem titokként kezeli, hanem tovább is adja...

– Most már nyugdíjas vagyok, de korábban Pápán huszonkét évig tanítottam néptáncot, itt Takácsiban pedig legalább harmincöt esztendőig. Mostanság azokkal az asszonyokkal foglalkozom, akik a kezdet kezdetén kislányként táncoltak nálam. Fiatalok is vannak természetesen. Sok helyen megfordulok, sokfelé hívnak, tanítom a kézművességet. A felnőttek, gyerekek egyaránt érdeklődnek. Most éppen Marcaltőre járok az evangélikus iskolába. Egy TÁMOP-os pályázat keretében tanítok egy csoportot tojásírásra. Nagyon élvezik, szívesen dolgoznak velem.

– Ilyet boltban megvenni nem lehet...

– Sajnos még népművészeti boltban sem...

– Olyan sokféle technika és minta, olyan változatos motívum- és színvilág jellemzi a tojásokat! Biztosan hihetetlen türelem és precizitás kell hozzá,

szertint a karcolásos technika a leg-regebbi módszer. Már az avar korabeli sírokban is találtak festett, karcolt díszítésű tojásokat, a szegedi Móra Ferenc Múzeum őrzi ezeket. Kettős, ívelt vonal látható rajtuk, létraszerű díszítés.

– Ma nyilván nem az avar kori technikával, mintákkal dolgoznak.

– A mai karcolásos technika már egészen más. Az osztott minták őrzik a legősibb formákat. A 19. század végétől virágszerű ornamenseket használtak. Virágokat, magyar címet, vallási szimbólumokat, pásztorélethez vett jeleneteket használtak a díszítéshez. A legtokéletesebb formában a nemzeti, vallási és szerelmi vonatkozású ékítmények fordultak elő.

A minta és a tojás formája határozza meg, hogy hol kezdem a munkát. Lehet, hogy elosztom kétféle, és mind a két oldalra egy-egy – azonos vagy eltérő – mintát karcolok, de lehet az alján is kezdeni a motívumot.

– Ildikó, inkább természetes anyagokkal festi a tojásokat, mint a bolti tojásfestéssel?

– Növényi festékekkel és bolti tojásfestékekkel vegyesen. Sokat kísérleteztem a növényi festékekkel, és arra kellett rájónom, hogy egy idő után sajnos elveszítik a szép színüket, elszürkülnek, elhalványodnak. Így a minta sem érvényesül annyira.... De nagyon szerettem például a bodzabogyó levélvel

hogy az eredmény ilyen szemét gyönyörködtető, tökéletes, mondhatjuk: műalkotás legyen! Vajon hány órát vesz igénybe, amíg egy-egy darab elkészül?

– Türelem és kitartás kell hozzá valóban. A tojások héja sem egyforma, ez is, és a minta is befolyásolja, hogy egy tojást mennyit idő alatt lehet elkészíteni. Lehet fél óra, de akár hat órát is dolgozhatnak egy darabon.

A karcolt tojásokról hadon mondjak el egy érdekességet: a kutatások

festeni a tojásokat, nagyon szép kékszínűt ad. Hagyma héjával is gyakran festek, ez a legtartósabb, nem fakul meg az idők folyamán. Vannak még különleges növények, ilyen a giliszta-űző varádcis, a vérehulló fecskefű, ezek szép sárgát adnak. A kőkény virága pedig nagyon szép okkersárgát fest – csak türelem kell hozzá, mert három napig kell hogy ázzon a lében.

Ezért aztán a bolti festéket is használok, de nem úgy, ahogy a zacskó-

ban található a szín, hanem keverem a színeket, árnyalatokat. A piros-hoz például teszek egy kis kéket, hogy ne legyen annyira élénk, hanem bordóba hajoljon – nekem az jobban tetszik. A lilás színek pedig ruhafestékek.

– A honlapján látható fotók alapján azt mondanám, a tojások között talán nincs is két egyforma. Csak abban hasonlítanak, hogy nagyon szépek. Mi az a szín, forma, motívum, amely csak Önre jellemző? Netalán minden művésznek van egy sajátos stílusa, amely alapján felismerhető a munkája?

– Egy bizonyos idő után minden egyes tojásfestőnek kialakul a stílusa. Egymás munkáit szinte ránézésre „be tudjuk azonosítani”. Igazából nem találkoztam az én mintáimhoz hasonlókat készítővel. Persze ez nem jelenti azt, hogy nincs még olyan tojásfestő az országban, aki így dolgozna. Az én formáim, mintáim aprólékosak, és követem a népi motívumokat – akár a fafaragás motívumkincséből is merítek. Úgy alakítom, hogy az a tojásom való megjelenskor ne legyen túl „durva”, vagyis sosem egy az egyben lesz minta abból, amit én látok más népművészeti ágból, hanem „rávetítem” a tojásra.

– Ami igaz: kuriozum: evangélikus korálsort is írt már tojásra...

– Igen, volt egy pályázat, amelynek a témája az életfa, keresztfa volt. Az erre készült egyik tojásra, annak is az egyik oldalára került rá ez a 206-os számú evangélikus énekünk: „Hittel nézek keresztfára, Üdvözítő Jézusom. Érttem mentél Golgotára, Hogy lelkeim mennybe jusson.” Használok népi rigmusokat is a tojásdíszítésben: „Fogadd ezt a csekélységet, szívből eredő emléket”; „Erdő mélyén elvonulva nyílik egy szép ibolya, légy oly szerény, mint a virág, szeretni fog egész világ.”

– Hm... szöveget talán még nehezebb felvinni egy ilyen felületre, ugye?

– Nem, nem olyan nehéz ez... A karcolást úgy írják le a szakkönyvek, hogy túvel, késsel kell csinálni. A kés igen, a tű az kevésbé sikeres, nekem először egy törött csavarhúzó volt, azzal vittem rá a mintákat a tojásra. Később tapétavágó késsel készítettem a mintákat, de sokszor mondom, hogy az első, csavarhúzóval készített tojás volt a legszebb – igaz, hogy azon vagy három órát dolgoztam...

– Most milyen eszközzel dolgozik?

– A tapétavágót felváltotta egy fogorvosi fűrőfej... Kapott egy fanyelet, hogy kényelmes legyen kézbe fogni. A napokban a pápai NATO-katonák feleségeinek tartottam tojásfestő, tojáskarcoló bemutatót, lelkesen ki is próbálták, de bizony a karcolásnál már rövid idő múlva fájlalták a csuklójukat – nagyon elfáradt a kezük.

– Munkáját magas kitüntetéssel is elismerték: 2008-ban megkapta a

Magyar Kultúra Lovagja címet. Mit érzett ekkor – hiszen szavaiból folyamatosan a szerénységet és a művészet iránti alázatot érzem.

– Nagyon felemelő érzés volt! Ráadásul, hogy még nagyobb legyen az örömöm, karácsony szenteste az evangélikus templomban adta át *Weltler Sándor* lelkész úr. A mai napig elrészkenyülök, ha erre gondolok....

– Presbiterként és jegyzőként szolgál a gyülekezetében. Evangélikus költődeséről, gyökereiről mit tudhatunk?

– Evangélikus családból származom, kiskoromtól vannak egyházi emlékeim. Nálunk hagyománya van annak, hogy az egyházban tevékenykedünk. A most kilencvenéves édesapám negyven évig volt felügyelő, de még pár éve is nagyon aktív volt, a gyülekezeti ház építésében is részt vett. Én ezt láttam a családban, és természetes volt számomra is a feladatvállalás.

– Tud-e még evangélikus tojásfestő népi iparművészről? Mi egyről igen...

– Igen, *Mosonyi Éva* pécsi tojásábrázoló, népi iparművészről tudok, de lehetséges, hogy vannak még az országban – sokan valóban nem lehetünk.

– Még messze a karácsony, de azért az év második felében már arra készülődik? Hiszen betlehemeket, karácsonyfadíszeket is készít természetes anyagokból. Milyen az éves munkabeosztása?

– A húsvétra való készülés már karácsony után elkezdődik, a karácsonyi pedig az őszi időszakban, amikor rosszabbra fordul az idő, és behúzódik az ember a házba. Monostorapátiában, a Művészetek Völgyében egy alkalommal kiállítottam a tojásokat és a betlehemet, karácsonyfadíszeket is. Jött egy hátizásos fiatal ember, megállt, letérdelt az asztal elé, és ámulattal mondta: „Hát itt van az egész év!”

– Apropó, érdeklődés és kezűgyesség birtokában fiúk, férfiak is belevághatnak?

– Igen, mert a tojáskarcolás eredetileg férfifoglalatosság volt. A pásztoremberek kedvesüknek és az uraságnak ajándékba készítettek karcolt tojást. Az asszonyok pedig méhviasszal írták a tojást. Később az asszonyok megtanulták tojáskarcolást... Vas megyében, Gyöngyösapátiában a *Széchenyi* és *Apponyi* grófok, észre véve, hogy milyen ügyes kezűek az asszonyok, ezrével karcoltatták a tojásokat, és külföldön értékesítették. Talán ez volt a kezdete a hímes tojás-kereskedelemnek.

– A húsvétot munkával vagy pihe-néssel tölti a tojásábrázoló népi iparművész? Ajándékoz például hímes tojást a szeretteinek?

– Mindig érkeznek váratlan felkérések, de valószínű, hogy itthon leszek, pihenni fogok, a családdal ünnepeljük a feltámadást, templomba megyünk. Természetesen megajándékozom a keresztgyerekeimet is, akik már kipróbálták a tojáskarcolást. Tetszik nekik, remélem, követőim lesznek.

■ KÓHÁTI DOROTTYA

HIRDETÉS

A Női Missziói Szolgálat *női hétvégét* tart május 17–20. között Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangelikus Oktatási Központban *Éltre remény* címmel. A program csütörtökön vacsorával kezdődik, és vasárnap ebéddel ér véget. A szombati program részvétel a Déli Egyházkerület missziói napján Bonyhádon.

Szeretettel hívjuk az érdeklődőket. Jelentkezni május 1-jéig lehet. Postacím: MEE Női Misszió, 1085 Budapest, Üllői út 24.; e-mail: marta.pinter@lutheran.hu; mobil: 20/824-2791.

HIRDETÉS

Húsvét csodája

Hívjuk azokat, akik csatlakozni kívánnak azokhoz, akik „Jézus, a názáreti próféta” (Mt 21,11) nyomán fognak járni. Ő bevonult virágvasárnap Jeruzsálembé, utána átment „a fájdalmak útján”, a golgotai kereszthalál által megaláztatván (Fil 2,8) eljutott a húsvéti feltámadásig (Lk 24,7). A húsvét csodájának örömeit élhetik újra át a tavaszi Galileában és az örök Jeruzsálemben azok az utazni vágyó testvérek, akik jelentkeznek az *április 29-étől május 4-éig tartó szentföldi látogatásra*. Még van néhány szabad hely.

Érdeklődjön, kérjen részletes programot az Ökumenikus Tanulmányi Központtól telefonon: 1/466-4790, 70/508-7624 vagy e-mailben: tanulmanykozpont@gmail.com, illetve ssngms@citromail.hu.

HIRDETÉS

A Csillaghegyi Evangelikus Egyházközség szeretettel hívja híveit és barátait április 6-án, nagypénteken 18 órára a békásmegyeri evangelikus templomba (1038 Budapest, Mező u. 12.). Elhangzik: *János-passió – G. F. Händel? G. Böhm? Ch. Ritter?* Közreműködik: *Bodrogi Éva, Scheer Lívia, Gavodi Zoltán, Patay Péter, Kéring László, Kutik Rezső, Hámori Szabolcs, Mizsei Zoltán* és az *EllenPont együttes*, vezényel: *Bali János*. Prédikál: *Donáth László*. Az egyházközség minden alkalma ingyenes, önkéntes adományaikat jó szívvel fogadjuk.

HIRDETÉS

Az Evangelikus Hittudományi Egyetem *szakképzett szakács és konyhai dolgozó* munkakörbe munkatársat keres. A rövid életrajzot, a szakképzettséget igazoló dokumentumot, valamint az eddigi tevékenység bemutatását tartalmazó irásokat április 20-ig várják a következő címmel: Evangelikus Hittudományi Egyetem, Rektori Hivatal, 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.

HIRDETÉS

Meghívó

Az Evangelikus Kórházi Lelkigondozói Szolgálat szeretettel hívja és várja az érdeklődőket április 13–14. között rendezendő tavaszi konferenciájára, melynek témája a függőség.

Program

Április 13., 15.30: Nyitóáthítat.

16.30: A drogkérdésről őszintén – *Victorné Erdős Eszter* drogszakember, református lelkész.

20.00: Orgonakonzert – *Szabó Barbara* orgonaművész.

Esti meditáció – *dr. Varga Gyöngyi* teológiai tanár.

Április 14. 9.00: Számítógép-függőség – *Balogh Éva* kórházlelkész.

10.00: Társfüggőség – *Heinemann Ildikó* kórházlelkész.

11.00: Értelmes lemondás: a szabadság szárnyain – *Honti Irén* kórházlelkész.

Helyszín: Csillebérce Szabadidő és Ifjúsági Központ (1121 Budapest, Konkoly Thege Miklós út 21.).

Jelentkezés: *Honti Irén*: 20/824-5629, iren.honti@lutheran.hu; *Bajusz né Orodán Krisztina*: 20/770-3838, bokriszti@freemail.hu.

Istentiszteleti rend • 2012. április 8.

Húsvét ünnepe. Liturgikus szín: fehér. Lekció: 1Kor 5,6–8; Ézs 26,14.19. Alapige: Lk 24,1–12. Énekek: 215., 216.

Budavár, I., Bécsi kapu tér hajnal 5. (úrv., feltámadási liturgia) Bence Imre; de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Elrbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **Fébé, II., Húsvétvárosi út 193.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Koczor Zoltán; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** hajnal 5. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 9. (úrv., családi) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv., kantázenés) Gáncs Péter; de. 11. (gyermekistentisztelet) Smidéliusz Gábor; du. 6. Cselovszky Ferenc; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** hajnal 5. (úrv.) Pelikán András; de. fél 10. (angol, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 10. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; du. 6. (vespera) Bolba Márta, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** hajnal 5. (úrv.) Benkóczy Péter; de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (gyermekistentisztelet) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Kovács Viktor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Kovács Viktor; **Egyetemi és főiskolai gyülekezet, XI., Magyar tudósok krt. 3.** hajnal 5.; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** hajnal 5. (úrv.) Keczkó Szilvia; de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Frangepán u. 41. (református templom)** de. 8. (úrv.) Grendorf Péter; **Zuglói, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** hajnal 5. (úrv.) Szabó B. András; de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (gyermekek húsvéti) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** hajnal fél 5. (úrv.) Vető István; de. fél 11. (úrv.) dr. Agod Anett; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) dr. Agod Anett; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** hajnal 5. Kovács Áron; de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákospalota, XVII., Gózon Gy. u. 11.** (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára.

Istentiszteleti rend • 2012. április 9.

Húsvét 2. napja. Liturgikus szín: fehér. Lekció: ApCsel 10,34–43; 1Sám 2,1–6. Alapige: Lk 24,36–45. Énekek: 221., 259.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv.) Albrecht Friedrich; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Húsvétvárosi út 193.** de. 9. (úrv.) Madocsa Miklós; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Missura Tibor; **Solymár, református templom** de. 10. (ökumenikus) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstücker M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 6. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Kovács Viktor; de. fél 11. (úrv.) Kovács Viktor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zuglói, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó Lajos; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákospalota, XVII., Gózon Gy. u. 11.** (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Deák László; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Deák László; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára. *Összeállította: BODA ZSUZSA*

EVANGELIKUSELET.HU

FELHÍVÁS

Visszaszámlálás indul!

Túrmezei Erzsébet életének tanúit keressük!

2012. február 14-én ünnepeltük *Túrmezei Erzsébet* diakonissza testvér – a Fébé Evangelikus Diakonisszaegyesület 1990. évi újraindulása utáni első főnökösszonya – születésének 100. évfordulóját. A Fébé-egyesület és a Luther Kiadó az alkalomhoz kapcsolódva közösen tervezi egy kiadvány megjelenését. Ehhez a készülő emlékkötethez már igen sokan hozzájárultak értékes szóbeli és tárgyi emlékeik megosztásával. Közreműködésüket hálással köszönjük!

A szerkesztés, anyaggyűjtés időszaka lassan lezárul. Április 30-ig szeretettel várjuk még azoknak a hitese tanúknak a jelentkezését, akik közelről ismerték Erzsébet testvért, és életéről, szolgálatáról hasznos adalékokat oszthatnak meg, esetleg levelezésüket, más dokumentumaikat a szerkesztők rendelkezésére bocsátanák. Kérjük, írjanak az MEE Országos Iroda, 1085 Budapest, Üllői út 24. szám alatti postacímre, vagy keressék a munkatársakat: *Kőhát Dorottya*: dora.kohati@gmail.com, 20/824-3015; *Herzog Csaba*: herzog.csaba@lutheran.hu, 20/824-5536.

HIRDETÉS

Vad Magyarország – film

► 2011 áprilisában került a mozikba, tavaly év végén pedig DVD-n is megjelent a hazai vizes élőhelyeket bemutató *Vad Magyarország – A vizek birodalma* című német–magyar természetfilm. A *Török Zoltán* rendezte alkotás több hazai és nemzetközi díjat is nyert. (Azóta a televízióban is játszották már.) Érdekes módon a filmet a német köztelevízió rendelte meg, majd hazai források bevonásával végül egy hosszabb, 52 perces magyar változat is készült. Húsz helyszínen 2009 tavaszától 2010 teléig tartott a forgatás.

Átolvasva a kritikákat minden fórumon pozitív véleménnyel, a rendező és a stáb méltatásával találkozhatunk, hazai viszonylatban (is) kiemelkedő, egyedi alkotásnak tartják a filmet. S hogy miért is érdekes ez? Azt hiszem, mai „multimédiás világunkban” nem egyszerű felkelteni az emberek figyelmét, érdeklődését. A többtucatnyi tévécsatorna közt kapcsolgatva számtalan műsort találhatunk, amely lélegzetelállító tájakat, egzotikus növény- és állatfajokat vagy éppen extrém helyzeteket mutat be. Bravúros technikai megoldások segítségével szinte mindent nyomon követhetünk a sejtek szintjéig egészen az univerzumig.

A *Vad Magyarország* egyik nagyszerűsége pedig éppen abban rejlik, hogy a hazai tájakat, az itt élő fajokat mutatja be egészen különleges módon, s ezáltal rádöbbent arra, hogy a csodák tőlünk karnyújtásnyira vannak. Négy évszakra keresztül figyelhetjük meg hazánk jellegzetes vizes élőhelyeinek (a Hortobágyi mocsarainak, a Balatonnak, a Zala folyónak, a Gemenci-erdőnek) mindennapjait, az élővilágot és a táj egészének változását.

Természetesen a technikára és az alkotók elszántságára ez esetben is szükség volt, hogy olyan perspektívákból szemlélődhessünk (a víz és jég alatti világtól a madártávlatig), amelyekenből átlag természetjáróként nincs lehetőségünk.

A filmet egy (olykor humorral is átszótt) történet fogja keretbe: egy rétsascsalád és egy vidra eseménydús életébe pillanhatunk be, de számtalan más, ismert és kevésbé ismert állat (mocsári teknős, dalmányos varjú, sakál) is felbukkan. A sok-sok érdekesség közül – melyeket *Kulka János* nagyszerű tolmácsolásában hallhatunk – érdemes megemlíteni például a Zala folyón felé, az ívóhelyükre úszó balinokat, de emlékeztetek a „táncot” lejtő szarvasokat bemutató képsorok is. Az állatok viselkedésén kívül pedig megfigyelhetjük az időjárás szélsőségeinek, az áradásoknak vagy éppen a hosszabb aszályoknak a tájat alakító és az élővilágot befolyásoló hatását is.

A filmben többször felbukkan az ember, de érdekes módon inkább úgy, mint a természet része, abba belesimulva, avval együttműködve. Ilyen egy szürkemarhát legeltető gulyás és

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

egy halász, akik ismerve a természet „működését”, azt felhasználva végzik jellegzetes, ősi foglalkozásukat. Egy-egy kép erejéig pedig népi szokásokkal, hagyományokkal találkozhatunk.

Nemzeti kultúránk kincseire utal a zenei aláfestés is; a német zeneszerző magyar népdalokat dolgozott föl. (Többször visszatérő motívum a mindenki által jól ismert, *Madárka, madárka* című népdal.)

Hogy kinek ajánlanám a filmet? Ha valakinek olyan szerencséje van, hogy sokat járja a természetet, akkor bizonyára ez a látvány is gyönyörködteti majd; aki ritkábban lép ki a hétköznapi forgatagából, talán kedvet kap egy kis természetjárásra. S ha mindenki megnézné ezt a filmet, talán kevesebb lenne az utak, erdők szélén az illegális hulladéklerakó...

Családi program is lehet a filmnézés: a tapasztalat szerint a nagyobbacska gyerekek is érdeklődve nézik a képsorokat.

Végiggondolva a leírtakat egy kritika mégiscsak eszembe jut, amelyet megfogalmazhatunk a filmmel kapcsolatban, miután láttuk: túl rövid... ■ JCsCs

HIRDETÉS

Szokásunktól eltérően most (nagypéntek helyett) a hónap második péntekén, április 13-án, fél tízkor tartjuk a *nyugdíjas lelkesek összejövetelét* a Deák téren. Előadónk *Gáncs Tamás*, aki az amerikai lelkesképzésről beszél nekünk. Szeretettel várjuk az érdeklődőket.

HIRDETÉS

A reformációi emlékbizottság pályázata

A Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottsága a *Reformáció és nők* tematikus év alkalmából pályázatot hirdet női missziói-egyház történeti tanulmány megírására.

A pályázat témája: *Evangélikus nőegyletek és női szolgálat régen és ma*. A pályázat célja: a magyarországi egyházközösségekben (egyházkerületekben) hajdan létező nőegyletek, női (pl. diakonissza-) szolgálat vagy a nőnevelés történetének feldolgozása és a női misszió mai lehetőségeivel (kihívásaival) való összehasonlítása.

A tanulmány történeti részét (egyházközösségi vagy országos) levéltári, nyomtatott források (könyvek és folyóiratok) feldolgozása alapján vagy egykori résztvevők elbeszéléseinek felhasználásával kell elkészíteni. A felhasznált forrásokat, kérjük, pontosan jelöljék meg!

A tanulmány terjedelme: 20-50 oldal. (Egy oldal = 1800 leütés.)

Pályadíjak: 1. helyezett: 80 000 Ft; 2. helyezett: 50 000 Ft; 3. helyezett: 30 000 Ft.

Kérjük, a jelígis pályázatot kizárólag postai úton nyújtsák be a következő címre: Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziói Osztálya, 1085 Budapest, Úllői út 24. A pályázó nevét és címét egy belső, zárt borítékban helyezték el!

A pályázat postára adásának határideje: 2012. szeptember 30-a.

Tájékoztatás kérhető a 20/824-2791-es telefonszámon. A benyújtott pályázatok elbírálásáról a nyertes pályázókat 2012. október 15-éig értesítjük.

HIRDETÉS

Felhívás

A Magyarországi Evangélikus Egyház Egyházzenei Bizottsága idén is meghirdeti az egyházzenei tevékenység és az orgonajavítás anyagi támogatását segítő pályázatát. A pályázat részletes kiírása és a pályázati adatlapok az egyhazzene.lutheran.hu honlapon található. Elektronikus hozzáférés hiányában írásban vagy telefonon lehet felvilágosítást és adatlapot kérni az alábbi címen: *Kende Gusztáv*, 8360 Keszthely, Hévízi út 46., illetve 20/7703-741.

A pályázatok beadási határideje: április 30., illetve május 15. Késves és/vagy hiányosan beadott pályázatokat nem tudunk figyelembe venni. *MEE Egyházzenei Bizottsága*

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Megtalálni a közös nyelvet...

Szlovákiai teológusok látogattak az Evangélikus Hittudományi Egyetemre

► Gyakorlati jelentőséget nyert a nemrégiben megkötött szlovák–magyar partnerszerződés. A pozsonyi Comenius Egyetem Evangélikus Teológiai Karának képviselői azért látogattak el Magyarországra március 28-án, hogy az Evangélikus Hittudományi Egyetemmel (EHE) kiépített kapcsolatukat szorosabbra fűzzék.

Teológiánk vezetősége már előző nap városnézésre invitálta a vendégeket, majd a szerda reggeli istentiszteleten *dr. Lubomír Batka* – a Comenius Egyetem teológiai karának dékánja – szolgált igehirdetéssel. A dékánt *dr. David Benka* külügyi és tudományos dékánhelyettes, valamint *dr. Bándy György* (Juraj Bándy) ösztövségi professzor kísérette el.

Bándy professzor a délelőtti folyamán előadást tartott az ösztövségi teológia sokoldalú felhasználásának lehetőségeiről (*képünkön*). Rámutatott, hogy az Ösztövséget nem tekinthetjük az Újszövetség ellentétének, sem pedig elavult, értelmét veszített könyvnek. Szlovákiában az evangélikus lelkesek maguk választhatják ki egy listából, hogy melyik ígéről szeretnének prédikálni, ezért lehetőségük van többször ösztövségi textus mellett dönteni.

HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

A Comenius Egyetem életét L'ubomír Batka mutatta be. Mint mondta, a szlovákiai evangélikusok is szembesülnek a gazdasági problémákkal, illetve azzal a sajnálatos ténnyel, hogy csökken az egyháztagok lélekszáma. Ennek ellenére a Comenius Egyetem Evangélikus Teológiai Kara számos eredményt tud felmutatni: már harmadszor tüntették ki a legjobb teológiai fakultás címmel, emellett a cserediák-programok keretében számos külföldi diákot fogadtak, köztük az Evangélikus Hittudományi Egyetem néhány hallgatóját is. Hogy a külföldi diákok még hatékonyabban tanulhassanak náluk, nyári akadémiát is működtetnek, ahol angol az előadások nyelve.

A délután tartott oktatói találkozón az EHE rektora, *dr. Szabó Lajos* és a szlovák vendégek az együttműködés jövőjéről tárgyaltak. ■ KOVÁCS BARBARA

Makula degeneráció

A makula-elfajulás (más néven makula degeneráció) az 50-65 éves népesség 2%-át, míg 75-85 évesek 15-25%-át érinti. Ez a probléma a 60 év feletti nagyfokú látás-romlásának a leggyakoribb előidézője.

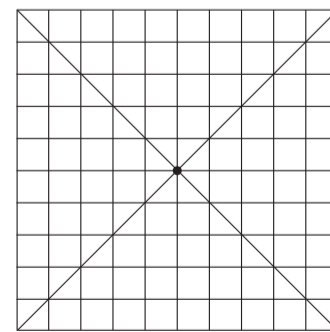

Vaksághoz, a látás romlásához vezet

A kór az éleslátás helyén alakul ki, azon az apró területen, amelyet olvasáskor, figyelmes nézéskor és járművezetésnél használunk. Foltos, vagy eltorzult látás tapasztalható, a szavak egymásra csúsznak vagy az egyenes vonalak görbén látszanak. A kór előrehaladtával a látótér legértékesebb részén, a középpontban olyan mértékig megromolhat a látás, hogy teljes foltszerű kiesés keletkezik. Ugyanakkor a látótér széli területein a látás nem romlik, azaz a perifériális látás megmarad. Nem okoz hirtelen teljes vakságot, de a mindennapi életvitel nagyon nehéz lesz.

Segíthetnek a vitaminok

A látásban résztvevő szövetek károsodott sejtjeinek vitamigénye megnövekedett, ezért anyagcsere-folyamatait segítő ásványi anyagok és vitaminok, elővitaminok szervezetbe juttatásával az alkotósejtek ellenálló-képessége fokozható (ilyenek a kisdózisú cink, a lutein és zeaxantin, béta-karotin). Bár gyógyulást nem várhatunk tőlük, az

előbbieket alapján lassíthatják a kór továbbfejlődését.

A korai diagnózis hozzásegíthet a látás megmentéséhez. Ehhez otthoni önvizsgálat **az Amsler-rácscsal** végezhető. Az egyik szem letakarásával nézzen a rács közepén lévő pontra. Ha a vonalak a pont környékén hullámosak, torzak vagy hiányosak, makula elfajulása lehet. Aki néhány napon keresztül a felsoroltaknak megfelelő rendellenességet tapasztal, feltétlenül keresse fel egy szemorvost.

6 db OcuVite Lutein forte étrend-kiegészítő tartalmazó bónuszmatrica összegyűjtése után egy teljes doboz OcuVite ajándék – részletek a termék dobozán.

ÓVJA ÉLES-LÁTÁSÁT!
Próbálja ki az **OcuVite® LUTEIN forte** étrend-kiegészítőt

BAUSCH + LOMB
a Chauvin ankerpharm
Bausch + Lomb magyarországi képviselője
2040 Budaörs, Szabadság út 117/A
Tel.: +36-23 500-330
Fax: +36-23 500-332
E-mail: info.hu@bausch.com
web: www.bausch+lomb.hu

Egyházkerületi közgyűlések

Az egyházkerületek az alábbi időpontokban és helyszíneken tartják közgyűléseiket:

Déli Evangélikus Egyházkerület: április 27., 10 óra – Nagyszénási Evangélikus Egyházközség Fecske Pál gyülekezeti háza.

Északi Evangélikus Egyházkerület: április 20., 14 óra – Nyíregyháza-Kertvárosi Evangélikus Egyházközség Szociális és Gyülekezeti Központja (Nyíregyháza, Bolyai tér 1.).

Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület: április 21., 16 óra – Soproni Evangélikus Egyházközség gyülekezeti terme (Sopron, Bunker köz 2.).

A közgyűlések üléseire szeretettel várunk minden szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagot, valamint minden érdeklődőt.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranycsoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 12.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

**Minden
kedves
olvasónknak
áldott húsvéti
ünnepeket
kívánunk!**

APRÓHIRDETÉSEK

58 éves, egyedülálló, 170/65, vallásos, diplomás nő korban hozzáillő férfit keres házasság reményében. Fényképnek örülnék. Jelige: „Szeretném, ha szeretnének.” A szerkesztőség címére (1085 Bp., Üllői út 24.) várom a válaszokat.

***

Negyvenéves, egyedülálló fitoterapeuta keresi annak a 40–50 év közötti, keresztény, polgári értékrendű, családot szerető, természetet, vidámságot kedvelő, független férfinak az ismeretségét, aki hűséges társa lehetne életének. „Rohan az idő” jeligré, lehetőleg fényképes válaszokat a szerkesztőség címére (1085 Budapest, Üllői út 24.) vár.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból április 8-ától április 15-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>9.06 / Kossuth rádió <i>Stációk</i> Keresztút a pilisvörösvári templomban</p> <p>9.15 / m1 <i>Evangélikus magazin</i></p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Sopronból</i> Igét hirdet: Hegedűs Attila igazgató lelkész</p> <p>11.00 / Duna Tv <i>Húsvéti református istentisztelet közvetítése Körösfőről</i></p> <p>18.45 / m1 <i>„Imádságos harangozással...”</i> Petrás Mária énekeskeramikuspérfője</p> <p>20.00 / Duna Tv <i>Quo vadis?</i> (amerikai játékfilm, 1951) (165')</p>	<p>8.00 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó)</p> <p>8.05 / MR6 – A régió rádiója <i>Húsvét a református iskolában</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása</p> <p>15.04 / Bartók rádió <i>Délutáni muzsika</i> Benne: Zimmermann: Fűga a húsvéti Alleluja-témára</p> <p>15.30 / Kossuth rádió <i>Határtalan húsvét</i></p> <p>21.00 / Duna Tv <i>Karol</i> – Az ember, aki pápa lett (lengyel–olasz tévéfilm) (94' + 95')</p> <p>21.10 / RTL Klub <i>A bakancslista</i> (amerikai film, 2007) (97')</p>	<p>9.00 / m2 <i>Múlt-kor</i> (történelmi magazin)</p> <p>14.15 / m1 <i>A Szövetség</i> Biblia-vetélkedő</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Rossini: Hamupipőke</i></p> <p>19.50 / Kossuth rádió <i>Az igazságtévő nyúl</i> Lázár Ervin meséje</p> <p>21.05 / Duna Tv <i>A nap vége</i> (svéd játékfilm, 1957) (87')</p> <p>21.15 / Duna World <i>Lyukasóra</i> (irodalmi műsor)</p> <p>23.05 / m2 <i>Vártam rád</i> (francia film, 2004) (103')</p> <p>24.00 / m1 <i>Angi jelenti</i> Angi a bányában</p>	<p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a nagyvelegi evangélikus templomból</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bízunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása</p> <p>21.05 / Duna Tv <i>Kaland</i> (magyar játékfilm, 2011) (84')</p> <p>22.35 / Duna Tv <i>Márai-nap</i> Márai napló – Előadja: Bálint András</p> <p>23.30 / m1 <i>Mellbevágó</i> (magyar dokumentumfilm, 2007)</p> <p>0.30 / Duna Tv <i>A költészet napja Magyarországon</i> József Attila – Gryllus Vilmos: Április 11.</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>13.25 / m1 <i>Magyar első</i></p> <p>17.25 / Duna World <i>Magyar történelmi arcképcsarnok</i> Bethlen Gábor</p> <p>17.30 / Pax Tv <i>Fébé 2011</i> (dokumentumfilm)</p> <p>19.00 / Pax Tv <i>Az ember tragédiája</i> Az Evangélium Színház előadása</p> <p>21.05 / Duna Tv <i>A köszívű ember fiai</i> (magyar film, 1965) (79')</p> <p>21.20 / Bartók rádió <i>Sztárparádé</i> Martin Haselböck orgonál</p> <p>22.30 / Duna Tv <i>MűpArt Classic</i> Haydn-est</p>	<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>6.00 / Spectrum <i>Mindentudás Egyeteme</i></p> <p>10.20 / Pax Tv <i>Döbrentey Ildikó meseíró</i> (portréfilm)</p> <p>10.50 / Duna <i>1 könyv</i></p> <p>11.06 / Kossuth rádió <i>A Hely</i> (riportműsor)</p> <p>12.55 / Tv2 <i>A kezdetek kezdete</i> (amerikai dráma, 1981) (64')</p> <p>14.15 / Duna World <i>Isten kezében</i> (vallási magazinműsor)</p> <p>21.00 / HBO <i>Farkas</i> (svéd kalandfilm, 2008) (91')</p> <p>21.20 / Bartók rádió <i>Az Alpoktól Zoborvidékig</i> Jerikó, Jeruzsálem</p>	<p>7.30 / Duna Tv <i>Magyar első</i> Az első magyar vasút</p> <p>9.25 / m1 <i>Delta</i> (tudományos magazinműsor)</p> <p>10.00 / Kossuth rádió <i>Szombat délelőtt</i> (magazinműsor)</p> <p>10.35 / m2 <i>Ábel az országban</i> (tévéfilm)</p> <p>12.05 / m1 <i>A Budapest Bár és a Liszt Ferenc kamarazenekar koncertje</i></p> <p>19.30 / Duna Tv <i>Anconai szerelmesek</i> Közvetítés a Radnóti Színházról felvételtől</p> <p>1.03 / Kossuth rádió <i>Éjszakai rádiószínház</i> Nyugat-keleti diván</p>	<p>6.40 / m1 <i>A Biblia a magyar képzőművészetben</i></p> <p>7.00 / m1 <i>Református magazin</i></p> <p>9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Benne: Bach: Magnificat – BWV 243.</p> <p>9.30 / Mezzo Tv <i>Bach: Máté-passió</i></p> <p>10.04 / Kossuth rádió <i>Baptista istentisztelet közvetítése a szegedi baptista imaházból</i> Igét hirdet: Balog Barnabás lelképásztor</p> <p>21.30 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Jacques Loussier: Fények – Barokk mise a 21. századból</p> <p>23.00 / Bartók rádió <i>Dzsesszlegendák</i> Scott Joplin</p>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: elofizetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.ball@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Tördelőszerkesztő: Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap első-vel törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratosokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszám szánt kéziratosait és hirdetéseket a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfő esti eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailed küldendő kéziratosokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Új nap – új kegyelem

Húsvétvasárnap (április 8.)

Ámde Krisztus feltámadt a halottak közül, mint az elhunytak zsengeje. 1Kor 15,20 (Ézs 53,7; Lk 24,1–12; 1Kor 15,1–11; Mk 16,1–8) Mindig csodáltam a tavasz első zsengejét, a hóvirágot. Akkor erővel tör felszínre benne az élet, hogy fagyos rögöket repeszt. Ámde Krisztus feltámadt! Rést ütött az Isten a tőle való elzártágunk falán. A legyőzhetetlen Góliátként fölénk magasodó halált Dávidként zúzza szét a minden esendőségünket magára öltő Jézus feltámasztásával. Így rejtette el mennyei Atyánk a vereségek világában az új élet erejét.

Húsvéthétfő (április 9.)

Ha valaki prédikál, úgy mondja szavait, mint Isten igéit, ha valaki szolgál, úgy szolgáljon, mint aki azt az Istenről kapott erővel végzi, hogy mindenkori az Isten dicsőíttessék Jézus Krisztus által. 1Pt 4,11 (4Móz 23,12; Lk 24,13–35; 1Kor 15,12–20; Mk 16,9–20) Felszólításként halljuk, pedig ajándékként, kegyelemként volna jó élnünk a csodát, ahogyan birtokba vesz és túlárad rajtunk Isten szeretetének, evangéliumának ereje. Urunk nem teljesíthetetlen elvárásaként terheli ránk a tanúskodás „kötelezettségét”. A hozzá tartozás örömeiből forrás fakad, az igazi istenkapcsolat életjelei lesznek láthatóvá, hallhatóvá a tanúskodásban. Így folytatódik bennünk a Feltámadott diadala.

Kedd (április 10.)

Igaz-e Isten előtt a halandó? Alkotója előtt tiszta-e az ember? Jób 4,17 (Tit 2,14; 1Kor 15,20–28; 1Pt 1,1–12) Ami igazán ismerős számunkra, az a bemocskolódás valósága és a haldoklás testi-lelki kínjai. Még jó, hogy Isten emlékszik a bukás előtti teljes életre, harmóniára, és nem akar kiszolgáltatni az elveszésnek. Nem vagyok igaz, és nem vagyok tiszta Isten előtt. De ez nem befolyásolja mennyei Atyám irántam való szeretetét. Éppen megingathatatlan hűsége tisztít meg, formál át, teszi vágyottá közelségét és az új életet.

Szerda (április 11.)

Pál írja: Legyetek szilárdak, rendíthetetlenek, buzgólkodjatok mindenkori az Úr munkájában, hiszen tudjátok, hogy fáradozásotok nem hiábavaló az Úrban. 1Kor 15,58 (1Móz 31,42; 1Kor 15,35–49; 1Pt 1,13–16) Nagyon elbizonytalanít bennünket az eredménytelenség. A világban annak alapján értékelnek minket, hogy „mit tudunk felmutatni”, mit értünk el. A Krisztusról való tanúskodásunk, a tanítványságunk „eredményessége” nem is olyan könnyen mérhető. Egyáltalán mennyi az én részem az Úr munkájában? Lehet, hogy a magvetés legdöntőbb pillanata éppen az, amikor átadom a helyem a növekedést adó Istennek. Így lesz a várakozás, a reménység ideje nem elvesztegetett, nem hiábavaló idő az Úrban.

Csütörtök (április 12.)

Krisztus mondja: „Én világosságul jöttem a világba, hogy aki hisz énbenem, ne maradjon a sötétségben.” Jn 12,46 (2Sám 22,29; 1Kor 15,50–57; 1Pt 1,17–21) Egyetlen gyertya fénye is mekkora segítség a sötétben bukdácsoló számára! Tájékozódási pont. Szorongást enyhít. Félelmet űz. Ám a legmélyebb sötétséget nem a fény hiánya okozza az életünkben. Az Istennel való szeretetkapcsolat hiányában, az iránta való bizalom híján igazi sötétség lakik bennünk. Hiába kelt fel a nap húsvét hajnalán. A tanítványok mindaddig sötétben, félelemben voltak, míg a Feltámadottal nem találkoztak.

Péntek (április 13.)

Maradjon velünk, Uram, szereteted, mert mi is benned reménykedünk! Zsolt 33,22 (Ef 2,8; 1Kor 5,6b–8; 1Pt 1,22–25) Atyánk szeretete a gyermeklét biztonságával ajándékoz meg. Az ad igazi „létbátorságot” nekünk, hogy „szereve vagyunk”. Eltávolodásaink, visszaéléseink ellenére Urunk szeretete az egyetlen igazi erő, amely hazavár, és haza is vonz. Úgy ölel, hogy még a szégyenből, az önutálatból is ki tud gyógyítani.

Szombat (április 14.)

Jézus ezt mondta: „Az embereknek lehetetlen, de az Istennek nem, mert az Istennek minden lehetséges.” Mk 10,27 (Zsolt 147,5; 2Tim 2,8–13; 1Pt 2,1–10) A mi csődünk nem jelenti az Isten csődjét, lehetetlenségét is. Sőt éppen ott van az ő irtalmának igazi terepe, ahol az ember esélytelen. Fogva tart ez a világ materiális és szellemi erejével egyaránt. Jézus pedig követésére, Isten országának keresésére hív. Hogy lesz a kétféle vonzás közül Jézusé győztes erővé? Ki hengeríti el súlyos köveinket az útból, ki emel át az akadályainkon? Egyedül Isten könyörölete nyitja fel a szemünket arra, hogy Jézusban az igazi kincset, követésében gazdagodásunkat, szabadításunkat lássuk.

■ CSERHÁTINÉ SZABÓ IZABELLA

Szentföld–Petra a miskolci evangélikusokkal

Egy nem gyakran szervezett útvonalú programra indulnak a miskolc-belvárosi evangélikus gyülekezet zarándokai Sándor Frigyes esperes lelki vezetésével (október 18–25.). Aki nem szeretne lemaradni, kérjük, itt jelentkezzen: Sándor Frigyes: 20/824-3222 vagy Baksa László szervező: 20/824-9093. Kérje részletes programunkat, tájékoztatónkat!

